

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Jana Machutková
2007**

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Diplomová práce

na téma:

Prevence sociálně patologických jevů na základní škole

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Procházka

Autor: Jana Machutková

UNIVERSITY OF SOUTH BOHEMIA IN ČESKÉ BUDĚJOVICE

College of Education

Department of pedagogy and psychology

Graduation thesis

Prevention of socialy-pathological phenomenons at basic school

Superior: Miroslav Procházka

by Jana Machutková

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat Mgr. Miroslavu Procházkovi za odborné vedení při zpracování této práce a metodickou pomoc.

Anotace

Diplomová práce pojednává o problematice sociálně patologických jevů vyskytujících se na základní škole a o jejich prevenci. Teoretická část je zaměřena na obecnou charakteristiku jednotlivých jevů ohrožující mládež, systém prevence na základních školách a s ním spojenou roli učitele v preventivních programech a v závěru se zaměřuje na zadání pro prevenci, které škola dostává od nadřízených orgánů.

Důležitou součástí diplomované práce je analýza minimálních preventivních programů několika základních škol a výzkum na těchto školách provedený je zaměřený na žáky pátých tříd. Smysl výzkumu spočívá ve zjištění informovanosti žáků o sociálně patologických jevech a o zkušenostech s nimi.

Annotation

The graduation thesis deal with a problems and prevention of socially-pathological phenomenons, which occures at basic schools. The theoretic part is based on general characteristic of several problems threatening the youth, there is also a system of prevention at basic school and a role of the teacher in these programs. In the finish of the work there is a setting for prevention, which the school receives from the governing body.

The important part of the graduation thesis is an analysis of minimal preventive programs of several basic schools and there is also a research at these schools, which is focused on fifth-year class pupils. The sense of this research is in findings of amount of information pupils have got about socially-pathological phenomenons and experiences with them.

*Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **Prevence sociálně patologických jevů na základní škole vypracovala samostatně a použila jsem jen pramenů, které cituji a uvádím v příložené bibliografii.***

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

.....

OBSAH

I. ÚVOD	9
II. TEORETICKÁ ČÁST	10
1. Stručná charakteristika sociálně patologických jevů	10
1.1. Vymezení základních pojmů	11
1.2. Sociálně patologické jevy ohrožující děti a mládež	12
1.2.1. Záškoláctví	12
1.2.2. Agrese a šikana	14
1.2.3. Delikvence mladistvích a kriminalita mládeže	16
1.2.4. Drogy a drogová závislost	17
1.2.5. Hazardní hra a patologické hráčství	26
2. Systém prevence na základních školách	28
2.1. Systém prevence obecně	28
2.1.1. Protidrogová politika	28
2.1.2. Prevence šikany	30
2.2. Školní prostředí	31
2.3. Systém prevence na základní škole	31
2.4. Linky důvěry	34
3. Role učitele v preventivních programech školy	35
3.1. Osobnost pedagoga	35
3.2. Sociální kompetence pedagoga	36
3.2.1. Charakteristika sociálně kompetentních jedinců	36
3.2.2. Přirozená autorita učitele	37
3.3. Omyly pedagogů při řešení problémů s šikanou	38
3.4. Motivace dětí ke zdravému způsobu života	38
4. Zadání pro prevenci, které škola dostává od nadřízených orgánů	40
4.1. Cíle strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže	40

4.1.1. Dlouhodobé cíle	40
4.1.2. Krátkodobé cíle	41
4.2. Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy	42
4.3. Programy primární prevence	43
III. PRAKTICKÁ ČÁST	47
1. Cíl praktické části	47
2. Stanovení hypotéz	47
3. Použité metody	48
3.1. Analýza preventivních programů	48
3.2. Dotazníkové šetření	48
4. Analýza minimálních preventivních programů základních škol	49
4.1. Minimální preventivní programy na základních školách, jejich cíle a srovnání činností na jednotlivých školách. Jakým způsobem se tyto školy starají o žáky 1. stupně.	49
4.2. Konfrontace činností městských a maloměstských škol	57
5. Prezentace a interpretace dotazníkového šetření na základní škole	58
5.1. Popis zkoumaného vzorku	58
6. Vyhodnocení dotazníků zadaných žákům 5. třídy základní školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů	60
6.1. Školy městské	60
6.2. Školy maloměstské	80
7. Shrnutí výsledků výzkumu a závěr praktické části	101
IV. ZÁVĚR	103
Seznam použité literatury	104
Přílohy	106

I. ÚVOD

Cílem diplomové práce na téma Prevence sociálně patologických jevů na základní škole je rozbor přístupů, možností a postupů, které mohou na vybraných základních školách uplatňovat učitelé působící ve funkci metodika školní prevence. Přičemž hlavní zájem je soustředěn na kvalitu preventivních programů a s ní spojenou informovanost žáků, kterou jsme zjišťovali pomocí výzkumu na několika základních školách.

V praktické části této diplomové práce je jednak cílem zmapování práce školy na poli prevence, zabýváme právě hodnocením a porovnáváním minimálních preventivních programů poskytnutých základními školami a dále pak zjištění míry informovanosti žáků o sociálně patologických jevech na prvním stupni základní školy vyhodnocováním nestandardizovaných dotazníků zadaných žákům páté třídy.

V teoretické části se snažíme blíže specifikovat některé sociálně patologické jevy, které ohrožují děti a mládež, jejich charakteristiku a projevy. Soustředíme se na systém prevence na základních školách a roli učitelů při realizaci minimálních preventivních programů. V závěru teoretické části se zabýváme zadáním pro prevenci, které škola dostává od nadřízených orgánů.

II. TEORETICKÁ ČÁST

1. Stručná charakteristika sociálně patologických jevů

Sociální patologie je označením pro všechny nenormální nebo všeobecně nežádoucí společenské jevy. Jsou sem zahrnovány všechny sankcionované formy a podoby deviantního chování a studium příčin jejich vzniku. Stanovení, co je patologické, se odvíjí od pojetí normality akceptované danou společností.

V biologické a lékařské literatuře se pojem „normální“ používá v mnoha různých významech, např. pro označení obvyklého, průměrného typického, zdravého, ideálního, vzorového, přirozeného apod. Nemoc je něco mimořádného, co postihuje určitou malou část populace a výrazně ji odlišuje od zdravých jedinců. Takto je laicky ztotožňována průměrnost se zdravím a extrémnost s patologií.

Přírodovědné obory sledují stav normálnosti osobnosti, kdy se snaží jednak určit obvyklé, příznačné nebo typické pro populaci.

Základní teorie sociální patologie nejčastěji vycházejí z předpokladu existence společenských nedostatků, které různým způsobem postihují společnost a její členy. Proto jsou hledány prostředky jak tyto jevy omezit nebo jim zabránit. Pozornost se tedy soustřeďuje na analýzu příčin vzniku patologického chování, terapii a v neposlední řadě na prevenci, jako nejefektivnější prostředek boje proti sociálně patologickým jevům. Systémy prevence musí navazovat na výsledky empirických výzkumů postihující změny v socio-kulturních oblastech života a usilovat o vzájemné propojení a eliminaci jevů, jejichž důsledky se promítají do nežádoucích forem chování a ovlivňují charakter patologických projevů ve společnosti. Takovými jevy je např. nezaměstnanost, chudoba, konflikty, rozvodovost apod., (Vykopalová, 2001, s. 9).

1.1. Vymezení základních pojmů

Sociálně patologický jev vymezuje Hroncová J. a kol. ve své knize Sociálna patológia takto: Sociálně patologický jev je předmětem zkoumání mnoha věd (forenzní psychologie, patopsychologie, kriminologie, biologie, medicíny- psychopatologie, psychiatrie, sociologie, sociální pedagogiky, sociální práce a jiných věd. V současnosti patří sociální patologie do systému sociologických věd, jako odvětvová věda sociologie, která zkoumá negativní jevy vyskytující se ve společnosti. Patří sem také sankcionované formy deviantního chování, jako též studium příčin jejich vzniku a existence. Sociálně patologické jevy jsou odvozené od tzv. normality společnosti, či od standardizovaného, očekávaného a společensky vyžadovaného chování. Autorem pojmu sociální patologie je anglický pozitivistický filosof a sociolog Herbert Spencer (1820-1903, autor „Organistické teorie společnosti“).

Norma představuje vše, co je ve společnosti považováno za zvyklé a osvědčené (pozdrav, náboženské obřady, uniforma, vodítko pro psa,...) nebo přípustné (jezdit na zelenou,...) nebo správné a žádoucí (pomáhat potřebným,...). Stručně řečeno jedná se o zvyky, obyčeje, tradice, zákony či hodnoty společností všeobecně uznávané a respektované. Normy tedy mohou mít podobu psanou i nepsanou, resp. formální i neformální, (www.zkola.cz...12342).

Sociální deviace vymezuje Munková G. ve své knize Sociální deviace jako: porušení nebo zásadní odchylku od některé sociální normy, popřípadě od skupiny sociálních norem, porušení formálních očekávání, či případně neformálních požadavků kladených na lidské chování a jednání v dané společnosti. **Sociální norma** je termín, který má v psychologii mnohem širší význam, než například v právu. Máme zde namysli nejen pouze zákony, ale i

náboženské a etické normy, které se vztahují k určitým zvykům, rituálům a obyčejům ve společnosti. Od charakteru sociální normy, od závažnosti jejího dodržování a míry jejího porušování se odvíjí systém sankcí, který společnost vůči „porušiteli“ normy (či norem) uplatní. Sociologie se zabývá deviantním chováním většinou tehdy, pokud jde o zásadní narušení některých sociálních norem obvykle většími skupinami osob a má-li toto chování negativní dopad na společnost. Lidské chování se může odklánět od sociální normy jak ve smyslu jejího extrémního dodržování (**pozitivní deviace**), např. militantní abstinence, tak ve smyslu jejího absolutního porušení (**negativní deviace**), např. alkoholismus.

1.2 Sociálně patologické jevy ohrožující děti a mládež

Čech T. vymezuje pojmy sociálně patologické jevy ohrožující děti a mládež takto:

1.2.1 Záškoláctví

1.2.2 Agrese a šikana

1.2.3 Delikvence mladistvích a kriminalita mládeže

1.2.4 Drogy a drogová závislost

přidáváme ještě **1.2.5 Hazardní hra a patologické hráčství** (www.zkola.cz...15367).

1.2.1 Záškoláctví

Záškoláctví (podle Turčeka, 2003, s. 75) nejčastěji řeší konfliktní situace ve škole, např. nesplnění zadané úlohy, nestíhání v učení, špatné začlenění do kolektivu spolužáků. Děti, jenž se všeobecně těžko přizpůsobují novým situacím, či jiným lidem, těžko snáší potřebu adaptovat se na nároky, které má škola při nástupu do ní. Těžko se na školu adaptují i děti, které mají problémy s dlouhotrvajícím soustředěním na určitou činnost a nestabilní děti se stíženým sebeovládáním. Jednou z příčin záškoláctví také laxní postoj rodičů ke škole a docházce, zlehčují její význam.

Stává se, že záškoláctví způsobí i dlouhotrvající rekonvalescence po nemoci. Škole se často vyhýbají i mentálně retardované děti, jenž jsou stresované školními návyky, pod jejich vlivem se stávají ustrašené a nejisté. Také je důležitý vliv nápodoby na vznik záškoláctví.

(Podle Čecha, www.zkola.cz) Záškoláctvím bývá označován jako přestupek žáka, jenž úmyslně zanedbává návštěvu školy. Je chápáno jako porušování školního řádu, ve skutečnosti jde však o provinění proti školskému zákonu, ten obsahuje ustanovení o povinné školní docházce.

Příčiny záškoláctví

V minulosti mnohé rodiny omezovaly školní docházku svých dětí. Děti musely, hlavně na vesnici, pomáhat při domácích pracích apod. Dnešní důvody jsou jiné. J. Čepička v učebnici dětské psychiatrie uvádí, že: „záškoláctví je nejvýraznější formou odporu dítěte ke škole. Bývá spojováno s útekem dítěte z domova nebo toulkami“ (Čepička, 1981, s. 53). Obvykle je řazeno do asociálních poruch chování. Příčiny záškoláctví jsou v prostředí školy, ve vlivu rodinného prostředí a trávení volného času.

Škola, její systém, popř. sám pedagog může být významným faktorem vzniku záškoláctví. Důvody: přílišná citová závislost na některé dospělé osobě, nástup psychomotoricky nezralého dítěte do školy nebo naopak žák mimořádné vědomosti a schopnosti žáka. Důležitým aspektem je menší nadání dítěte, či jakékoli zdravotní postižení, projevy specifických poruch chování nebo problémovost žáků, špatné přizpůsobení režimu ve škole, nechuť k práci a i poruchy mezilidských vztahů. Další příčinou bývá strach ze školy. Negativní vztah vytváří také pedagog svými přístupy, nejvíce pak nespravedlivým hodnocením.

Na záškoláctví má významný vliv také rodina. Na dítě špatně působí nejednotnost ve výchovném působení, střídání způsobu výchovy, také přílišná zaměstnanost rodičů, a jejich lhostejnost vůči dětem, výchově a vzdělání a také

nepřiměřené požadavky. Často se stává, že děti nejsou na školu z rodiny dostatečně připraveny.

Způsob využití volného času. Děti mají možnost navštěvovat školní družiny a kluby, ale i jiná zařízení, organizující zájmovou činnost. V naší praxi chybí nabídka zájmových center, kam by mohla mládež přijít kdykoliv a vybrat si jakoukoli činnost, jako tomu je v některých vyspělých zemích (Čech, www.zkola.cz).

1.2.2 Agrese a šikana

Trojrozměrný praktický pohled na šikanování přináší ve své práci M. Kolář, který uvádí následující pohled na fenomén šikany:

- šikanování jako nemoc;
- šikanování jako závislost;
- šikanování jako porucha vztahů ve skupině (Kolář, 2001, s. 27).

Porušování sociálních norem je u agresivního chování spojeno s násilným omezováním základních práv ostatních. Agresivní jednání lze obyčejně interpretovat jako prostředek k uspokojení potřeby (např. k získání něčeho žádoucího nebo k sebeprosazení). Může být nevhodným prostředkem k dosažení obecně přijatelného cíle. Jindy je cíl agresivního jednání problematický (např. potřeba ovládat všechny děti ve třídě). Vzácněji jde o potřebu agresivního jednání, kdy je samo násilí cílem. Pak dítě uspokojuje např. týrání spolužáka.

Šikana

Šikanu lze definovat jako násilně ponižující chování jednotlivce nebo skupiny vůči slabšímu jedinci, který nemůže ze situace uniknout a není schopen se účinně bránit.

Šikana má celou řadu variant. Šikanování skryté (ostrakizace, která se projevuje pouze sociální izolací a vyloučením oběti ze skupiny vrstevníků) a šikanování zjevné.

Zjevná šikana může mít různou podobu. M. Vágnerová se koncentruje na následující oblasti šikany:

- **fyzické násilí a ponižování** (např. strkání, bití, skákání po oběti, zavírání do popelnice apod.)
- **psychické ponižování a vydírání** (nucení ke svlékání, k posluze, nadávání, izolace apod.)
- **destruktivní aktivity zaměřené na majetek oběti** (braní a ničení věcí, trhání sešitů, polití šatstva apod.) (Vágnerová, 2000, s. 283 a 285).

Šikana je zvláštní způsob agrese. Proto nám šikanu pomůže pochopit, když aspoň velmi stručně načrtne teorii lidské agrese.

Vnitrodruhová agrese je agrese mezi příslušníky stejného druhu. Řada vlivných psychologů tvrdí, že agrese je- je stejně jako většina lidského chování tedy třeba jako tanec, vaření nebo hra na kytaru- naučená, to znamená, že si ji osvojíme na základě zkušenosti. Podle nich je člověk agresivní proto, že se naučil, že se to vyplácí, zejména, že je možné zmocnit se agresí žádoucího předmětu nebo si vynutit od druhých službu, na nichž nám záleží. Agresivnímu jednání se podle těchto badatelů učíme na základě vlastní zkušenosti nebo zprostředkovaně, na základě toho, co vidíme kolem sebe. Zvláštní účinnou školou agrese bývá, když je dítě doma krutě trestáno nebo i bezdůvodně týráno a vidí, s jakým uspokojením tak prosazují rodiče svou moc.

Definice šikany, se kterou v posledních letech pracují britští badatelé: Šikanování říkáme tomu, když jedno dítě nebo skupina dětí říká jinému dítěti ošklivé a nepříjemné věci, bije je, kope, vyhrožuje mu, zamyká je v místnosti a podobně. Tyto incidenty se mohou často opakovat a pro šikanované dítě je obtížné, aby se samo ubránilo. Jako šikanování mohou být označeny také opakované posměšky nebo ošklivé poznámky o rodině. Jako šikanování však

obvykle neoznačujeme občasnou rvačku nebo hádku přibližně stejně fyzicky vybavených soupeřů (Říčan, 1995, 21, 23 a 26).

1.2.3 Delikvence mladistvích a kriminalita mládeže

Jedním z nejužívanějších označení pro mravní narušení je pojem delikvence. Mravní narušenost není chápána jednotně. Někteří autoři zastávají názor, že základem těchto poruch je nějaká vrozená deprivace, pravděpodobně podmíněná defektní organizací těch částí těla, v nichž jsou lokalizovány morální vlastnosti. Jiní badatelé mají snahu specifikovat mravní poruchu ve strukturálním smyslu jako důsledek nedostatečné činnosti centrálního nervového systému. Podle tohoto systému mají jedinci geneticky malou nebo redukovanou schopnost naučit se správně reagovat na sekundární situace a tyto osoby nedokážou spojovat tresty s chováním, se kterým získali v minulosti již nějakou zkušenost, a proto neprožívají anticipační úzkost stejně jako ostatní lidé, kdy opakovaně provádějí činnost, která je v rozporu s předpisy nebo se zákony (Vykopalová, 2001, s. 18).

Hovoříme-li o dětské delikvenci, jde o jednání osob mladších patnácti let, které spáchaly čin, jenž by jinak byl považován za trestný čin nebo čin, který se neslučuje s normami dané společnosti a ohrožuje mladistvého jedince v jeho sociálním vývoji. U některých autorů se termín dětská delikvence kryje s pojmem prekriminalita. Oproti tomu za kriminalitu mládeže pokládáme trestné jednání osob starších patnácti let, které však dosud nedosáhly hranice osmnácti let věku. Definovat ji můžeme jako součást celkové kriminality mládeže i dospělých, jako negativní historicky podmíněný společenský jev, jako krajní případ společenské patologie, porušení společenských zájmů na takovém stupni nebezpečnosti, který je charakteristický jako trestný čin (Čech, www.zkola.cz).

Krádeže

Krádeže jsou charakteristické záměrností jednání. O krádeži lze mluvit teprve tehdy, když je dítě na takovém stupni rozumové vyspělosti, kdy je schopno pochopit pojem vlastnictví a akceptovat normu chování, která vymezuje odlišný vztah k vlastním a cizím věcem.

V případě krádeže jde o formu omezení vlastnického práva jiného člověka nebo společnosti. (Může být spojena i s projevy násilí- loupež, přepadení.) V názoru na krádeže se může projevit vliv odlišného hodnotového systému určité sociální vrstvy nebo etnika.

Způsob krádeže je pro posouzení závažnosti poruchy chování velmi podstatný. Menší význam mají neplánované, příležitostné krádeže, zejména mladších dětí. Závažnějším signálem poruchy socializace jsou plánované předem promyšlené krádeže. Nejzávažnější jsou opakované krádeže v partě (Vágnerová, 2000, s. 282).

1.2.4 Drogy a drogová závislost

Problém drogové závislosti v dnešním světě patří mezi nejdiskutovanější téma, nakolik ohrožuje stabilitu lidské společnosti. I když některé přírodní drogy lidé užívali už ve starých dobách při různých rituálech, šlo tehdy jen o jednotlivce a dospělé jedince. Dnes drogy užívá velké množství současné populace na naší planetě, a co je nejhorší, závislosti na drogách propadá také mládež.

Příčiny vzniku závislosti jsou složité a nelze je vysvětlovat jednou příčinou. V každém jednotlivém případě je podíl jednotlivých faktorů jiný. Faktory, které se podílejí na vzniku závislosti jsou: samotná droga, tělesné, psychické a osobnostní předpoklady jedince, prostředí- rodina, škola, kamarádi, ulice, dealeři a také podněty- navádění kamarádů, identifikace se členy party nebo únik před depresí (Kraus, Campbell, 2003. s. 6).

Psychoaktivní látky (podle Vágnerové, 2000, s.288 a 289) jsou takové látky, které po aplikaci (např. požití, inhalace, injekční aplikace) mění psychický stav, často subjektivně žádoucím způsobem. Motivace k užívání psychoaktivních látek bývá různá. M. Vágnerová uvádí tyto druhy motivace:

Potřeba vyřešit problémy

Potřeba dosáhnout uspokojení

Potřeba sociální konformity

Dopady užívání psychoaktivních látek:

intoxikace

psychické nebo somatické poškození

závislost na užívání látky

Závislost lze definovat jako soubor psychických a somatických změn, jenž se vytváří jako důsledek opakovaného užívání psychoaktivní látky.

Závislost je životní styl zaměřený na drogu. Závislost se projevuje příznaky, které po určitou dobu musí přetrvávat (12 měsíců).

Silná potřeba získání a užívání látky

Neschopnost sebeovládání ve vztahu k užívání

Abstinenční syndrom

Potřeba drogy se stává dominantní

Potřeba přetrvává, i když člověk ví o nebezpečí užívání

Různé látky mají různé účinky a vyvolávají různé typy závislostí

Biologická (somatická) závislost

Psychická závislost

Některé vybrané psychoaktivní látky (Uvádíme některé jevy, podle Slovníku prevence problémů, Nešpor, Provazníková, 1997):

1/ Alkohol- pro zdravého dospělého člověka není nebezpečný cca do 20g na 100% lihu za den (tj. 16g pro ženu, 24g pro muže), což je zhruba do půl litru piva nebo 200 ml vína, či 50 ml destilátu.

Delirium tremens: tak se nazývá alkoholická psychóza, k níž dochází po mnoha letech nadměrného užívání alkoholu. Do příznaků můžeme zařadit silný třes, zrakové halucinace, mohou se objevit i tělové halucinace a desorientace, člověk trpí úbytkem a nedostatkem tekutin i minerálů v těle. Takto je člověk ohrožen na životě a tento stav vyžaduje akutní naléhavou lékařskou péči.

Kocovina: způsobuje ji více vlivů, jedním z nich je právě narušení vodního a minerálního hospodářství a metabolismu na základě nevyspaní, účinky alkoholu na mozek a mnoha dalšími. Při kocovině je nejvhodnějším základem doplnit minerály a tekutiny (např. polévka). Konzumace dalšího alkoholu je zcela nevhodná.

Alkohol u mladých lidí: játra dětí a mladistvých odbourávají alkohol daleko pomaleji, z důvodu, že děti a dospívající mívají menší hmotnost. I nepatrné množství, z pohledu dospělého, může u dítěte způsobit těžkou otravu. Důležité také je, že závislost na alkoholu a jeho užívání se u dětí a mladých lidí vytváří podstatně rychleji. Věk, od kdy zákon umožňuje kupování a užívání alkoholu, je v České republice 18 let.

Stadia opilosti:

1. excitační (po menších dávkách způsobuje alkohol hovornost, tendenci se prosazovat, oslabení opatrnosti a někdy i slovní a fyzickou agresi)
2. somnolentní (útlum, ospalost a spavost)
3. komatózní (stav bezvědomí)
4. asfyktické (dušení způsobené vlivem zástavy dechového centra v prodloužené míše)

Některá zdravotní rizika: vlivem užívání alkoholu roste např. riziko dopravních nehod, úrazů, po vyšších dlouhodobě přijímaných dávkách je pak oslabena imunita (zvyšuje se riziko infekcí a nádorů). Obvyklé a nikoli výjimečné jsou jaterní choroby a nemoci trávicího systému, po vysokých dlouhodobě přijímaných dávkách se případně mohou objevit duševní poruchy a poruchy paměti. Dalším rizikem užívání je vyšší pravděpodobnost nádorových onemocnění v oblastech, jenž přicházejí do styku s alkoholem a rakovin

prsních žláz u žen. Postižení periferních nervů (nejčastěji dolních končetin) v důsledku mnohaletého pití alkoholu se nazývá periferní polyneuropatie. K dalším častým rizikům zařazujeme alkoholovou epilepsii, mnoho dalších alkoholických psychóz atd.

2/ Anabolika (steroidy)- mužské pohlavní hormony nebo látky jim podobné. Na duševní stav nemají okamžitý účinek, užívají se jako doping při „sportu“. Při injekční aplikaci hrozí, jako i při užívání jiné drogy aplikované injekčně, přenos infekcí včetně žloutenky a AIDS (syndrom získaného imunodeficitu). Po dlouhodobém braní dochází k úplnému zastavení růstu, oslabení imunitního systému, u mužů neplodnost, potíže při močení, zvětšení prostaty a růst prsou, vypadávání vlasů, u žen se pak objevují mužský vzhled, zvětšení klitorisu, poruchy menstruačního cyklu, změna hlasu a redukce prsou. Dalšími riziky jsou poškození jater, srdce a cév a riziko mozkové mrtvice. Mohou se objevovat i psychické potíže, zhoršení vztahů v rodině, ztráta přátel apod. Jako příznaky se objevuje podrážděnost, deprese, podezřívavost, dokonce i sklon k násilí.

3/ Amfetamin- řadí se do skupiny stimulantů, má účinky velice podobné pervitinu a může vyvolávat závislost.

4/ Braun- pokoutně vyráběná látka nejčastěji z kodeinu, spadající do skupiny opioidů. Aplikace nitrožilně a užívání poměrně rychle vyvolává závislost. V posledních letech bylo zaznamenáno jisté zatlačení do pozadí v tuzemsku vyráběného „braunu“ importovaným heroinem.

5/ Ecstasy- Látka patřící do skupiny halucinogenů se stimulačními účinky.

Vzhled: nejčastěji se prodává a užívá jako tablety.

Projevy intoxikace: nespavost, podrážděnost, neklid, někdy i pocity pronásledování nebo halucinace.

Některá rizika: objevují se rizika toxických psychóz, postižení nervového systému a předávkování, dochází k velkým ztrátám tekutin a k dehydrataci. Účinek této drogy je dosti nepředvídatelný, dávkování je také složitější. Taková dávka, kterou někdo dobře toleruje, může u druhého vyvolat náhlou těžkou otravu. Předávkování může nastat jak po užití jednorázové dávky, tak po opakovaných dávkách. Může dojít i k postižení ledvin a srdce. Droga je velmi nebezpečná v kombinaci s alkoholem nebo kofeinem.

6/ Heroin- je 2,5x silnější než morfin. Původně se připravoval jako nenávyková náhražka morfinu. Heroin je jednou z nejnebezpečnějších návykových látek vůbec. Může vyvolat ve velmi krátké době duševní i tělesnou závislost.

7/ Kodein- patří mezi skupinu opioidů. V lékařství se nejčastěji používá jako lék proti kašli, na psychiku člověka působí slaběji než morfin nebo heroin. Kodein může sloužit a často slouží jako surovina k výrobě dalších drog.

8/ Kofein- látka řadící se mezi stimulanty obsažená v kávě nebo čaji. Může vyvolávat závislost, ale v porovnání s ostatními látkami ze stejné skupiny (např. pervitin) není zdaleka tak nebezpečná. Užívání kofeinu je nevhodné u lidí s vysokým krevním tlakem, či vředovým onemocněním žaludku a dvanáctníku a některými srdečními chorobami.

9/ Kokain- látka, jenž má stimulační účinek a je získávaná z jihoamerické rostliny koka, či připravovaná synteticky. Většinou se zneužívá šňupáním.

Vzhled: bílý prášek, crack je světlá hmota nebo krystaly (kouří se).

Projevy intoxikace: euforie, rozšířené zornice, přeceňování se. Po odeznění účinků přichází často deprese.

Některá rizika: spánek ve dne, bdění v noci, záchvaty vzteku, sklon k násilí, ztráta váhy, záchvaty křečí, pocity pronásledování, problémy s pamětí,

toxické psychózy, rychlý rozvoj závislosti, deprese a sebevražedné pokusy. K smrti často dochází srdečním nebo dechovým selháním.

10/ Konopí- účinnou látkou drog z konopí je THC. Marihuana může obsahovat podle druhu a kvality kolem 10mg, ale v některých případech může obsahovat až 100mg THC. Drogy z konopí jsou z těla vylučovány jen velmi pomalu, protože mají tendenci ukládat se v tukové tkáni. Lze prokázat 40-50% THC v buněčných membránách po 4-8 dnech a 1% dokonce ještě po 48-138 dnech a to jen po vykouření jedné cigarety. Při častějším a pravidelnějším užívání se drogy z konopí hromadí a ukládají v organismu.

Vzhled: marihuana se nejčastěji ručně balí do cigaretových papírků s tmavě zeleným obsahem. V případě, že jde o hašiš hmota má barvu tmavě hnědou.

Projevy intoxikace: zarudlé oči, rozšířené zornice, zhoršení paměti na nedávné události, zrychlený puls, pach potu po spálené trávě, kašel, nezájem, únava.

Některá rizika: při dlouhodobějším přijímání látky dochází ke kolísání nálad, zhorší se schopnost soustředění, což často vede k horšímu prospěchu. Může dojít k prodloužení reakčního času (zhoršení postřehu) i mimo dobu intoxikace. U dívek se objevuje nepravidelný menstruační cyklus. Dalšími příznaky a důsledky užívání jsou zpomalení životního rytmu, neobratnost, podrážděnost, neochota přebírat zodpovědnost. Skutečná závislost na drogách z konopí vzniká relativně pomaleji než u opioidů nebo pervitinu, jako jedním z projevů může být např. zneužívání drogy při naprosto nevhodných příležitostech. Dochází k vyššímu riziku úrazů a dopravních nehod. U mužů může docházet k neplodnosti a u těhotných žen k poškození plodu. Dále se objevují chronické záněty spojivek, dýchacích cest a hltanu. Z duševního pohledu dochází k povahové změně a hrozí větší riziko duševních nemocí. Je dokázáno, že marihuana obsahuje o celou polovinu více rakovinotvorných látek nežli tabák a navíc se s tabákem většinou míchá, tím se zvyšuje tedy

riziko rakoviny. Oslabuje také imunitní systém. Při zneužívání látek z konopí se zvyšuje riziko plicních onemocnění včetně tuberkulózy. Spory houby *Aspergillus* v marihuanových cigaretách se při kouření neničí, stává se, že se dostává do plic a způsobuje tak v plicích onemocnění. Psychické problémy užití drog z konopí mají většinou přechodný charakter. Výjimkou jsou duševně labilnější jedinci, u kterých může marihuana pronikavě zhoršit jejich stav i dlouhodobě. Drogy z konopí zvyšují tepovou frekvenci a mohou ohrozit lidi s různým srdečním onemocněním.

11/ LSD- halucinogen, jedna z neúčinnějších látek vůbec. Začíná působit již v nepatrných dávkách (halucinace, které trvají dokonce až 12 hodin, vyvolává u dospělého muže už množství kolem 50 mg).

Vzhled: v naší společnosti se nejčastěji objevuje v podobě papírků s barevnými obrázky, které jsou napuštěné drogou a jenž se vkládají do úst.

Projevy intoxikace: horší sebeovládání, rozšířené zornice, rychlejší puls, zčervenání, snazší ovlivnitelnost. Někdy abnormálnost chování. Zhoršení schopnosti rozhodovat se, oslabený kontakt s realitou.

Některá rizika: nebezpečné duševnímu zdraví. Člověk pod vlivem drogy se může stát nebezpečným sobě i druhým. Halucinace nebo pocity pronásledování mohou přetrvávat a opětovně se dostavovat i když nebyla droga požitá, mnohdy i delší dobu. Uvádí se i vyšší riziko nádorových onemocnění a časté je i riziko epileptických záchvatů.

12/ Lysohlávky- houby rostoucí na našem území, mající halucinogenní účinky.

13/ Opium- je získáváno z makovic, obsahuje vedle dalších látek asi 10% morfinu a kodein.

14/ Organická rozpouštědla- jinak se nazývají těkavé látky. Škodlivě se užívají vdechováním.

Vzhled: mohou to být roztoky těkavých látek, dále se mohou zneužívat některá lepidla.

Projevy intoxikace: zápach po chemikáliích je cítit z dechu i z oděvu. Obluzenost, „nepřítomnost duchem“. Člověk zneužívající těkavé látky obvykle působí neduživě, bývá pobledlý a je mu špatně. Dále pak zarudlé oči, rozšířené zornice a nepřítomný pohled. Nezřetelná výslovnost, zhoršená pohybová souhra, nesmyslný a nezadržitelný smích. Rozjařenost a následné poruchy vnímání při otravě přecházejí v útlum a ve spánek. Nestává se příliš často, že obluzení trvá dlouhodoběji.

Některá rizika: při dlouhodobějším zneužívání se začíná projevovat nezájem, lenost, zanedbávání školy, horší prospěch apod. Ze zdravotního hlediska se ukazují jako problémy zhoršené jaterní testy, vyrážka kolem úst a nosu. Dochází k poruchám paměti a riziko následného poškození mozku. Objevují se i poruchy krvetvorby, ohrožení srdce a dýchání. Největším ohrožením je smrtelná otrava, která může snadno nastat i u dítěte, které zatím vůbec není závislé.

15/ Pervitin (metamfetamin)- patří do skupiny stimulantů, v účincích se velice podobá kokainu, proto v USA získal název „kokainem chudých“.

Vzhled: nejčastěji se prodává jako světlý prášek. Droga samotná se přijímá šňupáním nebo aplikuje injekčně.

Projev intoxikace: vzrušení, rozšířené zornice, nekoordinované pohyby, neklid, podrážděnost, třes, zrychlený tep, podezíravost, spavost, úzkosti, po doznění účinků drogy útlum, deprese.

Některá rizika- u dospívajících je překvapivě rychle vyvolávána závislost. Poměrně často se dostávají pocity pronásledování, intoxikovaný vnímá neexistující osoby. Lidé v okolí zaznamenávají podivné chování. Později nespavost, vyrážky, bolesti hlavy, horečky, větší náchylnost

k nemocem, poruchy vidění. Dochází k častějším úrazům, agresí vůči druhým. Vážnější ohrožení při dlouhodobém užívání jako např. poškození srdce, jater, riziko otrav- předávkování. Vyvolává náhlý prudký vzestup krevního tlaku, může tak způsobit mozkovou mrtvici nebo selhání srdce. Pod vlivem této drogy se stává, že člověk jedná nesmyslně a bývá pak nebezpečný sobě i druhým. Značné je riziko toxických psychóz, spojených s pocity pronásledování. Příměsí, které se do drogy dostávají při její výrobě (např. fosfor, či jód), zvyšují její toxicitu.

16/ Tabák- Jedinou návykovou látkou, jenž je v tabáku obsažena je nikotin, přesto však obsahuje mnoho dalších škodlivin (jako např. dehet). Smutné je, že třetina až polovina dětí, která kouření původně jen vyzkouší, se postupně stávají závislými na nikotinu. Z výzkumu vyplývá, že téměř každý druhý kuřák umírá na následky kouření. Tabák bývá často považován za tzv. průchozí drogu, což znamená, že někteří závislí na nikotinu mohou propadat jiným návykovým látkám.

Projevy intoxikace: Z počátku se objevuje bledost, zvracení, studený pot, bolest hlavy (to značí lehčí otrava nikotinem). U aktivních kuřáků je typický zažloutlý chrup a v některých případech i prsty a nezaměnitelný zápach z úst.

Některá rizika: tělesná výkonnost klesá, dochází k rychlejšímu stárnutí pleti a nevolnosti. Jako u dalších návykových látek se i zde projevuje riziko zhoubných nádorů. Není neobvyklé, že způsobuje impotenci u mužů, u žen v těhotenství může poškodit plod. Může docházet k různým onemocněním plic, alergiím, astmatům a cévním onemocněním dolních končetin. Vážně se zvyšuje riziko srdečních onemocnění.

Pasivní kuřáctví: velké ohrožení pro skupinu dětí, které žijí s rodiči kuřáky, protože pokud žije nekuřák s neohleduplným kuřákem stává se z něj pasivní kuřák a denně přijímaná dávka jsou asi dvě cigarety.

1.2.5 Hazardní hra a patologické hráčství

Každý člověk pracuje, chodí nakupovat, občas si hraje karty nebo jinou hru atd. Ale malá skupina lidí trpí neovladatelným puzením k nakupování, k hazardní hře nebo nedokáže odolávat jiným impulsům. M. Vágnerová ve své knize Psychopatologie pro pomáhající profese uvádí, že všechny poruchy tohoto typu mají tři základní znaky:

- **neschopnost odolat impulsu nebo pokušení**
- **jednání tohoto typu předchází postupně narůstající napětí**
- **jednání je spojeno s pocitem uspokojení**

Patologické hráčství

Závislost na hře je řazeno mezi návykové a impulsivní poruchy. V americké populaci jsou 2-3% gamblerů, výskyt v české populaci není znám, ale je jisté, že počet postižených narůstá. Porucha je častější u mužů, obvykle se začne projevovat v adolescenci nebo mladé dospělosti. Patologické hráčství má tři základní znaky, které jsou stejné jako pro všechny poruchy tohoto typu.

Příčiny vzniku patologického hráčství

Podle M. Vágnerové se na vzniku chorobné závislosti na hře mohou podílet zejména následující faktory:

- stresová situace;
- nabídka hry, jako spouštěcí podnět;
- osobnostní vlastnosti (Vágnerová, 200, s. 310 a 311).

Hazardní hry

Některá okamžitá rizika	Některá vzdálenější rizika
Velká finanční ztráta, v jejím důsledku duševní krize a velké problémy s okolím.	Dluhy, zanedbávání školy nebo práce. Patologické (chorobné) hráčství, které je podobné závislosti na alkoholu nebo na drogách. Odcizení druhým lidem, osamělost. Výčitky svědomí a panika. Myšlenky na sebevraždu, vyšší riziko rozvoje závislosti na alkoholu a na drogách, trestná činnost.

Zdroj: Nešpor, Pernicová, Csémy, Jak zůstat fit a předejít závislostem, 1999, s. 21.

2. Systém prevence na základních školách

Počet mladých lidí i dětí s osobními zkušenostmi s drogami se rok od roku zvyšuje. Tím narůstá potřeba účinné prevence a nejvíce primární prevence, která klade důraz na takové skupiny dětí a mládeže, které ještě nepřišly do kontaktu s drogou. Jejimi realizátory jsou škola, rodina, mimoškolní zařízení a masmédiá. Pro společnost je právě primární prevence nejefektivnější.

Cílem efektivní prevence je hlavně:

- a) Předcházet užívání návykových látek především alkoholu a tabáku
- b) Přinejmenším posunout setkání s návykovými látkami (v našich podmínkách nejčastěji s tabákem a alkoholem) do pozdějšího věku, kdy jsou organismus a psychika dospívajícího relativně vyspělejší a odolnější.
- c) Snížit nebo zastavit experimentování s návykovými látkami, pokud k němu už dochází, a předejít tak různým zdravotním poškozením způsobených závislostí, které by si vyžádaly léčbu.

Účinná prevence nemá strašit, zakazovat nebo přikazovat, má pravdivě vysvětlovat, objasňovat a nabízet jiné možnosti. Je důležité konstatovat, že jednorázové aktivity nemohou nahradit soustavnou a cílenou systematickou práci v rámci primární prevence. Přednáška či beseda nemusí mít pozitivní účinek, dokonce může vzbudit zájem a zvědavost vyzkoušet drogu jako něco zajímavého a nebezpečného (Kačáni, Višňovský, 2005, s. 144 a 145).

2.1. Systém prevence obecně

2.1.1 Protidrogová politika

(Podle Vykopalové, 2001, s. 78 a 79) Z hlediska prevence se pozornost zaměřuje na problém první aplikace drogy a motivace.

Taktéž sociální úroveň a míra zaměstnanosti obvykle sehrávají významnou roli v oblasti drogové léčby a prevence.

V průběhu roku 1993 koncepce protidrogové politiky státu vznikala. V době, kdy ještě situace v oblasti zneužívání drog nebyla dostatečně zmapována. Musí se ovšem dodat, že v průběhu 90. let vznikala různá pracoviště a instituce zabývající se z nejrůznějšího pohledu protidrogovou prevencí. Vznikalo mnoho nejrůznějších nadací a sdružení bez většího a konkrétnějšího koncepčního přístupu.

Jako nová, nástupnická státní instituce v této době, bylo Národní centrum podpory zdraví v Praze, které svůj věhlas získalo realizací programu Maják. V průběhu několika let se začaly objevovat i nevládní organizace.

Prevence bývá vždy jednodušší a daleko výhodnější než terapie.

H. Vykopalová v knize Sociálně patologické jevy v současné společnosti uvádí klasický systém prevence:

- **primární prevence** má předcházet vzniku závislostí
- **sekundární prevence** má ovlivňovat ohrožené skupiny obyvatel ohrožené bezprostředně nebo také zprostředkovaně. Záleží na různých faktorech- rodina, škola, vrstevníci, způsob života, sociální faktory. Včasný zásah, může zlepšit prognózu.
- **terciální prevence** má zabránit recidivě závislých a těch, jenž již absolvovali terapii.

Ve světě se uplatňuje řada programů a strategií v rámci prevence. Zaměřují se především na děti a mládež. Velice účinné bývají strategie zaměřené na jedince. Mladému člověku se snaží přiblížit přes sociální prostředí, vědomosti a osobní zájmy. Osvědčené přístupy:

- vyvolávání strachu, jenž má odvést jedince od určitého chování
- nabídka různých alternativních aktivit
- interpersonální a afektivní přístup
- přístup předání informací
- ovládnutí emocí
- vylepšení sociálních dovedností
- včasné odhadnutí sociálního chování aj.

Patří sem ještě strategie, které se zaměřují na rodiče, na vrstevníky, na vzdělávání apod.

Připravení, realizování a následné zhodnocení jednotlivých programů prevence není snadnou ani levnou záležitostí. Zahrnují mnoho systémů a jejich rozboru z hledisek zdravotních, sociálnědemografických. Stanovení cílů prevence, kontroly účinnosti a stanovení způsobu vyhodnocení a zpětné vazby. Programy prevence jsou záležitostí celospolečenskou, vyžadující spolupráci mnoha institucí a mnoha specialistů, zohledňující veškerá specifika a možnosti dané oblasti nebo země.

2.1.2. Prevence šikany (Podle Říčana, 1995, s. 71 až 82)

Jako je tomu u většiny nemocí, platí i o šikanování, že je mnohem snazší, daleko účinnější a levnější mu předcházet, než by bylo příliš pozdě odstraňovat nebo proti šikaně bojovat. Platí to pro rodinnou i školní výchovu. Prevence je na místě tam, kde k ní ještě nedochází, popřípadě nebyla ještě prokázána, tak i tam, kde už k ní prokazatelně došlo. Metody prevence jdou v obou případech téměř stejné.

I v naší společnosti jsme poznali, že nebezpečí šikany můžeme snížit uplatňováním některých zásad. Ty by měly obecně prospívat dětskému duševnímu a mravnímu vývoji a pomáhat vytvářet dobré vztahy jak doma, tak ve škole. Z hlediska šikany a jiné dětské agrese, jejichž nárůst je varující, získává uplatňování konkrétních zásad na naléhavosti. Následující zásady uvádí P. Říčan

- **solidarita se slabými jako základ řízení třídy**
- **podpora autority učitele**
- **posílení demokracie ve třídě a ve škole**
- **ideová výchova**
- **princip kooperace ve výchově**

2.2. Školní prostředí

Podle S. Klapilové, 1996, s. 39 a 40 tvoří školní prostředí soubor životních, sociálních a materiálních podmínek. Hlavní a základní funkcí školy je **funkce socializační**- spočívá ve vytváření rolí, jenž mají význam ve školním prostředí, ale i mimo něj. Dítě si utváří obraz samo o sobě, učí se základním pravidlům ve skupině formální i neformální, vytváří si i názory na ostatní lidi.

S. Klapilová uvádí další funkce školy jako:

- **funkci personalizační**

- **funkci kvalifikační**

- **funkci integrační**

Naplňování jednotlivých funkcí školy závisí na celkovém sociálním a rodinném zázemí žáků. Záleží též na sociální vrstvě rodiny.

Dítě je vystavováno nejen výchovnému působení ve vyučování, ale i nepřímému ovlivňování, jež závisí na sociálním klimatu konkrétní školy, jejích tříd, či jiných výchovných skupin. Též na klimatu spontánně vzniklých vrstevnických skupin v rámci formální skupiny.

Sociální klima školy v sobě zahrnuje vzájemné vztahy žáků a učitelů, organizační rámec instituce, vymezení práv a povinností učitelů a žáků, vztah ke školní činnosti a způsob jakým bude hodnocena. Součástí klimatu školy je také sociální klima jednotlivých tříd. Je to sociálně psychologická proměnná, představuje dlouhodobé sociálně emocionální naladění, zobecněné vztahy a postoje, emocionální reakce žáků dané třídy na události v ní (řadí se sem i pedagogické působení učitelů). Rozlišuje se klima aktuální a preferované, to je takové, které si žáci přejí.

2.3. Systém prevence na základní škole

Prevence problémů s návykovými látkami je neúčinnější, jestliže využívá více strategií. Uvedený princip si lze představit jako květ kopretiny. Uprostřed květu se nachází dítě a jednotlivé okvětní plátky tvoří různé strategie prevence. Prevence také vyžaduje dlouhodobé a systematické působení.

Uvedené principy se dají znázornit na následujícím poněkud zjednodušeném schématu.

Převzato volně dle knihy: Nešpor, Pernicová, Csémy, Jak zůstat fit a předejít závislostem, 1999, s. 91.

Jak vypadají efektivní preventivní programy

1. Program odpovídá věku
2. Program je malý a interaktivní
3. Zahrnuje podstatnou část dětí
4. Zahrnuje získávání důležitých sociálních dovedností a dovedností potřebných pro život
5. Bere v úvahu místní specifika
6. Využívá pozitivní modely
7. Zahrnuje legální i nelegální návykové látky
8. Zahrnuje i snižování dostupnosti návykových rizik

9. Je soustavný a dlouhodobý
10. Program je prezentován kvalifikovaně a důvěryhodně
11. Program je komplexní a využívá více strategií
12. Program počítá s komplikacemi a nabízí dobré možnosti, jak je zvládat
13. Dětem se zvýšeným rizikem se poskytuje pomoc cíleně s ohledem na jejich specifické individuální potřeby
14. Program zahrnuje i snižování dostupnosti návykových rizik
15. Program spolupracuje s dalšími organizacemi a rodiči dětí
16. Program zahrnuje i relaxační techniky zvládnání stresu
17. Program zahrnuje i včasnou pomoc pro problémy s návykovými látkami
18. Program nabízí efektivní strategie za přijatelnou cenu
19. Program pokračuje dlouhodobě

Možná někoho překvapí, že mezi charakteristikami nenajde mnohé postupy, které se u nás široce využívají (např. přednášky, komponované pořady, besedy s „toxikomany“). Není to náhodou, protože o účinnosti programů, které by se s trochou nadsázky daly nazvat „protidrogovými estrádami“, neexistují v odborné literatuře žádné doklady (Nešpor, Pernicová, Csémy, 1999, s. 91 a 92).

Ředitel školy a školských zařízení

- vytváří podmínky pro realizaci prevence v oblasti sociálně patologických jevů
- pověřuje vhodného pracovníka funkcí školního metodika prevence
- zodpovídá za soustavné vzdělávání pracovníků školy nebo školského zařízení v oblasti prevence
- zajišťuje spolupráci s rodiči, popř. zákonnými zástupci v oblasti prevence
- sleduje efektivitu jednotlivých preventivních aktivit
- zajistí zakotvení preventivních opatření proti sociálně patologickým jevům v řádu školy nebo školského zařízení

- provádí příslušná opatření při výskytu sociálně patologických jevů ve škole nebo školském zařízení

Školní metodik prevence

- koordinuje realizaci Minimálních preventivních programů ve školách a školských zařízeních
- podílí se na soustavném vzdělávání pracovníků školy v oblasti prevence
- zajišťuje autoevaluaci procesu a výsledků Minimálních preventivních programů
- spolupracuje s okresním metodikem preventivních aktivit
- podílí se na opatřeních při výskytu sociálně patologických jevů ve škole nebo školském zařízení

Hlavním cílem v oblasti prevence na školách a ve školských zařízeních je celoškolská realizace programu. Dobrá celoškolská strategie pomáhá optimalizovat sociální klima školy a zaměření proti sociálně patologickým jevům se stává součástí školní kultury. Musí postihovat všechny hlavní účastníky života školy. Z tohoto pohledu je významná i účast výchovných poradců a třídních učitelů, ale i ostatních pedagogů a zaměstnanců škol a školských zařízení na procesu preventivních aktivit (www.msmt.cz...2001-2004).

2.4. Linky důvěry

Podle P.Goodyera, 2001, s. 151 až 156 jsou linky důvěry organizace poskytující anonymní telefonickou pomoc. Takováto pracoviště je obvykle možné i navštívit, pokud si to tedy volající přeje. Některá z těchto zařízení umožňují také krátkodobé pobyty k překlenutí krize. Pracovníci linek důvěry obvykle bývají informováni o zdravotnických a psychologických službách v té konkrétní oblasti a bývají schopni je zprostředkovat. V české republice se linky důvěry nachází velice často, jenom v Praze jich je podle této publikace 13.

3. Role učitele v preventivních programech školy

(Podle Elliottové, 1995, s. 41) Se vzrůstajícím zájmem o problematiku ochrany dětí se dospělé osoby, které pracují s dětmi a především pedagogové stále častěji dotazují, čím mohou přispět. Vyučování základním zásadám osobní bezpečnosti v sobě zahrnuje široký okruh otázek. Počínají únosy dětí přes šikanování dětí, případně po konfrontaci s někým, kdo má úmysly zlé. Ať už jde o osobu dítěti neznámou nebo naopak důvěrně známou. Lze vyučování uspořádat zábavně, je důležité, aby v něm děti dokázaly nalézt potěšení.

Než se ve třídě začne bezpečnost probírat, je dobré zařadit do programu několik slov o podpoře ze strany rodiny a ostatních příslušníků obce. O těchto otázkách bychom se měli bavit po srozumění rodičů a podle zásad, které budou přijatelné pro ně i pro školu. Nelze nevézt v úvahu postoj obce k těmto otázkám. Nemusíme pamatovat na všechny metody, kterými lze děti zásadám bezpečnosti naučit, protože jich je velice mnoho. V případě fyzické sebeobrany dětí se mohou vyskytovat překážky náboženské a kulturní. Učitel by si v takovém rozhovoru o dovolených a nedovolených dotycích měl dát pozor na to, aby dítě nezískalo klamný dojem, že již ke zneužívání v jeho případě došlo. Pokud pedagog zjistí, že u dítěte k něčemu takovému došlo, musí požádat o pomoc systém sociálních služeb.

3.1. Osobnost pedagoga

(Podle Turčeka, 2003, s. 132)

1/ Důležitou složkou práce pedagoga je poznání individuálních zvláštností a problémů každého jednotlivého dítěte. Proto by měl pedagog úzce spolupracovat s rodiči dětí a s lékaři, od kterých očekává zase zpětnou vazbu tak, že budou pedagogům spontánně poskytovat informace o problémech žáků.

- 2/ Případy psychopatologie je nutné včas konzultovat s výchovným poradcem, popřípadě dětským lékařem, pracovníky pedagogicko- psychologické poradny, atd.
- 3/ Konzultace s rodiči o studijních nedostatcích, či patologických projevech je potřebné v každém případě řešit individuálně. Pedagog by neměl rodiče „pranýřovat“, to je ještě mnohem více traumatizuje a může je to stavět proti pedagogovi do opozice, což je opak toho, čeho chce pedagog dosáhnout.
- 4/ O mnoho kooperativnější učební atmosféry a komunikace odehrávající se mezi učitelem a žákem může pedagog dosáhnout citlivým, empatickým přístupem k žákům.
- 5/ Pedagog je velice důležitým článkem výchovně- vzdělávacího procesu. Proto by měl být dostatečně kompetentní.

3.2. Sociální kompetence pedagoga

S. Klapilová v knize Kapitoly ze sociální pedagogiky uvádí, že sociální kompetenci lze chápat jako přiměřené používání motorických, duševních a emocionálních způsobů chování, schopností, postojů i dovedností tak, aby bylo možno se úspěšně vyrovnat s konkrétními a důležitými životními situacemi.

Ve vztahu k učiteli je sociální kompetence chápána jako schopnost vhodného učitelského chování a jednání, umění vnímat procesy skupinové dynamiky, vhodně na ně reagovat a usměrňovat je, rozumět procesům dospívání dětí a mládeže, být schopen týmové práce a jednání s dětmi, s mládeží i dospělými.

3.2.1. Charakteristika sociálně kompetentních jedinců

- je dobrým posluchačem
- je přirozeně komunikativní
- je vyrovnaný, optimisticky laděný
- v jednání a řešení problémů je konstruktivní
- rád poznává prostřednictvím komunikace ostatní lidi
- má všestranné zájmy a je v mezilidských kontaktech zvědavý

- má schopnost rozvíjet pozitivní osobnostní rysy lidí
- je taktní, tolerantní a citlivý
- dokáže přiměřeným způsobem pochválit i kritizovat
- je úspěšný v organizování a řízení lidí
- je schopen cíleně ovlivňovat a regulovat interpersonální vztahy i vztah k sobě samému.

3.2.2. Přirozená autorita učitele

S otázkou sociální kompetence učitele souvisí i problém autority ve škole, již lze chápat jako neustále se obnovující uplatňování učitelovy mocenské pozice, založené na odpovědnosti profesní i všeobecně morální. Žádoucí je tzv. přirozená autorita učitele, která vede k dobrovolnému respektování učitelovy pozice ze strany žáků. Jde o:

- vysokou profesionální a odbornou úroveň učitele
- umění vést a řídit pracovní tým
- umění komunikovat a kooperovat se skupinou
- dovednost předcházet konfliktům
- umění nenásilně přesvědčovat a vyjednávat
- dovednost motivovat ostatní k pracovnímu výkonu
- umění kombinovat velkorysost, humor, přísnost a důslednost
- dovednost zvládat své citové vztahy
- umění stanovit vzájemná pravidla mezilidských kontaktů, i pracovních povinností a jejich společné respektování
- umění sdělovat pochvalu i kritiku
- celkový přirozený image a kultivované vystupování

Učitel má možnost svými postoji, požadavky a svým jednáním vytvářet, ovlivňovat a měnit sociální vztahy uvnitř třídy, zvláště pak vztahy učitel- žáci (Klapilová, 1996, s. 40 a 41).

3.3. Omyly pedagogů při řešení problémů s šikanou

Pedagogové se dozvídají o šikanování pouze ojediněle, většinou když se „samovolně“ provalí nějaká extrémní forma. Následující kroky usilující o nápravu bývají vesměs chybné, a tedy neúčinné.

- 1/ Často jsou vyšetřováni agresori i oběti společně
- 2/ Berou se vážně falešní svědkové, kterým poručil „šéf“ neboli „kápo“ agresorů
- 3/ Při vyšetřování se nebere zřetel na trauma, stud a mlčenlivost znásilněné oběti
- 4/ Bezprostředně se konfrontuje výpověď týraného žáka s výpověďmi jeho mučitelů atd. To všechno vede někdy až k tragikomickým závěrům, kdy oběť je označena za agresora a za příčinu všech nešvarů ve skupině
- 5/ Nezřídka se oběť nechá odejít ze školy, případně se převede do vedlejší třídy, přičemž „mašinerie“ šikanování se dále prohlubuje a zdokonaluje (Kolář, 2001, s. 21).

3.4. Motivace dětí ke zdravému způsobu života

(Podle Nešpora, Pernicové, Csémy, 1999, s. 40 až 42)

V knize Jak zůstat fit a předejít závislostem autoři specifikují tyto druhy motivace

- 1/ Motivace hmotnými potřebami-** k uspokojení základních potřeb, jídlo, pití, teplo, bezpečí a stabilita
- 2/ Motivace psychickými potřebami-** např. pocit náležitosti ke skupině, jako je rodina, společenství. K dalším patří potřeba být milován, přijímán a respektován, potřeba sebeúcty nezávislosti, pocit úspěšnosti, soběstačnosti. Můžeme sem i zařadit potřebu nových podnětů a jejich hledání
- 3/ Motivace k uspokojení potřeb sebeaktualizace-** rozvoj a využívání jedinečných nadání, schopností a možností člověka.

Jak lze použít jednotlivé druhy motivace u dětí:

ad 1. Učitel může použít např. výpočty týkající se naspořených peněz ve spojitosti s užíváním návykových látek. Nejen přímé výdaje, ale i nepřímé, zahrnující např. neuplatnění se v zaměstnání. Do této kategorie spadá i argumentování zdravotními riziky.

ad 2. Nejužívanější argumentací dospělých bývá pocit svobody, sebeovládání a nezávislosti, které při zneužívání drog závislý ztrácí. Řadí se sem i lepší vztahy s vrstevníky, rodiči a lepší sebevědomí. Život člověka, jenž není závislý je mnohem zajímavější a pestřejší, dostává se mu více respektu a důvěry ze stran ostatních lidí. Pravděpodobně jej budou ostatní lidé více oceňovat a povzbuzovat.

ad 3. Zde je třeba zaměřit se na větší výkonnost a více možností při volbě zaměstnání. Lepší tělesná a duševní kondice, kam patří lepší paměť, soustředění, zvládání krizí, zásadně napomáhají sebeaktualizaci jedince a jeho osobnostnímu rozvoji. Důležitá je také orientace k různým hodnotám, jako např. duchovním, které také rozvíjejí osobnost .

4. Zadání pro prevenci, které škola dostává od nadřízených orgánů

Podle www.msmt.cz...prevence by měl program přispívat strukturovanými podněty pro potřeby prevence sociálně patologických jevů. Je ideální, aby byl připraven program na celý rok zaměřený na sociální a osobnostní rozvoj a výcvik v dovednostech sociálně komunikativních. Projekt je určen žákům a pedagogickým pracovníkům jednotlivých škol a jedním z důsledků by mělo být, že vede k pozitivní změně klimatu školy a ve škole i mimo školu vyeliminuje kázeňské problémy. Potřeba realizace na prvním i druhém stupni a spolupráce se školní družinou.

Programy musí zahrnovat naukovou i výchovnou složku vzdělání v průběhu celého školního roku, cíleně směřovat ke kladnému ovlivnění klimatu ve třídě, ke zlepšení motivace žáků a pedagogů a změnám ve vyučovacích metodách.

Příprava a realizace jednotlivých programů by se neměla odehrávat mimo školu, ale uvnitř a měli by se jí zúčastnit všichni třídní učitelé. Úvazky jednotlivých vyučujících, rozvrh třídy, fyzická náročnost programu a prostředí ve kterém bude program probíhat, určuje personální zajištění a charakter programu. Aktivní zapojení všech žáků třídy je důležitým předpokladem k absolutní účinnosti programů. Průběžně seznamování s celým projektem musí být i rodiče žáků.

4.1. Cíle strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže

4.1.1. Dlouhodobé cíle

MŠMT v rámci své gesce za oblast primární prevence v České republice usiluje v dlouhodobém horizontu o vytvoření a nastolení bezpečného prostředí, tj. prostředí, v němž kvalifikovaný, legislativně zakotvený stabilní systém metodiků prevence na všech úrovních při vytvořených potřebných podmínkách pro práci, realizuje akreditované programy, které naplňují kritéria daná Standardy primární prevence.

4.1.2. Krátkodobé cíle

1/ Koordinace

Prohlubování spolupráce MŠMT s věcně zainteresovanými subjekty na vertikální (resorty, resortní i nadresortní skupiny, komise, poradní výbory a orgány) i horizontální úrovni (kraje, okresy, školy a školská zařízení, NNO, VŠ)

Metodická, koncepční a koordinační podpora MŠMT rozvoji realizace školních preventivních strategií na úrovni škol a školských zařízení

Součinnost a propojení všech subjektů participujících na oblasti primární prevence, a to na vertikální i horizontální úrovni

Specifikace rolí, kompetencí, podílů a vymezení působnosti jednotlivých resortů v PP

Zmapování potřeb v oblasti primární prevence ve všech krajích s jednoznačným určením priorit

Aktualizace metodického pokynu k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu MŠMT v návaznosti na nový Školský zákon a prováděcí předpisy k tomuto zákonu

2/ Vzdělávání

Pilotní ověřování praxe specializačního studia školních metodiků prevence; specializační studium bude organizováno ve smyslu návrhu vyhlášky o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků jako studium k výkonu specializovaných činností

Podpora kontinuálních programů se sebezkušenostními prvky

Podpora cíleného vzdělávání pro poskytovatele i příjemce služeb v oblasti primární prevence sociálně patologických jevů v klíčových kompetencích – jako např. fundraising, právní povědomí atd. (www.msmt.cz...2005-2008).

4.2. Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy

Minimální preventivní program

Základní nástroj prevence v resortu školství, mládeže a tělovýchovy představuje Minimální preventivní program, který je komplexním systémovým prvkem v realizaci preventivních aktivit v základních školách, středních školách a speciálních školách¹, ve školských zařízeních pro výchovu mimo vyučování a školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče. Jeho realizace je pro každou školu a každé uvedené školské zařízení závazná a podléhá kontrole České školní inspekce.

Mezi hlavní aktivity škol a uvedených školských zařízení v rámci Minimálního preventivního programu patří:

- Odpovědnost za systematické vzdělávání školních metodiků prevence a dalších pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, v netradičních technikách pedagogické preventivní práce s dětmi a mládeží (interaktivní techniky, nácviky praktických psychologických a sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky apod.) a v řešení problémových situací souvisejících s výskytem sociálně patologických jevů
- Systémové zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu aj. oblastí preventivní výchovy do výuky jednotlivých předmětů, ve kterých ji lze uplatnit
- Uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny dětí a mládeže zaměřeného na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování
- Vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času dětí a mládeže
- Spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro rodiče v oblasti zdravého životního stylu a v oblasti prevence problémů ve vývoji a výchově dětí a mládeže

- Průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole nebo školském zařízení z hlediska rizik výskytu sociálně patologických jevů a uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení ohrožených dětí a mladistvých
- Diferencované uplatňování preventivních aktivit a programů speciálně zaměřených na jednotlivé rizikové skupiny dětí a mládeže
- Poskytování poradenských služeb školního metodika prevence a výchovného poradce žákům a jejich rodičům a zajišťování poradenských služeb specializovaných poradenských a preventivních zařízení pro žáky, rodiče a učitele

Minimální preventivní program je pravidelně jednou ročně vyhodnocován. Sledována je celková účinnost minimálního preventivního programu (do jaké míry bylo dosaženo stanovených cílů) i jeho průběh (jak program postupoval). Měřena je také efektivita jednotlivých aktivit, které byly v rámci minimálního preventivního programu realizovány (www.msmt.cz...metodicky pokyn).

4.3. Programy primární prevence

1/ Zasazení programu do systému péče

- Program primární prevence respektuje běžný provoz školy a školského zařízení (dále jen školy) a je vytvořen na základě znalosti specifik dané školy
- Program doplňuje a navazuje především na minimální preventivní program a je součástí místního a regionálního systému preventivního působení

2/ Hlavní cíle programu

- Program je podřízen základním principům a cílům preventivního působení v rámci školní docházky:

- a) Integrace programu primární prevence do běžné školní výuky
- b) Podpora a rozvoj vlastních mechanismů školy pro podporu zdravého způsobu života
- c) Vytvoření podmínek pro efektivní spolupráci v rámci zařízení i s dalšími subjekty

3/ Cílová skupina

- Program má jasně definovanou cílovou skupinu

4/ Obsah poskytovaných služeb

- Program efektivní primární prevence zahrnuje minimálně tato následující témata:
 - a) Problematika užívání návykových látek
 - b) jiné projevy rizikového chování (gambling, rasismus, xenofobie, šikana, týrání a zneužívání dětí, různé formy násilného chování aj.)
 - c) Rozvoj sociálních dovedností a efektivní komunikace ve skupině, posilování sebejistoty, zvládání konfliktních situací, práce s emocemi, včasné rozpoznání poruch učení a chování apod.
 - d) podpora zdravého způsobu života, včetně nabídky pozitivních alternativ trávení volného času

5/ Návazné programy a služby

- Program má zajištěny návazné služby s cílem zajistit komplexnost a kontinuitu poskytovaných programů a služeb:
 - a) Informační servis (přehled jednotlivých skupin návykových látek, kontakty na odborná zařízení poskytující poradenské a terapeutické služby, seznam literatury apod.)
 - b) Možnost kontaktu a návazné péče v jiném odborném zařízení
 - c) Různé formy volnočasových aktivit

6/ Personální zabezpečení

- Vedoucí programu má potřebnou kvalifikaci a praxi v oblasti primární prevence
- Tým pracovníků splňuje základní kritéria:
 - a) Formální vzdělání (minimálně SŠ s maturitou)
 - b) Specializovaná příprava pro práci v oblasti primární prevence (výcvik pro lektory primární prevence, kurzy zaměřené na neverbální techniky, krizovou intervenci apod.)
 - c) Osobnostní předpoklady pro práci v oblasti primární prevence

7/ Speciální vědomosti a dovednosti pracovníka primární prevence

- Pracovník primární prevence zná teorii a praxi vzniku závislostí a problematiku drogové epidemiologie
- Pracovník primární prevence zná základní rizikové a protektivní faktory při vzniku závislosti (na úrovni jedince, rodiny, vrstevníků, společnosti)
- Pracovník primární prevence zná systémovou teorii a její implikace pro primární prevenci (vliv sociokulturního, politického, ekonomického kontextu apod.)
- Pracovník primární prevence zná různé preventivní modely a přístupy
- Pracovník primární prevence je schopen efektivně pracovat s danou cílovou populací s využitím obecně uznávaných technik
- Pracovník primární prevence je schopen efektivně komunikovat v oblasti primární prevence
- Pracovník primární prevence má jednoznačné postoje vzhledem k návykovým látkám s důrazem na zdravý způsob života
- Pracovník primární prevence má základní vědomosti v oblasti sekundární a terciální prevence
- Pracovník primární prevence má informace o institucích zabývajících se primární, sekundární i terciální prevencí a dokáže je využít při preventivní práci

- Pracovník primární prevence má základní vědomosti a dovednosti v oblasti sociální intervence, je schopen v případě identifikace konkrétního problému reference do příslušného zařízení
- Pracovník primární prevence si pravidelně nechá supervidovat vlastní práci a průběžně se vzdělává v oboru

8/ Další vzdělávání pracovníků v primární prevenci

- Pracovníci se průběžně vzdělávají v oblastech úzce souvisejících s primární prevencí dle uvážení odborného vedoucího programu
- Pracovníci jsou podporováni v dalších vzdělávacích aktivitách (sebezkušenostní psychoterapeutické výcviky, kurzy tel. krizové intervence, kurzy neverbálních technik, sociálních dovedností apod.)
- Je stanoven plán dalšího vzdělávání pracovníků

9/ Supervize

- Supervize je prováděna v pravidelných intervalech a zaměřuje se na otázky koncepční, aplikační a týmové:
 - a) Interní supervize probíhá pravidelně v rámci zařízení pod vedením odborného vedoucího programu
 - b) Externí supervize probíhá pravidelně pod vedením externího supervizora s příslušnou kvalifikací

10/ O průběhu veškerých aktivit v rámci programu je vedena adekvátní dokumentace

11/ Program má vypracovanou jasnou strategii a plán na dobu trvání programu

12/ Hodnocení efektivity se provádí pravidelně, minimálně však jednou za rok(www.msmt.cz...standardy).

III. PRAKTICKÁ ČÁST

1. Cíl praktické části

Cílem první poloviny praktické části je zmapovat práci školy na poli prevence. Na základě jednotlivých preventivních programů, získaných při provádění výzkumu ve čtyřech základních školách se pokusíme porovnat činnosti prováděné ve školách městských se školami maloměstskými. Například: jaké organizují akce v rámci prevence a v jakém množství. Zaměříme se především na cílovou skupinu výzkumu a to na žáky páté třídy, abychom mohli konfrontovat práci školy se zkušenostmi žáků, což bylo předmětem zkoumání v druhé polovině praktické části.

Cílem druhé poloviny praktické části je provedení výzkumu u žáků páté třídy na čtyřech základních školách, a to ve dvou školách v Českých Budějovicích a školách v Trhových Svinech a v Horní Stropnici. Pokusíme se zjistit v jakém množství jsou žáci informováni o patologických jevech, jaké mají zkušenosti, jakým způsobem škola přispívá k informovanosti žáků a jak přistupuje k prevenci u žáků prvního stupně.

Při přímém provádění výzkumu, jsem se setkala s velice vstřícným chováním jak ze strany vedení škol, tak ze strany učitelů.

2. Stanovení hypotéz

1. **hypotéza-** na informovanosti žáků o soc. pat. jevech se z největší části podílí škola
2. **hypotéza-** kvalitní preventivní program pozitivně ovlivňuje informovanost dětí
3. **hypotéza-** děti z městských škol mají mnohem více možností mimoškolního vyžití, než děti ze škol maloměstských
4. **hypotéza-** vzhledem k větší dostupnosti mají děti z městských škol více zkušeností z některými drogami (marihuana, cigarety, alkohol)

- 5. hypotéza-** vzhledem k prostředí mají děti z maloměstských škol lepší rodinné zázemí (úplná rodina)

3. Použité metody

3.1. Analýza preventivních programů

První polovinu praktické části věnujeme analýze preventivních programů, které nám poskytly školy, ve kterých jsme později provedli dotazníkové šetření. V říjnu 2006 jsme kontaktovali čtyři základní školy v Jihočeském kraji, zvolili jsme dvě školy městské v Českých Budějovicích a dvě školy maloměstské v Trhových Svinech a Horní Stropnici. Nejprve jsme hovořili s řediteli škol, či jejich zástupci a s učiteli, jenž mají na základní škole na starosti prevenci. Seznámili jsme je s tématem diplomové práce a požádali jsme je o zapůjčení minimálních preventivních programů a o to, zda u nich po prostudování programů můžeme provést dotazníkové šetření v pátých třídách. Vedení i učitelé všech čtyř škol nám vyšli vstříc a byli velice ochotní.

3.2. Dotazníkové šetření

V druhé polovině praktické části se věnujeme vyhodnocování dotazníkového šetření, které jsme provedli v 5. třídách městských základních škol a maloměstských základních škol. Nejprve jsme si na školách vypůjčili minimální preventivní programy, na jejichž základě jsme sestavili dotazník. S učiteli pátých tříd jsme byli předem domluveni na datu konání. První jsme navštívili školy maloměstské a až poté jsme navštívili školy v Českých Budějovicích. Šetření jsem ve třídách vedla sama, ale učitelé zůstali přítomni. Samotné vyplnění dotazníku trvalo dětem cca. 20 minut. Složitější otázky jsme probrali nahlas a společně, aby nedocházelo k problémům. Ve spolupráci s učitelkami jsme se, po dopsání a odevzdání dotazníků, snažili zodpovědět dotazy dětí a tím ještě rozšířit míru informovanosti (nejčastěji se dotazy týkaly tvrdých drog- pervitin, opium, lysohlávky atd.).

4. Analýza minimálních preventivních programů základních škol

4.1. Minimální preventivní programy na základních školách, jejich cíle a srovnání činností na jednotlivých školách. Jakým způsobem se tyto školy starají o žáky 1. stupně.

Dle stránek MŠMT jsme stanovili kriteria pro posuzování kvality jednotlivých preventivních programů .

(viz:

http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/trategie_prevence_socialne_patologickych_jevu_2001_2004.doc)

Kriteria pro posuzování kvality MPP na ZŠ:

- 1. Jasně definované cíle programu-** jedním z hlavních cílů je: celoškolská realizace a změna postojů žáků ke zdravému životnímu stylu
- 2. Věcné prostředí školy-** vytvoření podmínek pro mimoškolní činnost
- 3. Systém vztahů a interakcí-** a) sociální klima školy (zejména rozvoj humanistických postojů a odmítavých postojů k sociálně patologickým jevům)
b) otevřené partnerství (otevřené vztahy s rodiči a veřejností)
- 4. Zpětná vazba-** proces změn musí být vyhodnocován průběžně a trvale pomocí prostředků poskytujících zpětnou vazbu (dotazníky, škály)

Ad 1. Školy městské

ZŠ a ZUŠ Vltava

Preventivní program zpracovala **Mgr. Bohusava Štenglová**- školní metodik prevence

Charakteristika školy: tato škola je sídlištního typu. Má 26 tříd a v nich 639 žáků, 12 tříd jsou žáci 1. stupně. 310 žáků je zapojeno v ZUŠ. 21% žáků pochází z neúplných rodin a 10% žáků se vyznačuje problémovým chováním. V zájmových útvarech je zapojeno 65% žáků.

Cíle programu: jako hlavní cíl si škola stanovila omezit nebezpečí, které pro jedince i celou společnost představuje zneužívání návykových látek a i další sociálně patologické jevy. Podcíť si stanovila 5:

- 1) Zabránit problémům s užíváním drog a nedopustit vznik jakékoli závislosti na drogách.
- 2) Znemožnit prodej drog ve škole.
- 3) Omezit poptávku, pozitivně ovlivňovat názory a postoje žáků k návykovým látkám, zvyšovat jejich odolnost vzhledem k užívání drog.
- 4) Zvýšit informovanost ostatních pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
- 5) Zvýšit i informovanost rodiny o poradenských možnostech v rámci školy a ostatních institucí.

Pracovník v oblasti prevence- Mgr. Štenglová má své konzultační hodiny pro všechny žáky, v případě nutnosti kdykoli. Pokud takto skutečně systém funguje je to ideální. Efektivita programu je vyhodnocována 4x ročně na jednání týmového vedení školy (viz. příloha č. 1).

Priority u jednotlivých kategorií žáků (viz. příloha č. 1)

Zaměříme se pouze na cílovou skupinu- žáky 5. třídy:

- výchova ke zdravému životnímu stylu, rozvoj etického a právního vědomí, občanských postojů

- vytvářet solidní podmínky pro žáky s poruchami učení a chování (zřizování spec. tříd)
- všestranný rozvoj osobnosti žáka, vyloučení rizik, alkohol, kouření
- včasná a důsledná spolupráce s rodiči
- nabídka aktivit na volný čas

Prostředky a metody naplňování stanovených cílů (viz příloha č. 1)

Hodnocení programu podle stanovených kritérií:

1. **kritérium-** v tomto programu je naprosto splněno. Cíle jsou skutečně jasně definované a oba stanovené cíle v nich zahrnuté.
2. **kritérium-** i toto je v programu zahrnuto (blíže viz. příloha č. 1)
3. **kritérium-** a) v cílech programu, konkrétně v bodě 3 je toto kritérium zahrnuto a je i jednou z priorit u cílové skupiny žáků v 5. ročníku
b) ani toto v cílech programu nechybí
4. **kritérium-** monitoring škola provádí, podle programu, důsledně a průběžně (viz. Prostředky a metody naplňování stanovených cílů, příloha č. 1)

ZŠ L. Kuby

Preventivní program zpracovala **Mgr. Hana Schwachová-** odpovědný garant programu

Charakteristika školy: nachází se v okrajové části Českých Budějovic. Škola má 22 tříd v nichž je 556 dětí. 12 tříd jsou žáci 1. stupně. Škola má sportovní třídu. Mnoho dětí do školy dojíždí. Škola má přiměřený počet problémových žáků, většina problémů se řeší na úrovni učitel-žák a v krajních případech učitel-rodič. Škola se snaží zabezpečit volno časovou aktivitu dětí, především formou kroužků.

Cíle programu:

- 1) Větší informovanost učitelského kolektivu, získat je pro plnění MPP (seznámit je se všemi oblastmi prevence, s možnostmi řešení problémů).
- 2) Zavedení zápisů z jednání s rodiči, při řešení kázeňských problémů.
- 3) Zapojit co nejvíce žáků do volno časových aktivit.
- 4) Rozvoj osobnosti žáka, posílení jeho pozitivních vlastností.
- 5) Diagnostikovat vztahy v problémových třídách a vhodně reagovat na jejich zlepšení.
- 6) Zvýšit informovanost rodičů a zapojit je do problematiky prevence.

Pracovník v oblasti prevence- Mgr. Hana Schwachová spravuje nástěnku určenou pro informování žáků, ta je dle potřeby obměňována- jsou na ní adresy a kontakty na odborná zařízení- zřízena schránka důvěry (viz. příloha č. 1)

Spolupráce s ředitelem, učiteli (viz. příloha č. 1)

v programu se též zaměřují na práci učitelů 1. stupně (3, 4, 5 třída)

- vedení dětí ke správným postojům k negativním návykům v životě lidí

jevy: alkoholismus, kouření, drogy – s ohledem na věk dítěte

- předměty nabízející vhodná témata: prvouka, přírodověda, vlastivěda, český jazyk (kapitoly- zdraví člověka, správná výživa a životospráva, mezilidské vztahy- jsou využívány učitelem pro nenásilnou informaci a orientaci)
- v těchto předmětech si učitel ponechá při tvoření uč. plánu časovou rezervu na možné rozšíření besedy
- učitel si sám může zvolit vhodnou formu, jak předá informace žákům

Další části preventivního programu na škole L. Kuby: volný čas; materiální zabezpečení, metodické pomůcky; aktivity směrem k rodičům; spolupráce s ostatními odborníky; propagace (viz. příloha č. 1)

Hodnocení programu podle stanovených kritérií:

- 1. kritérium-** i zde jsou cíle jasně definované a srozumitelné, oba stanovené cíle jsou v tomto programu zahrnuty.
- 2. kritérium-** v programu je jasně specifikováno, že jedním z prvořadých zájmů školy je zajištění volno časových aktivit žáků.
- 3. kritérium-** a) toto je též zahrnuto, možná v menší míře, než v ZŠ Vltava, ale i zde se věnují vztahům mezi spolužáky a jejich pozitivnímu ovlivňování- je to zmíněno v cílech i v rozboru činností pro jednotlivé skupiny žáků (viz. příloha č. 1)
b) v cílech programu je zahrnuta spolupráce s rodiči a snaha o jejich větší informovanost (spolupráce s rodiči a veřejností dále viz. příloha č. 1)
- 4. kritérium-** je zahrnuto v programu (jako činnost, kterou provádí ředitel školy), ale není zde uvedeno jak často a jakým způsobem je hodnocení kvality a efektivity programu prováděno.

Ad 2. Školy maloměstské

ZŠ Trhové Sviny

Preventivní program zpracovala **Mgr. Ludmila Bustová-** školní metodik prevence

Charakteristika školy: Škola je samostatný právní subjekt (od 1.1.1994), jejím zřizovatelem je město Trhové Sviny. Škola má 24 tříd, z toho 13 tříd jsou žáci prvního stupně. Celkem navštěvuje ZŠ Trhové Sviny 561 dětí. Škola nemá speciální zaměření, děti se mohou realizovat při volitelných a nepovinných předmětech (až pro žáky 2. stupně). Součástí školy je školní klub-sdružení zájmových kroužků různého zaměření (<http://skoly.tsviny.cz/zsts/>).

Cíle programu jako takové škola nestanovila, pokusím se shrnout jednotlivé body programu (celý program viz. příloha č. 1):

- 1) Materiály k problematice v oblasti prevence jsou k dispozici v kabinetě u Mgr. Bustové.
- 2) Na chodbě mezi pavilony jsou umístěny nástěnky s informacemi o SPJ a jejich prevenci. Informační tabule s aktualitami o drogách je umístěna v učebně chemie.
- 3) Ustanovený tým spolupracovníků ŠMP- pro náš výzkum hlavní: p. Heidingerová- výchovný poradce pro 1. stupeň. (ostatní viz. příloha č. 1).
- 4) Nové informace jsou podávány na poradách.
- 5) Informace pro rodiče o aktivitách školy na poli prevence se řeší na třídních schůzkách.
- 6) Uspořádání regionálních sportovních her- 2x ročně.
- 7) 2 besedy pro žáky 2. stupně.
- 8) Výchovně vzdělávací činnost školy v oblasti prevence SPJ pro žáky 1. stupně- využití těchto témat: pouze 5. ročník (další ročníky i 2. stupně viz. příloha č. 1).
5. ročník - v přírodovědě: „Celistvost lidského organismu“, „Tělesné a psychické odlišnosti člověka“.
- 9) Přehled zájmové činnosti pro žáky organizované školou (viz příloha č. 1).
- 10) Zapojování žáků do školních soutěží (viz příloha č. 1).
- 11) Půjčování knih zabývajících se protidrogovou tematikou.
- 12) Ve vyučovacích hodinách využívat videokazet zabývajících se SPJ (popř. doporučení programů v Tv, či vhodných filmů)
- 13) Dvakrát za rok provádět monitoring SPJ ve třídě- o výsledcích informovat žáky, popř. i rodiče.
- 14) Spolupracovat s městskou policií- kontroly rizikových míst v našem městě.

Konkrétně poslední bod mě zaujal, nesporná výhoda malých měst je, že skutečně mohou riziková místa podchytit.

Hodnocení programu podle stanovených kritérií:

1. **kriterium-** program se skládá z jednotlivých bodů, cíle se nedají přesně specifikovat a tedy nejsou jasně definované. Ovšem objevují se tu oba, v kritériích hodnocení, stanovené cíle.
2. **kriterium-** toto je v programu zahrnuto, pod záštitou školy funguje školní klub- sdružení kroužků a škola sama zajišťuje zájmové akce pro žáky
3. **kriterium-** a) dle programu poskytuje škola informace žákům jako takové, programově se je snaží ovlivňovat spíše až na druhém stupni (viz. příloha č. 1)
b) škola s rodiči spolupracuje, důležité informace jim předává na třídních schůzkách, mimo to spolupracuje i s městskou policií (viz. příloha č. 1)
4. **kriterium-** v programu je uvedeno, že monitoring je prováděn 2x ročně (v listopadu a v květnu), ale není zde jasně řečeno, jakou formou.

ZŠ a MŠ Horní Stropnice

Preventivní program zpracoval **Mgr. Jan Franc**- školní metodik prevence

Charakteristika školy: ZŠ v Horní Stropnici je samostatný právní subjekt (se součástmi MŠ, ZŠ, ŠJ a ŠD). V každém ročníku je po jedné třídě. Dostatek volno časových aktivit v rámci školy i mimo ni (seznam viz příloha č.

1). Rizika v oblasti: diskotéka (viz. příloha č. 1)

zvýšený zájem o experimentální kouření marihuany,
alkohol a kouření tabákových výrobků u žáků 2.
stupně

minimum vzorů v populaci 15-18 let

malá informovanost rodičů a vysoká tolerance ke kouření
a požívání alkoholu mladistvými

Cíle programu:

- 1) Dostatečná nabídka volno časových aktivit, vést k aktivnímu přístupu ke zdravému životnímu stylu, ke spolupráci a potírání projevů šikany.
- 2) Pravdivě informovat žáky o nebezpečí plynoucím ze zneužívání návykových látek (alkohol, kouření, drogy).
- 3) Zvýšit znalosti vyučujících v oblasti prevence SPJ.
- 4) Zvýšit informovanost rodičů v oblasti problematiky SPJ a zapojit je do včasné primární prevence.

V rámci působení školy při výuce: (viz. příloha č. 1, dále jen 1. stupeň)

1. stupeň

- hlavní pozornost věnovat rozvoji správných zdravotních a hygienických návyků- využít námětů z projektu Zdravá škola
- věnovat pozornost dětem s vadou řeči- logopedický kroužek
- sledovat projevy SVP- pracovat s dětmi v dyslektických kroužcích, využívat možností PPP pro diagnostiku problémů ve výuce a chování
- rozvíjet spolupráci s rodiči jako partnery při výchově dětí
- podporovat ohleduplné chování, vést děti k toleranci a pomoci druhým
- podporovat zapojení do činnosti ŠD, ZUŠ a kroužků organizovaných školou i jinými subjekty
- vést děti k přesvědčení, že každý problém lze vyřešit. Velké problémy je lepší řešit s pomocí odborníků- znalost možností použít schránku důvěry ve škole, linku důvěry na telefonu, e-mailovou adresu pomoc@zshstropnice.cz, rozhovor s třídním učitelem, výchovným poradcem, metodikem prevence

(Další pole působnosti základní školy a seznam zájmových činností viz příloha č. 1)

Hodnocení programu podle stanovených kritérií:

- 1. kritérium-** cíle programu jsou jasně definované. Námi stanovené prioritní cíle jsou dle programu prioritní i pro školu.
- 2. kritérium-** toto je v programu zahrnuto v bohaté míře, nejen v cílech programu (více viz. příloha č. 1).
- 3. kritérium-** a) tuto část má škola v programu také velice dobře zpracovanou, těmto tématům se věnují již na prvním stupni. Výhodou je, že škola zná rizika oblasti, které děti ohrožují. (viz. příloha č. 1)
b) v programu je zahrnuto zvýšení informovanosti a spolupráce rodičů. Škola spolupracuje i se širší veřejností (viz. příloha č. 1).
- 4. kritérium-** škola umožňuje žákům „svěřit se“ hned několika různými způsoby, jimiž se mohou žáci na školu obrátit (viz. příloha č. 1). monitoring se provádí až u žáků 2. stupně (viz. příloha č. 1)

Závěr

4.2. Konfrontace činností městských a maloměstských škol

Z vypracovaných preventivních programů se dá usuzovat:

Klady preventivních programů škol městských

1. Ve školách městských se více zaměřují na informovanost dětí pomocí přednášek s odborníky, vzhledem k dostupnosti.
2. Školy městské si mohou dovolit konkrétní zaměření jednotlivých tříd, popř. celé školy, vzhledem k tomu, že ve velkých městech se nemusí obávat, že zaměřené třídy nenaplní dostatečným počtem žáků.

3. Vzhledem k velikosti města mají žáci velkých škol dostatečnou možnost mimoškolního vyžití.

Klady preventivních programů škol maloměstských

1. Hlavním kladem je, že učitelé své žáky znají, znají rodinnou situaci a prostředí je více osobní.
2. Učitelé dobře znají mimoškolní prostředí, ve kterém se žáci pohybují.
3. Ve třídách je obvykle menší počet dětí.

Co se týče kroužků a zájmových činností organizovaných školou, můžeme říci, že nabídka maloměstských škol je srovnatelná s nabídkou škol městských.

Práce preventivních pracovníků je v každé škole rozdílná, nedá se říci, že by například v městských školách pracovali lépe nebo hůře (dle MPP výborná práce metodiků prevence na ZŠ a ZUŠ Vltava a v ZŠ a ZUŠ Horní Stropnice).

Všechny školy se snaží o pevnou a stálou spolupráci s rodiči, o jejich informování a především o spolupráci a informování dětí.

Pokud se zaměříme na žáky 5. třídy (popř. celého 1. stupně), témata se příliš neliší, spíše rozsah a způsob předávání informací, ale ani u této skupiny nelze říci, že by se na ni zaměřovala například škola městská více.

5. Prezentace a interpretace dotazníkového šetření na základní škole

5.1. Popis zkoumaného vzorku

Výzkum jsme provedli v listopadu a prosinci roku 2006. ve čtyřech školách v Jihočeském kraji a to v základní škole a základní umělecké škole Vltava, v základní škole L. Kuby, v základní škole v Trhových Svinech a v základní škole a mateřské škole v Horní Stropnici. Zaměřili jsme se na žáky pátých tříd, jako na závěrečný ročník prvního stupně, abychom zjistili, jakým

způsobem a v jakém množství jsou děti informovány před vstupem do druhé etapy základního vzdělávání. Pro tento výzkum jsme si vybrali dvě školy městské (L.Kuby a Vltava) a dvě školy maloměstské (Trhové Sviny a Horní Stropnice).

Celkem se výzkumu zúčastnilo 154 respondentů a to 67 chlapců a 87 dívek

	10	11	12	13	14	celkem
chlapci	23	41	2	1		67
dívky	33	50	3		1	87
						154

Dovolila jsem si spojit školy městské (Vltava a L.Kuby) jako jednu zkoumanou oblast a školy maloměstské (Trhové Sviny a Horní Stropnice) jako oblast druhou (vyhodnocení výzkumu v jednotlivých školách viz. příloha č. 3).

Ve školách městských se výzkumu zúčastnilo 88 respondentů, z toho 38 chlapců a 50 děvčat

	10	11	12	13	celkem
chlapci	14	22	1	1	38
dívky	22	28			50
					88

Ve školách maloměstských dotazník vyplnilo celkem 66 respondentů, z toho 29 chlapců a 37 dívek

	10	11	12	14	celkem
chlapci	9	19	1		29
dívky	11	22	3	1	37
					66

6. Vyhodnocení dotazníků zadaných žákům 5. třídy základní školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů (kompletní dotazník viz. příloha č. 2)

6.1. Školy městské

1/ S kým bydlíš v domácnosti?

73,9% žáků uvedlo, že žije v úplné rodině s maminkou, tatínkem a jedním nebo více sourozenci.

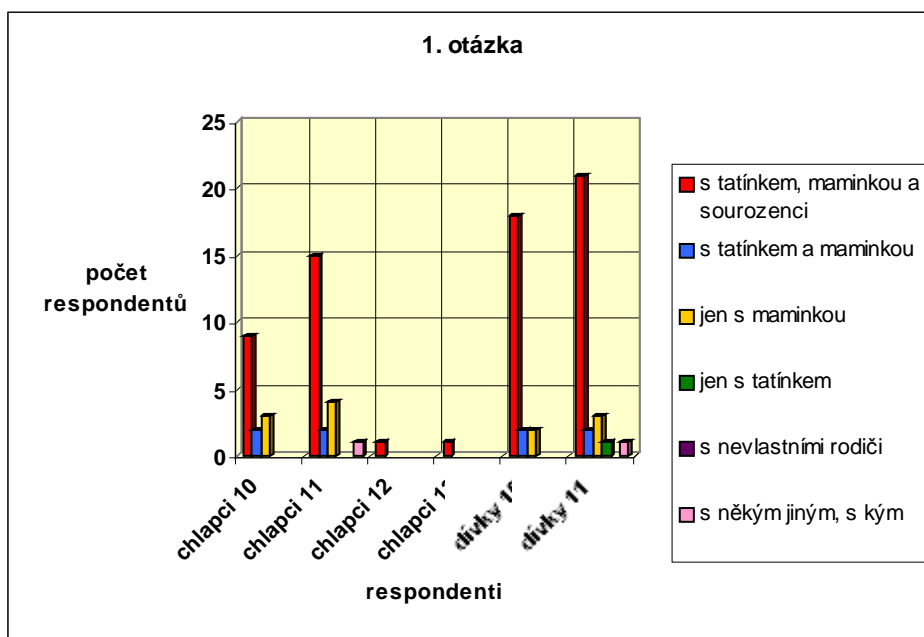
9,1% dotazovaných uvedlo, že bydlí jenom s maminkou a tatínkem bez sourozenců

13,6% žáků uvedlo, že bydlí pouze s maminkou

1,1% - tj. jedna dívka uvedla, že bydlí pouze s tatínkem

2,3% dětí uvedlo, že bydlí s někým jiným, než s rodiči, a to:

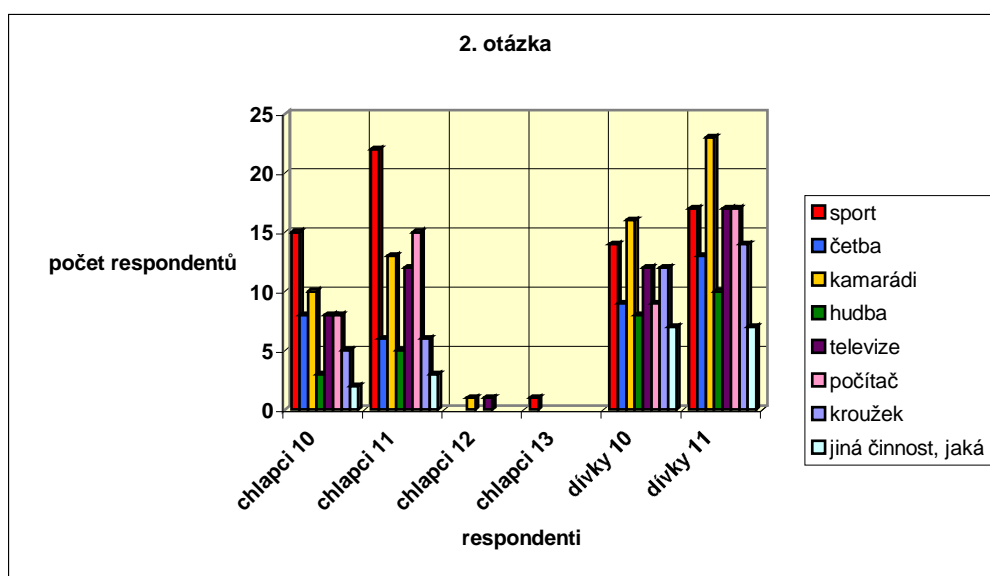
s babičkou a dědečkem a s maminkou a jejím přítelem

2/ Co nejčastěji děláš ve svém volném čase?

Zde mohly děti vybrat více možností odpovědí

19,8% respondentů uvedlo, že se ve svém volném čase věnuje sportu
 10,3% dotazovaných uvedlo, že ve svém volnu čte
 18,1% dětí napsalo, že tráví volný čas s kamarády
 7,4% žáků zaškrtno odpověď, že poslouchá hudbu
 14,3% dětí uvedlo, že se dívá na televizi
 14% dotázaných vybralo z odpovědí počítač
 10,6% žáků uvedlo, že má ve svém čase nějaký kroužek
 5,4% dětí uvedlo, že se věnuje nějaké jiné činnosti, a to nejčastěji:
 učení; kreslení a malování; pobyt s rodinou; ležení a spaní;
 dále pak: procházky se psy; domácí práce; vyrábění a stavění;
 playstation; hry; psaní příběhů

3/ Jaký vztah máš ke škole? Baví tě?

Škála od 1 do 5, hodnotí jako při známkování ve škole. Každý mohl vybrat pouze jednu „známku“.

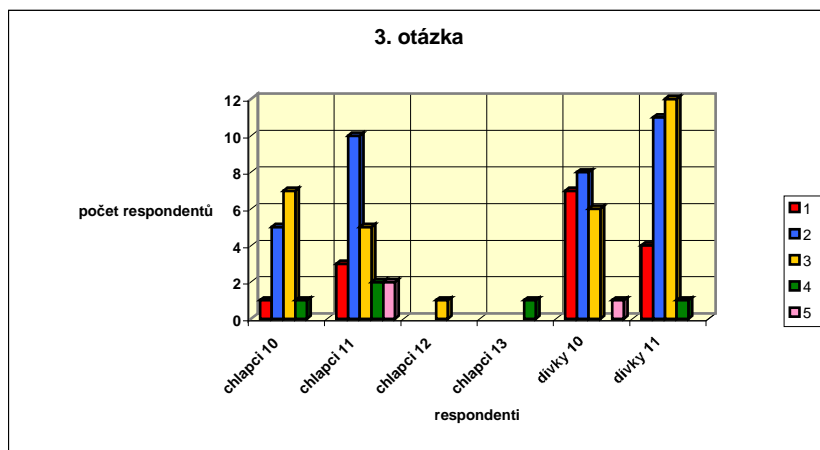
17% dětí známkovalo číslem jedna

38,6% dětí zvolilo známku dvě

35,2% žáků se rozhodlo pro trojku

5,7% žáků zvolilo čtyřku

3,4% respondentů škola vůbec nebaví a zvolilo pětku

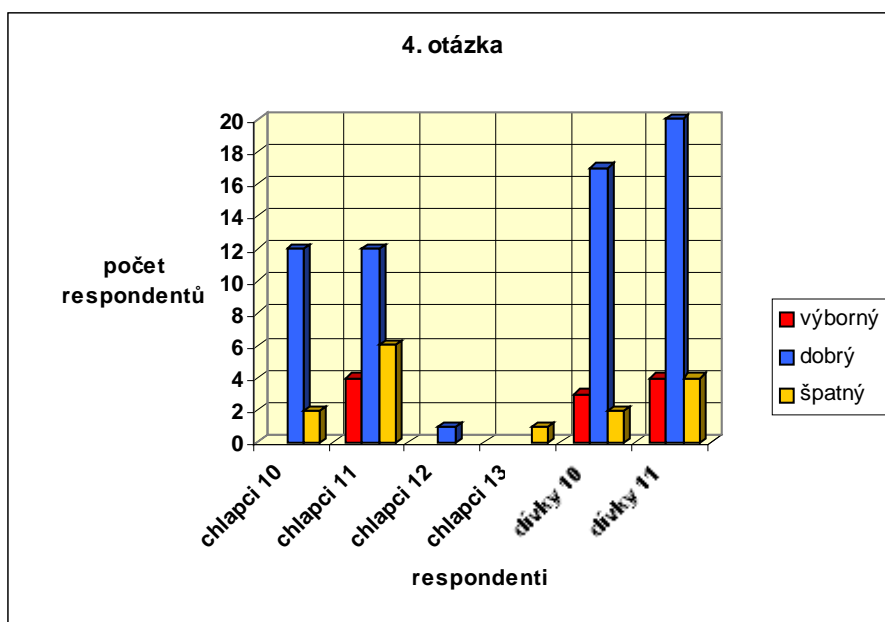
4/ Jak bys celkově označil svůj prospěch ve škole?

Zde si respondenti mohli vybrat pouze ze tří možností.

12,5% žáků hodnotilo svůj prospěch jako výborný

70,5% dětí ohodnotilo svůj prospěch jako dobrý

17% respondentů hodnotilo svůj prospěch jako špatný

5/ Odkud se nejčastěji dozvídáš o tom, co je pro tvé zdraví správné?

I zde mohli žáci zaškrtnout více odpovědí

46,4% dětí uvedlo, že se nejvíc dozvídá od rodičů

21,4% žáků uvádí, že nejvíce informací získává ve škole

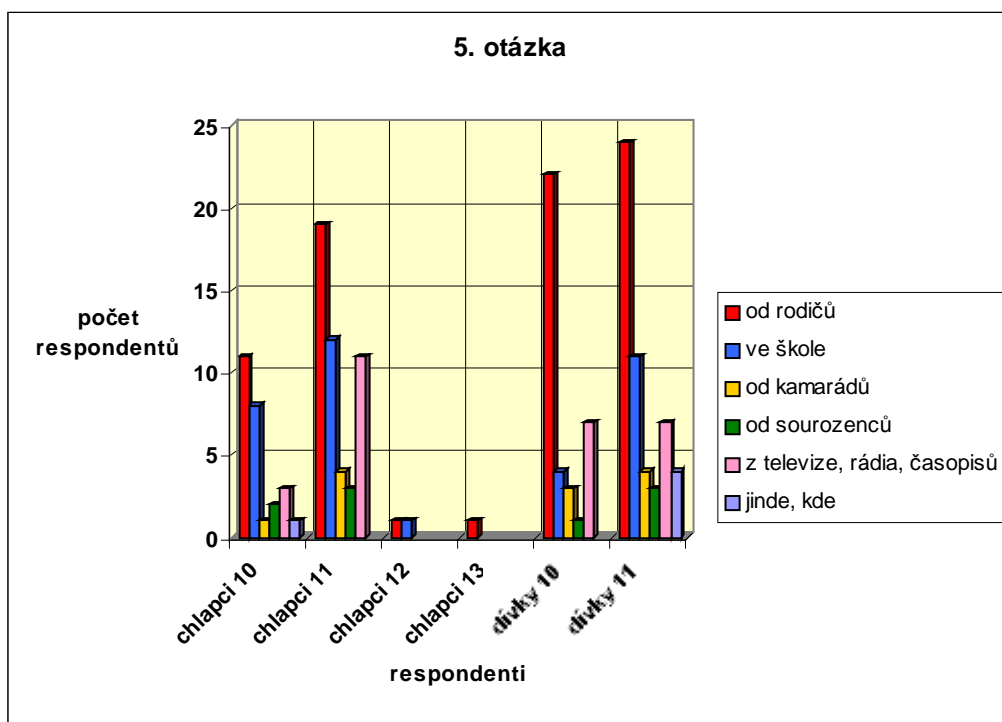
7,1% dětí uvedlo, že získává informace od kamarádů

5,4% respondentů si zvolilo odpověď: od sourozenců

16,7% dětí uvedlo, že získává informace z rádia, televize, či časopisu

3,0% žáků napsalo, že získává informace z jiných zdrojů, a to:

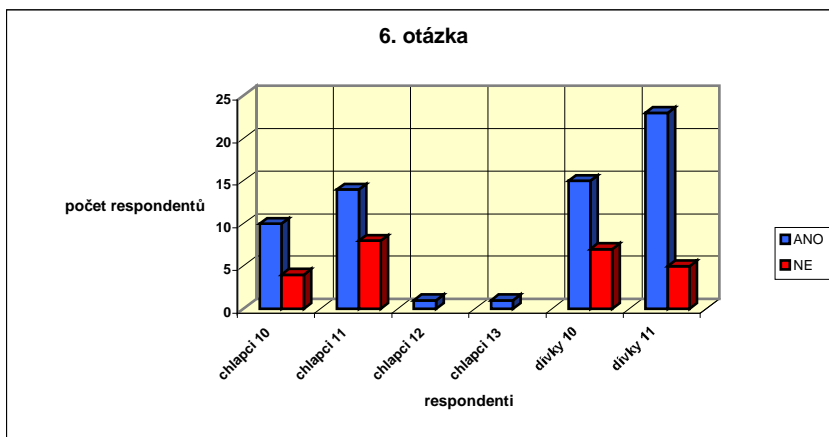
od lékaře; z knihy

6/ Je ve tvém okolí, někdo kdo kouří?

72,7% dětí zvolilo odpověď ano

27,3% dětí zvolilo odpověď ne

Pokud ano, kdo?

Zde mohly děti zaškrtnout více možností odpovědí

26,7% dětí zaškrtnulo odpověď maminka

32,4% žáků zvolilo odpověď tatínek

2,9% respondentů uvedlo, že v jeho okolí kouří sourozenec

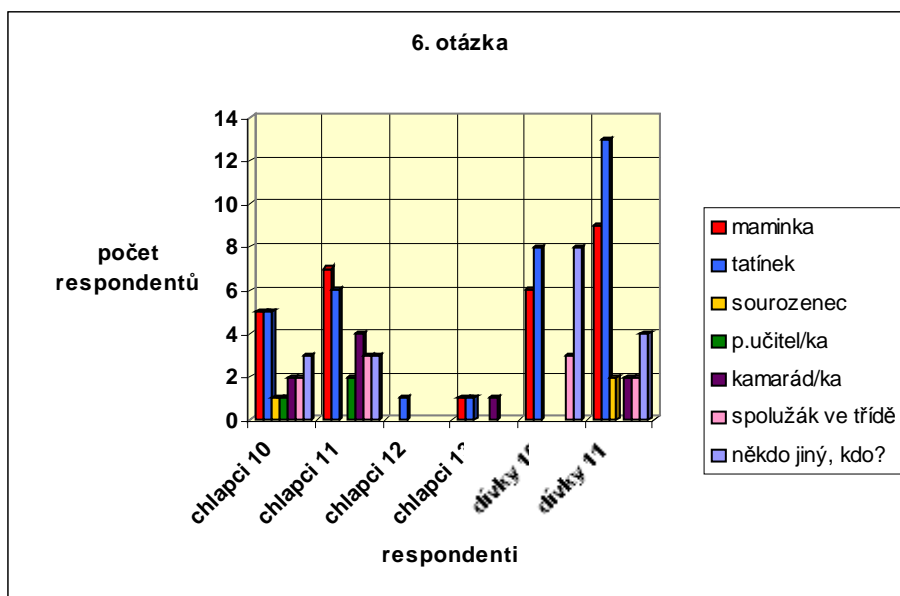
2,9% dotazovaných zvolilo odpověď paní učitelka

8,6% dětí zaškrtnulo odpověď kamarád/ka

9,5% dětí zvolilo odpověď spolužák ve třídě

17,1% žáků má ve svém okolí někoho jiného, kdo kouří, a to:

babička a děda; strýc a teta; ostatní příbuzní, jiní lidé v okolí dítěte

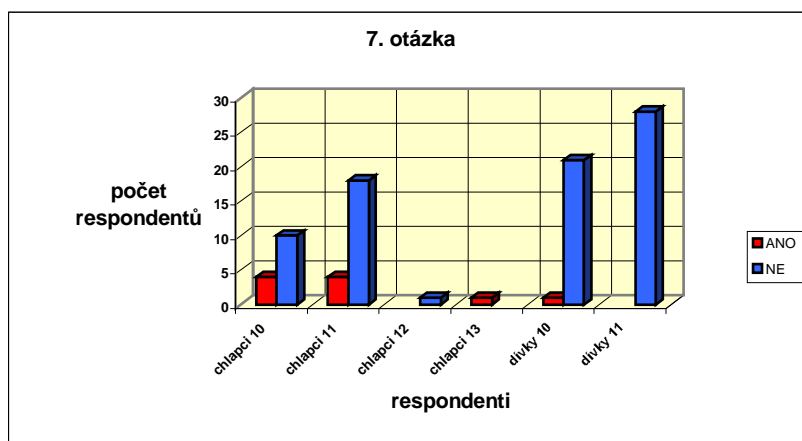

7/ Zkusil/a jsi někdy sám/sama kouřit cigarety?

11,4% dětí uvedlo , že ano

88,6% žáků uvedlo, že ne

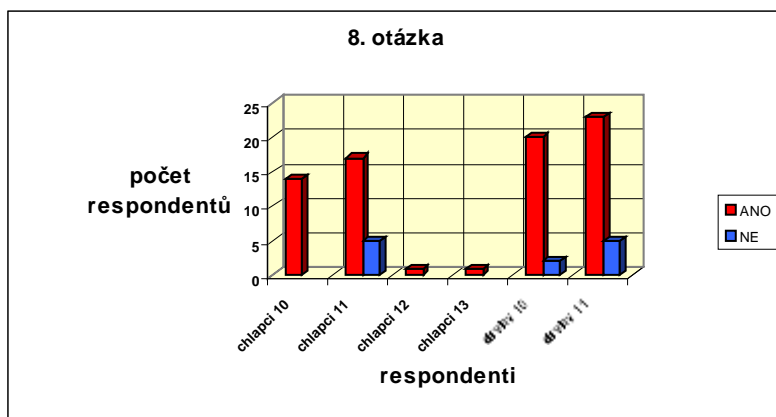
Věková škála dětí, které na otázku č. 7 odpověděly ano, se pohybuje od šesti až do dvanácti let.

8/ Je ve tvém okolí někdo, kdo pije alkohol?

86,4% dětí uvedlo, že ano

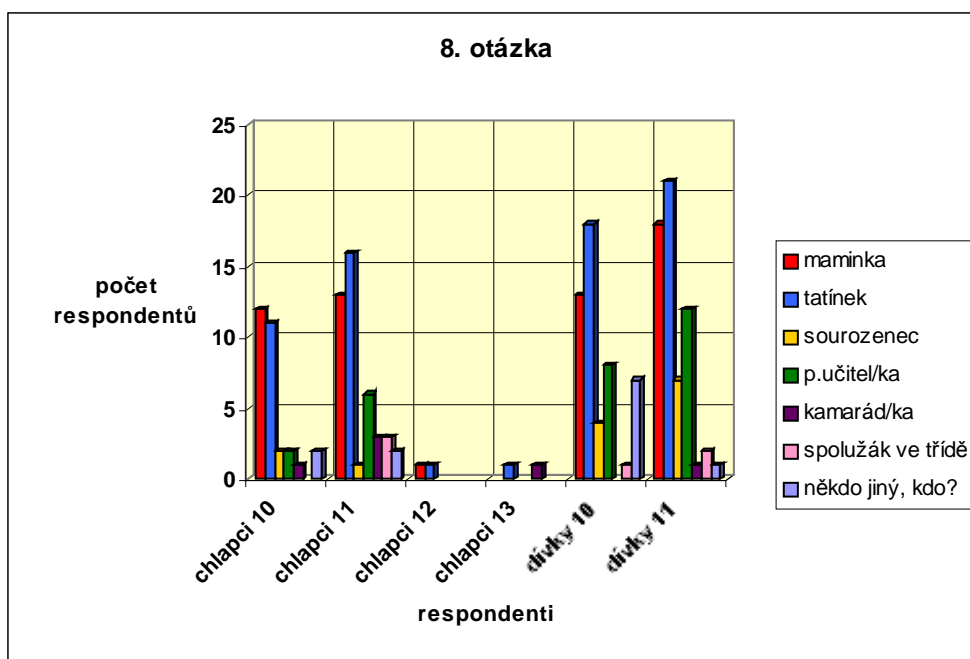
13,6% žáků uvedlo, že ne

Pokud ano, kdo?

Zde mohly děti zaškrtnout více možností odpovědí

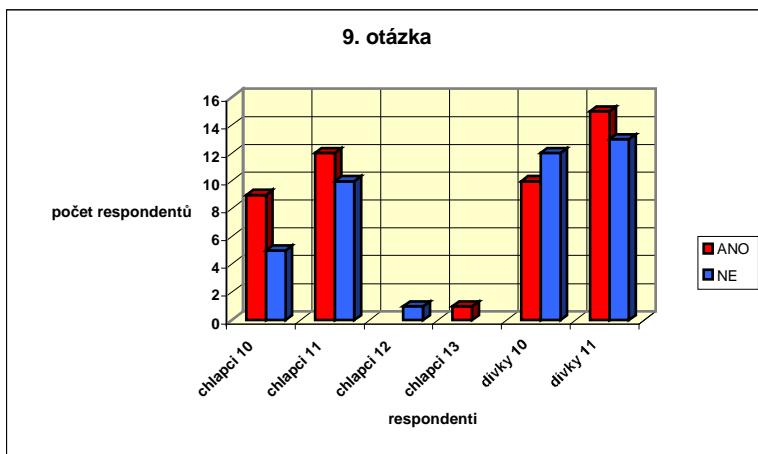
- 29,8% dětí zaškrtno odpověď maminka
- 35,6% žáků zvolilo odpověď tatínek
- 7,3% respondentů uvedlo, že alkohol pije jejich sourozenec
- 14,7% dětí zaškrtno odpověď paní učitelka
- 3,1% žáků uvedlo, že alkohol pije kamarád/ka
- 3,1% respondentů zvolilo odpověď spolužák ve třídě
- 6,3% dětí má ve svém okolí někoho jiného, kdo pije alkohol, a to:
babička a děda; vzdálení příbuzní

9/ Ochutnal/a jsi už někdy sám/sama alkohol?

- 53,4% žáků odpovědělo, že ano
- 46,6% dětí zvolilo odpověď ne

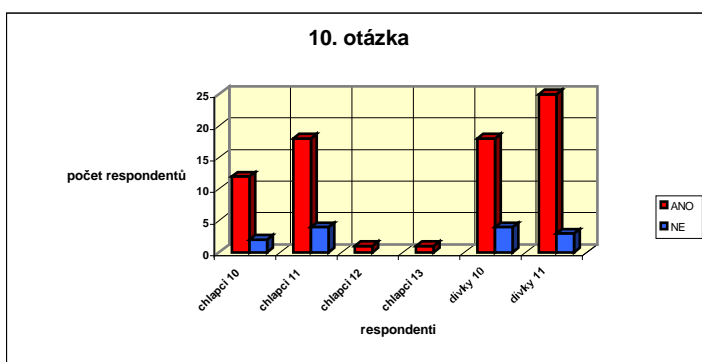
Věková škála dětí, které na otázku č. 8 odpověděly ano, se pohybuje od tří až do jedenácti let.

10/ Víš, co jsou to drogy?

85,2% dětí zaškrtno odpověď ano

14,8% žáků zvolilo odpověď ne

Pokud ano, odkud jsi se o nich dozvěděl/a a dozvídáš?

Zde mohly děti zaškrtnout více možností odpovědí

28,9% dětí získává informace od rodičů

18,8% žáků zvolilo odpověď škola

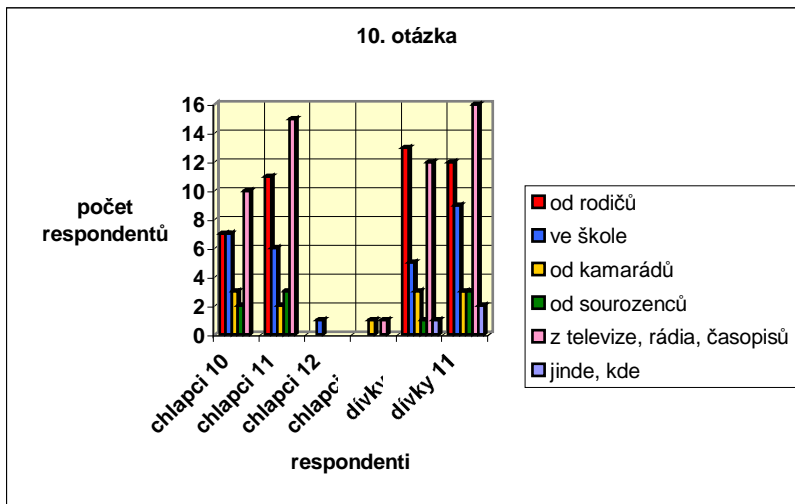
8,1% respondentů získává informace od kamarádů

6% dotázaných zvolilo odpověď od sourozenců

36,2% dětí uvedlo, že informace získává z televize, rádia a časopisů

2% žáků napsalo, že získává informace někde jinde, a to:

od policistů; na internetu

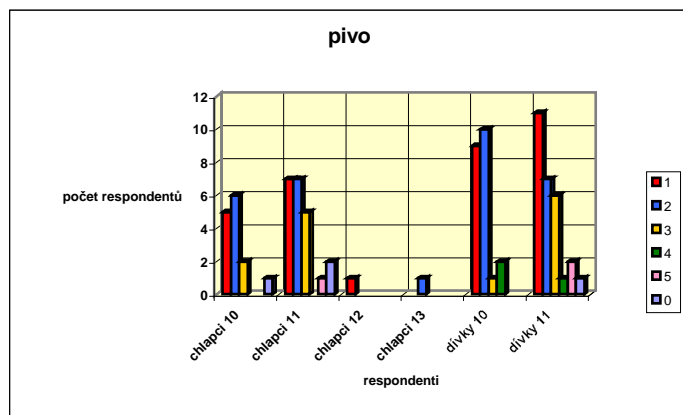
11/ Označ prosím, jak jsou podle tebe nebezpečné tyto látky...

(přičad' k jednotlivým látkám čísla od 1 do 5; 1- nejméně, 5- nejvíce, 0- neznám, neumím posoudit)

známkování dětí:

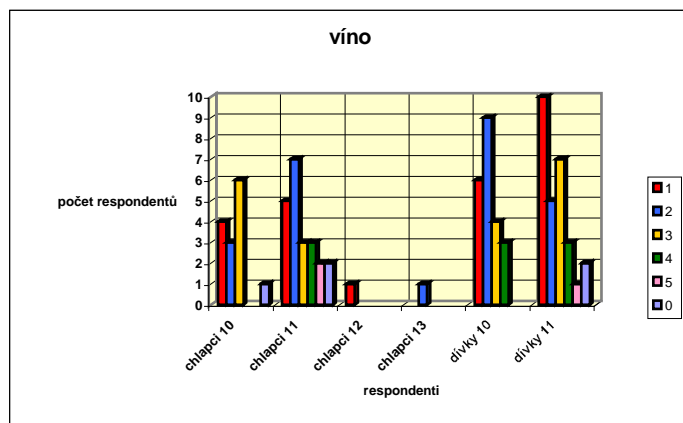
pivo

37,5%	1
35,2%	2
15,9%	3
3,4%	4
3,4%	5
4,5%	0

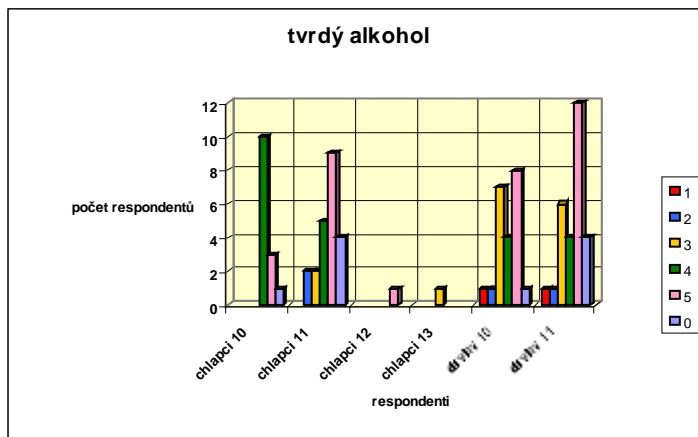
víno

29,5%	1
28,4%	2
22,7%	3
10,2%	4
3,4%	5
5,7%	0

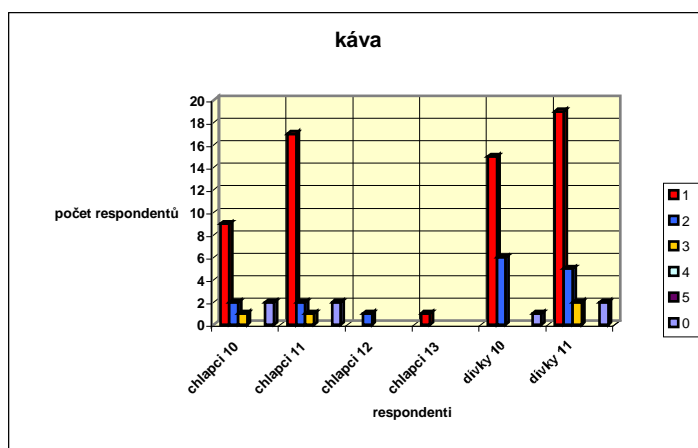
tvrdý alkohol

2,3%	1
4,5%	2
18,2%	3
26,1%	4
37,5%	5
11,4%	0

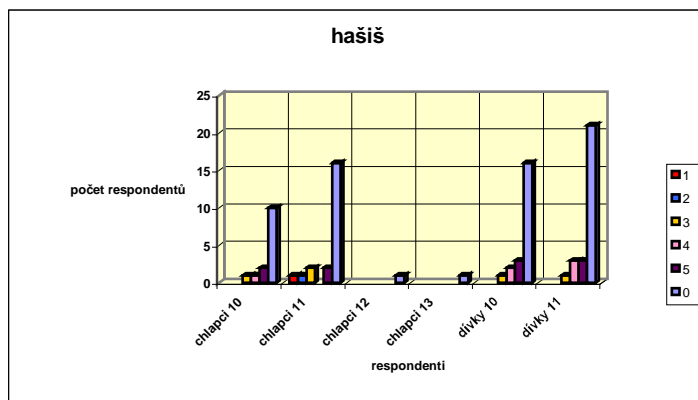
káva

69,3%	1
18,2%	2
4,5%	3
8%	0
0%	4 a 5

hašiš

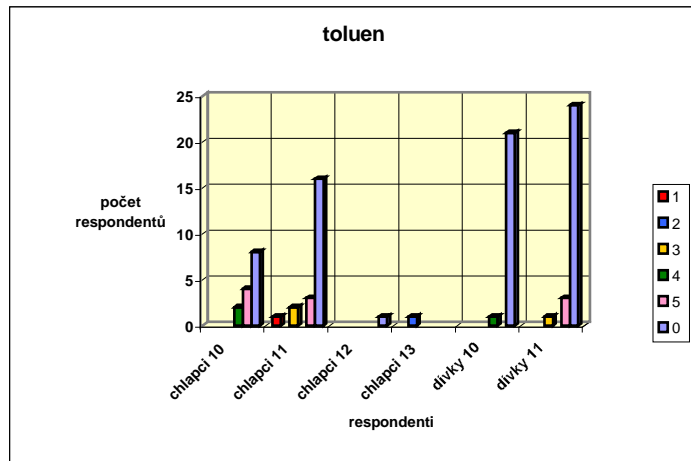
1,1%	1
1,1%	2
5,7%	3
6,8%	4
11,4%	5
73,9%	0

toluen

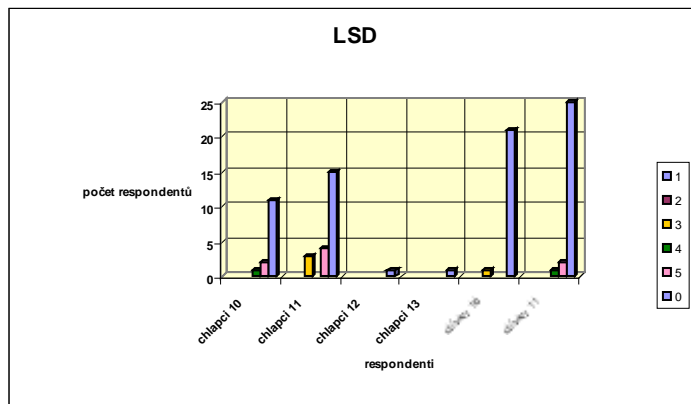
1,1%	1
------	---

1,1% 2
 3,4% 3
 3,4% 4
 11,4% 5
 79,5% 0

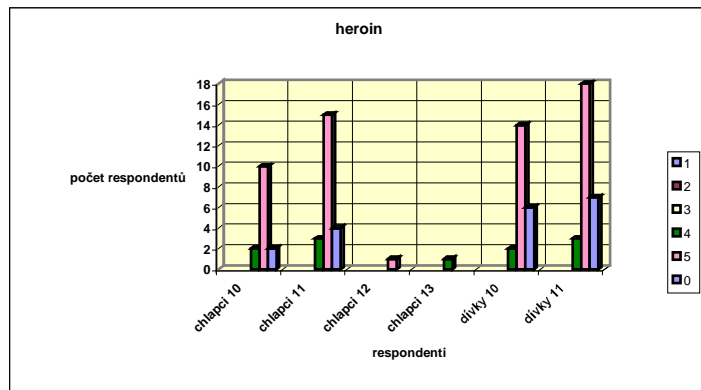
LSD

0% 1 a 2
 4,5% 3
 2,3% 4
 9,1% 5
 84,1% 0

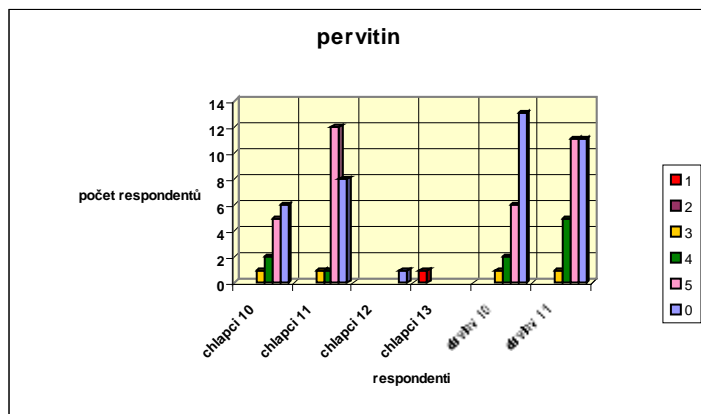
heroin

0% 1, 2, a 3
 12,5% 4
 65,9% 5
 21,6% 0

pervitin

1,1% 1
 0% 2
 4,5% 3
 11,4% 4

38,6% 5

44,3% 0

cigarety

1,1% 1

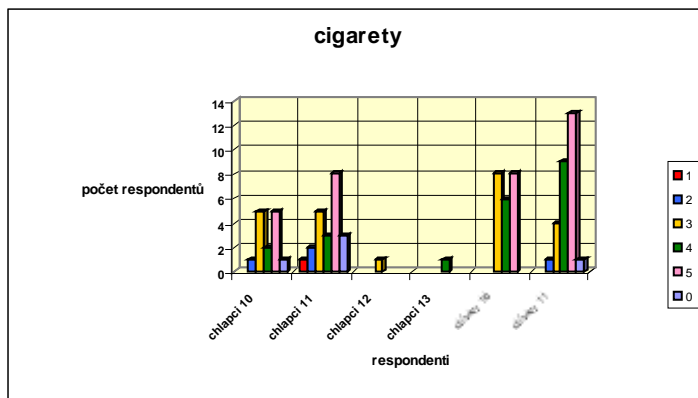
4,5% 2

26,1% 3

23,9% 4

38,6% 5

5,7% 0

opium

1,1% 1

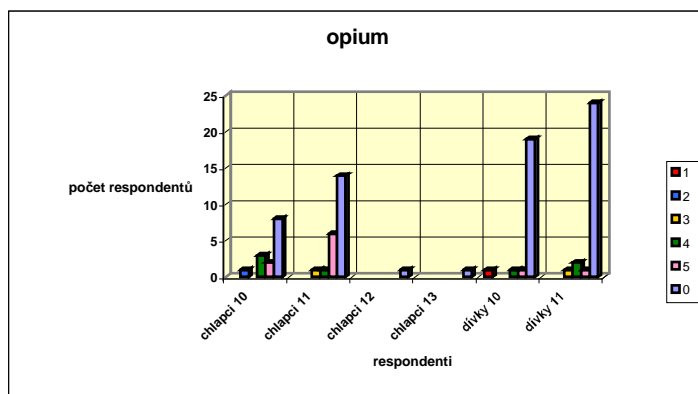
1,1% 2

2,3% 3

8% 4

11,4% 5

76,1% 0

extáze

0% 1

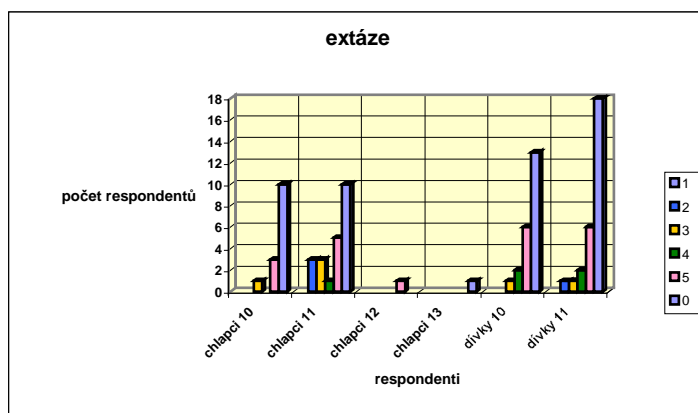
4,5% 2

6,8% 3

5,7% 4

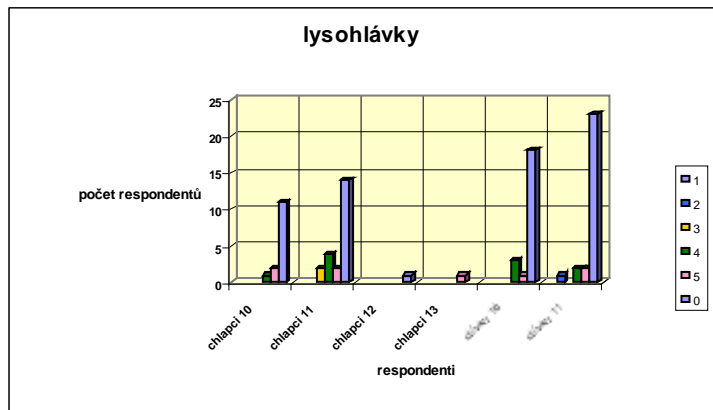
23,9% 5

59,1% 0

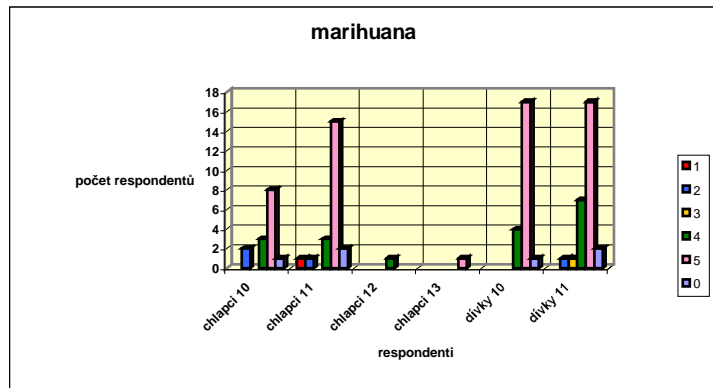
lysohlávky

0%	1
1,1%	2
2,3%	3
11,4%	4
9,1%	5
76,1%	0

marihuana

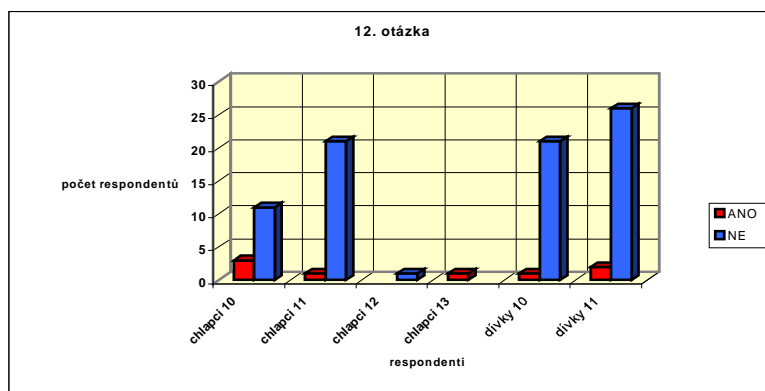
1,1%	1
4,5%	2
1,1%	3
20,5%	4
65,9%	5
6,8%	0

12/ Užívá (zkusil víckrát než jednou) někdo ve tvém okolí marihuanu?

9,1% respondentů uvedlo odpověď ano

90,9% dotázaných zaškrtnlo ne

13/ Ochutnal/a jsi už někdy sám/sama marihuanu?

100% dětí odpovědělo ne

14/ Zkusil/a jsi někdy marihuanu opakovaně?

100% dětí odpovědělo ne

15/ Vyzkoušel/a jsi někdy nějakou jinou drogu?

100% dětí odpovědělo ne

16/ Přečti si prosím následující věty, přemýšlej o situaci, kterou označují a zaškrtni prosím jednu z nabízených možností řešení.

a) Když by ses dozvěděl/a, že někdo tvým spolužákům prodává drogy, tak...

2,3% žáků vybralo možnost: necháš si to pro sebe

17% dětí si zvolilo možnost: řekneš to mamince nebo tatínkovi

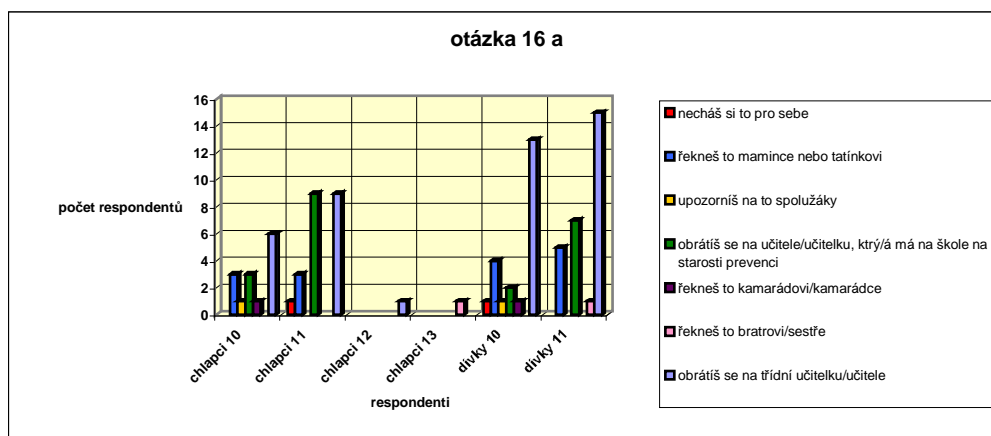
2,3% žáků by upozornilo spolužáky

23,9% žáků by se obrátilo na učitele, který má na starosti prevenci

2,3% žáků by se obrátilo na kamaráda/ku

2,3% dětí by poradilo se sourozencem

50% dětí by se poradilo s třídním učitelem

b) Když bys zjistil/a, že někdo šikanuje někoho ze tvých spolužáků, tak...

možnosti: necháš si to pro sebe a obrátíš se na sourozence si nevolil nikdo.

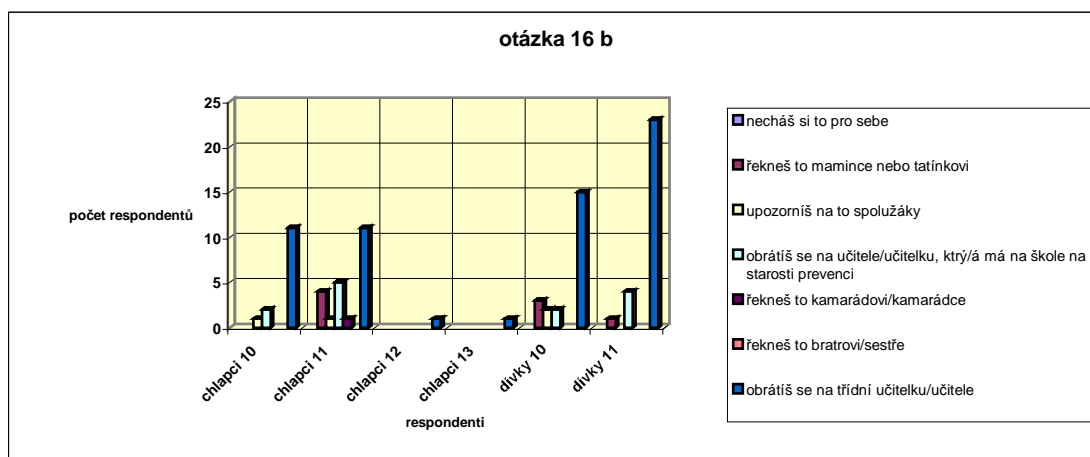
9,1% dětí uvedlo, že by se svěřilo mamince nebo tatínkovi

4,5% žáků zvolilo odpověď: upozorníš na to spolužáky

14,8% dětí uvedlo, že by se obrátilo na učitele prevence

1,1% respondentů zvolilo možnost: řekneš to kamarádovi/kamarádce

70,5% dotázaných uvedlo, že by se poradilo s třídním učitelem

c) Když by ti někdo nabízel drogu a budeš se potřebovat rozhodnout a poradit, tak...

9,1% dotázaných uvedlo, že by si to nechalo pro sebe

64,8% dětí zvolilo odpověď: řekneš to mamince nebo tatínkovi

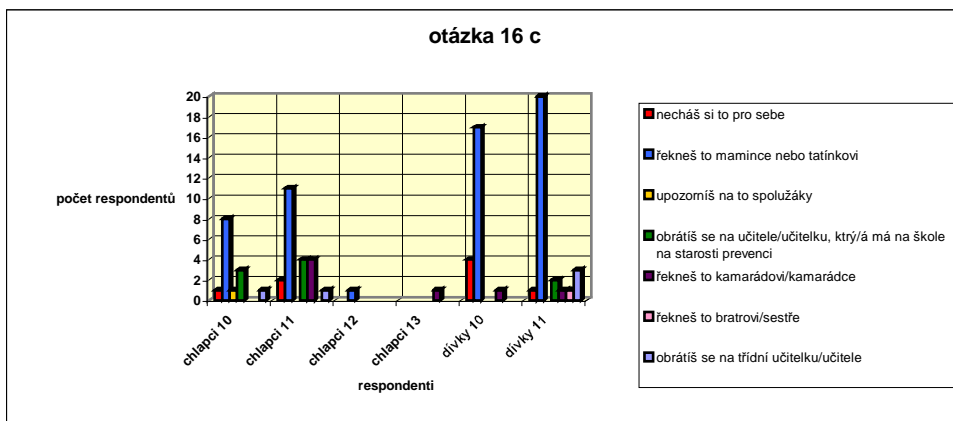
1,1% žákům byla nejbližší možnost: upozorníš na to spolužáky

10,2% dětí uvedlo, že by se poradilo s učitelem prevence

8% respondentů uvedlo, že by se obrátilo na kamarády

1,1% dotázaných napsalo, že by se poradilo se sourozenci

5,7% dětí uvedlo, že by se obrátilo na třídního učitele

d) Když by tě někdo ve škole ohrožoval šikanou, tak...

4,5% respondentů uvedlo, že by si to nechalo pro sebe

58% respondentů uvedlo, že by se svěřilo rodičům

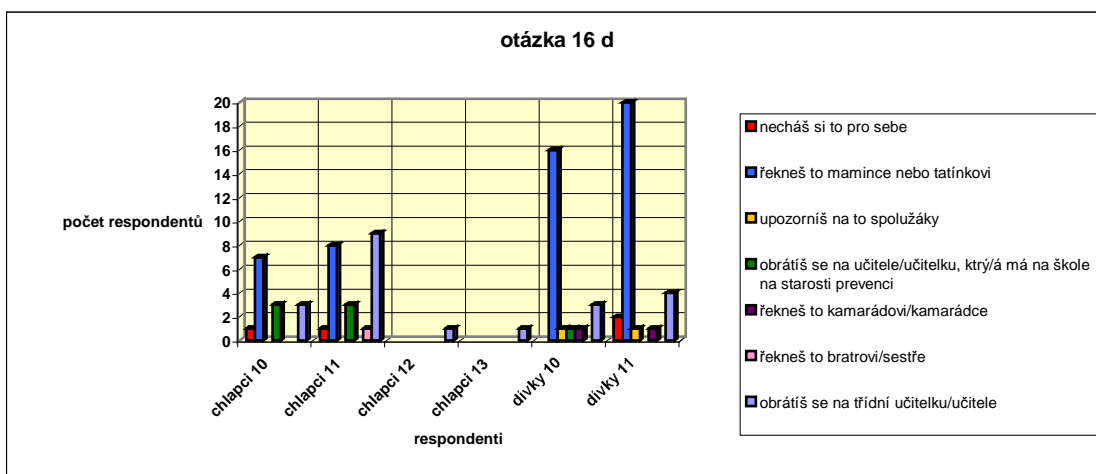
2,3% dotázaných napsalo, že by na to upozornilo spolužáky

8% dětí uvedlo, že by se obrátilo na učitele prevence

2,3% žáků uvedlo, že by se obrátilo na kamarády

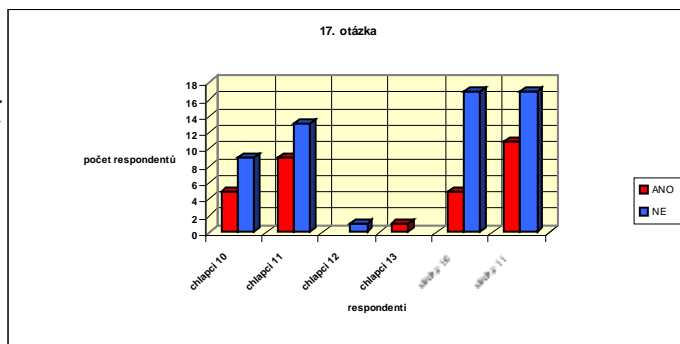
1,1% dětí by se svěřilo sourozenci

23,9% dětí uvedlo, že by vyhledalo pomoc u třídního učitele

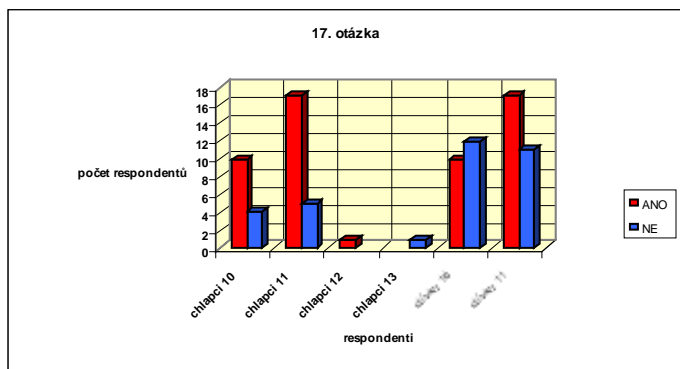
17/ Víš, kdo z učitelů má prevenci na starosti a uměl by ti poradit s tvými problémy?

35,2% dětí uvedlo, že ví
64,8% žáků napsalo, že neví

Obrátil by ses na něj v takovém případě o radu?

62,5% dětí uvedlo, že ano
37,5% žáků uvedlo, že ne

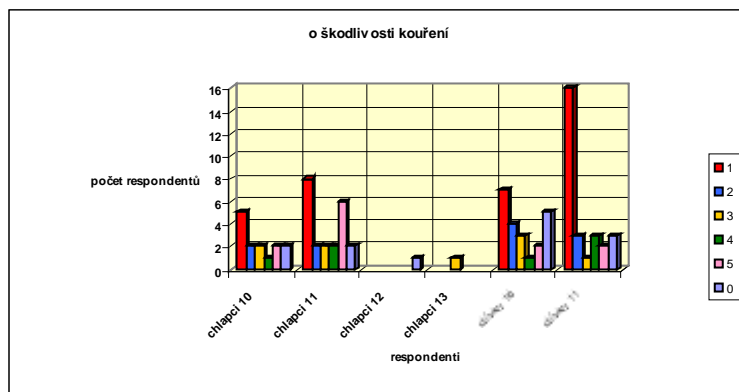

18/ Škola pořádá řadu preventivních programů pro děti, jsou to často přednášky nebo besedy s různými odborníky o věcech, které jsou kolem nás nebezpečné nebo se o tom dozvídáte v hodinách od pana učitele/paní učitelky. Prosím označ, o kterých jevech jsi se takto ve škole dozvěděl:

známkování dětí:

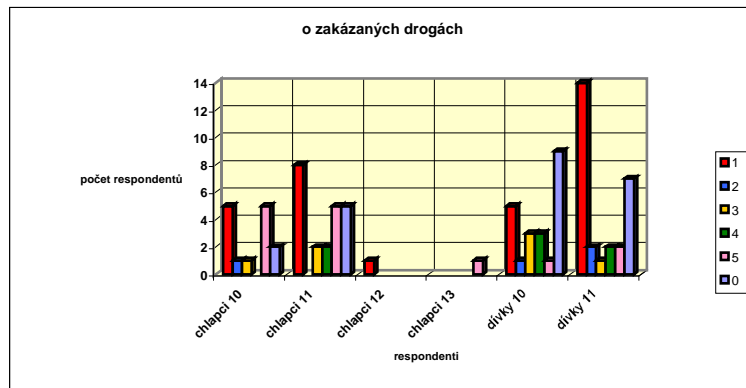
o škodlivosti kouření

40,9% 1
12,5% 2
10,2% 3
8% 4
13,6% 5
14,8% 0

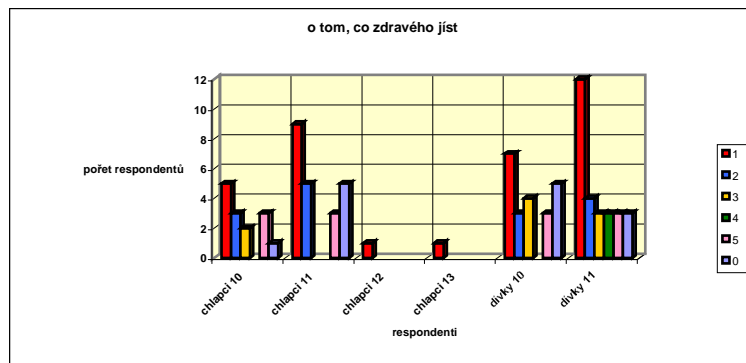
o zakázaných drogách

37,5%	1
4,5%	2
8%	3
8%	4
15,9%	5
26,1%	0

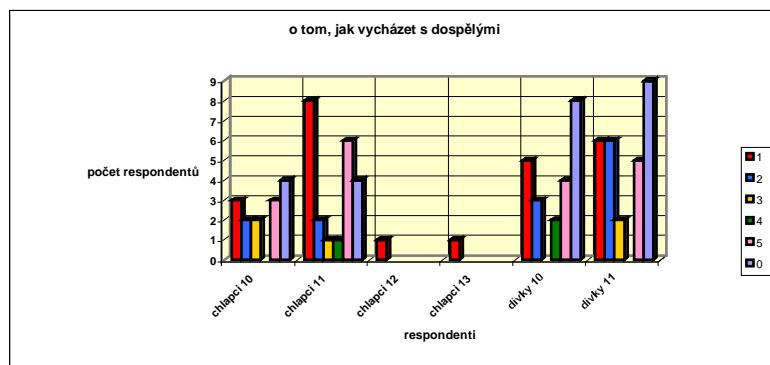
o tom, co zdravého jíst

39,8%	1
17%	2
10,2%	3
3,4%	4
13,6%	5
15,9%	0

o tom, jak vycházet s dospělými

27,3%	1
14,8%	2
5,7%	3
3,4%	4
20,5%	5
28,4%	0

o alkoholu

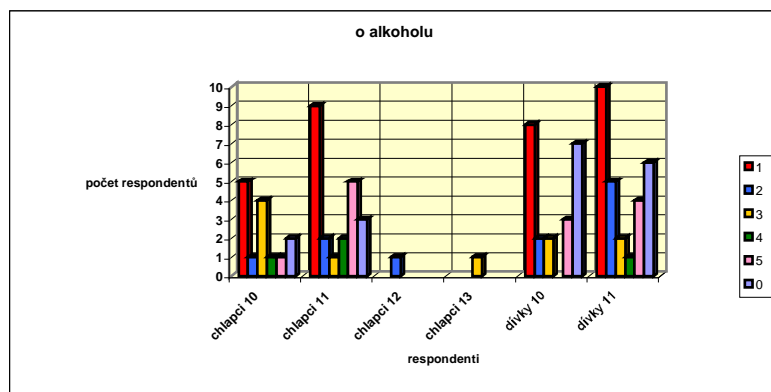
36,4%	1
12,5%	2

11,4% 3

4,5% 4

14,8% 5

20,5% 0

o rasismu

15,9% 1

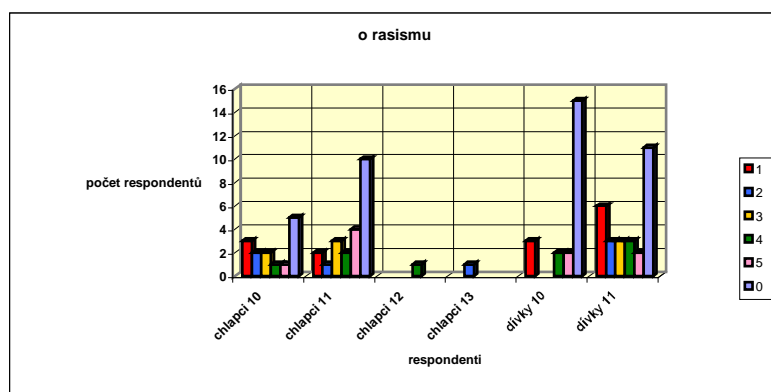
8% 2

9,1% 3

10,2% 4

10,2% 5

46,6% 0

o tom, jak si chránit zdraví

47,7% 1

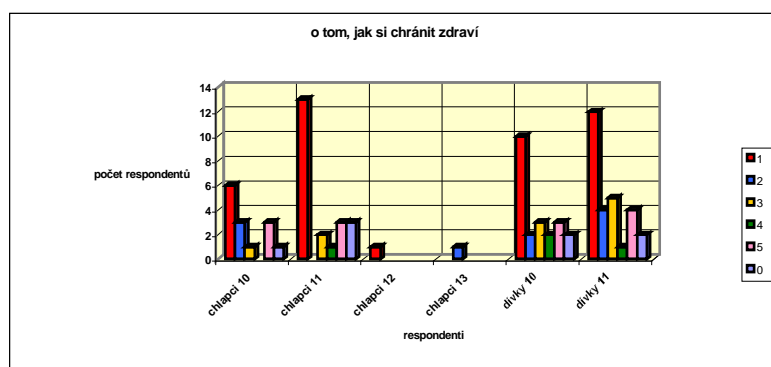
11,4% 2

12,5% 3

4,5% 4

14,8% 5

9,1% 0

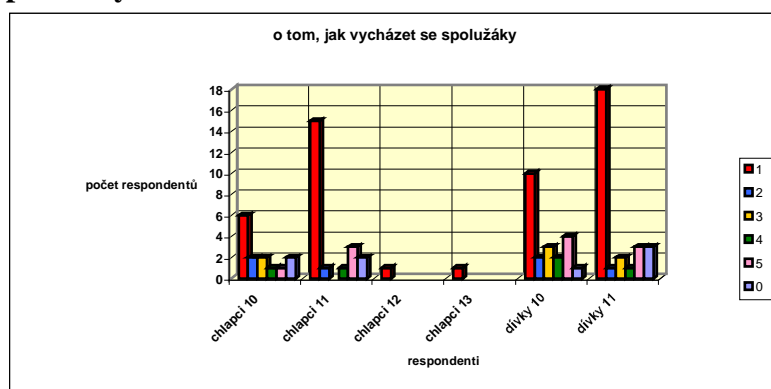
o tom, jak vycházet se spolužáky

58% 1

5,8% 2

8% 3

5,7% 4

12,5% 5

9,1% 0

o marihuaně

17% 1

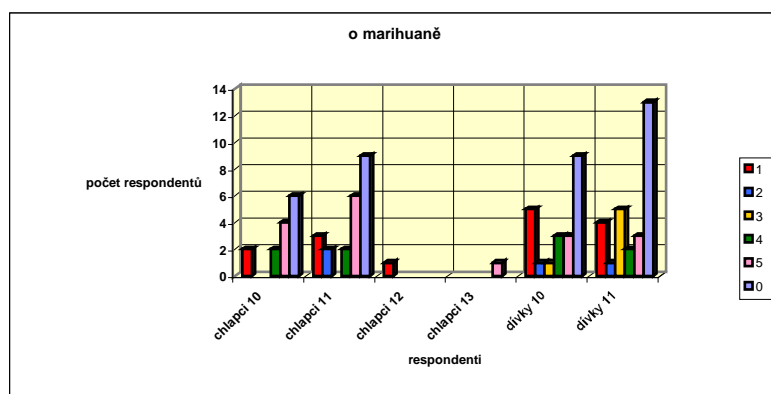
4,5% 2

6,8% 3

10,2% 4

19,3% 5

42% 0

o šikaně

31,8% 1

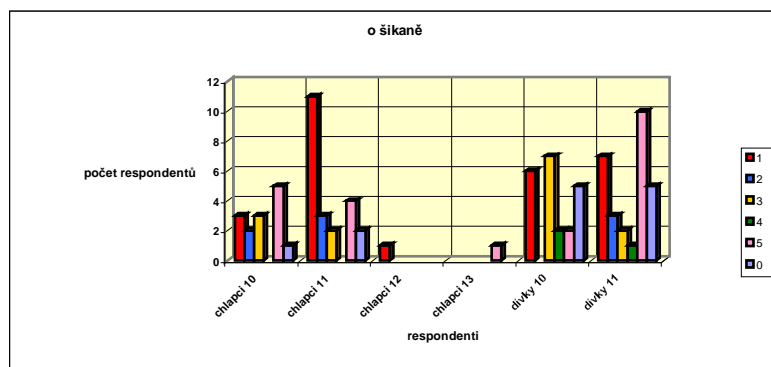
9,1% 2

15,9% 3

3,4% 4

25% 5

14,8% 0

6.2. Školy maloměstské

1/ S kým bydlíš v domácnosti?

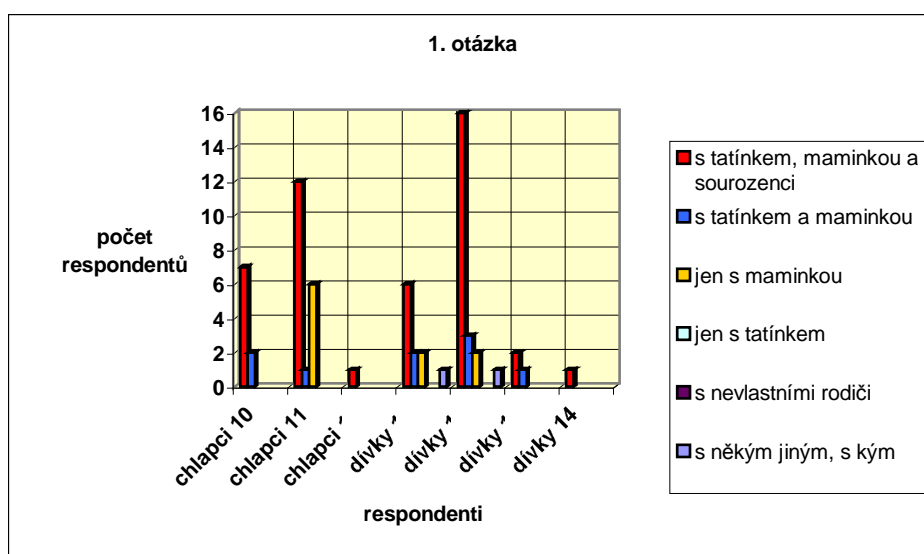
68,2% žáků uvedlo, že žije v úplné rodině s maminkou, tatínkem a jedním nebo více sourozenci.

13,6% dotazovaných uvedlo, že bydlí jenom s maminkou a tatínkem bez sourozenců

15,2% žáků uvedlo, že bydlí pouze s maminkou

3% dětí uvedlo, že bydlí s někým jiným, než s rodiči, a to:

s maminkou a nevlastním tatínkem

2/ Co nejčastěji děláš ve svém volném čase?

Zde mohly děti vybrat více možností odpovědí

15,4% respondentů uvedlo, že se ve svém volném čase věnuje sportu

10,1% dotazovaných uvedlo, že ve svém volnu čte

21,1% dětí napsalo, že tráví volný čas s kamarády

9,3% žáků zaškrtno odpověď, že poslouchá hudbu

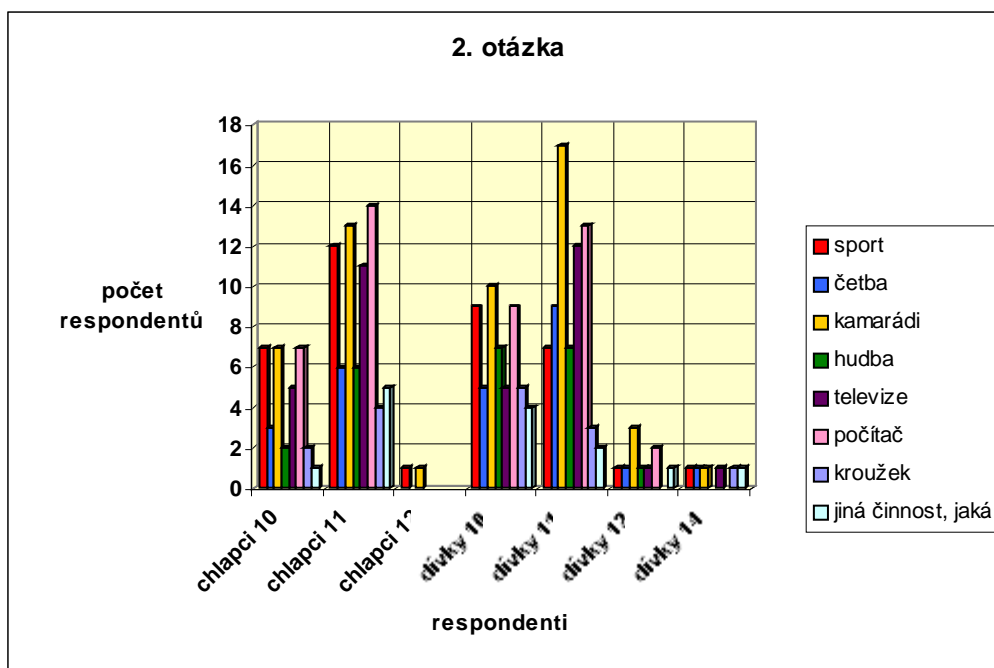
14,2% dětí uvedlo, že se dívá na televizi

18,2% dotázaných vybralo z odpovědí počítač

6,1% žáků uvedlo, že má ve svém čase nějaký kroužek

5,7% dětí uvedlo, že se věnuje nějaké jiné činnosti, a to:

chytání ryb; kreslení a malování; pobyt venku; lítání, řízení auta;
 procházky se psy; domácí práce; vyrábění a stavění; jízda na koni;
 „lezení po střechách“; „lumpárny“

3/ Jaký vztah máš ke škole? Baví tě?

Škála od 1 do 5, hodnotí jako při známkování ve škole. Každý mohl vybrat pouze jednu „známku“.

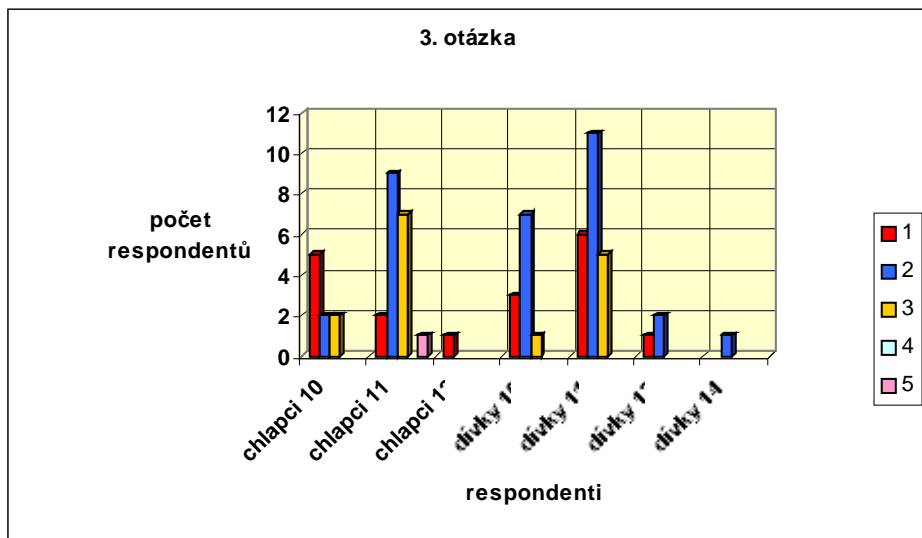
27,3% dětí známkovalo číslem jedna

48,5% dětí zvolilo známku dvě

22,7% žáků se rozhodlo pro trojku

0% žáků zvolilo čtyřku

1,5% respondentů škola vůbec nebaví a zvolilo pětiku

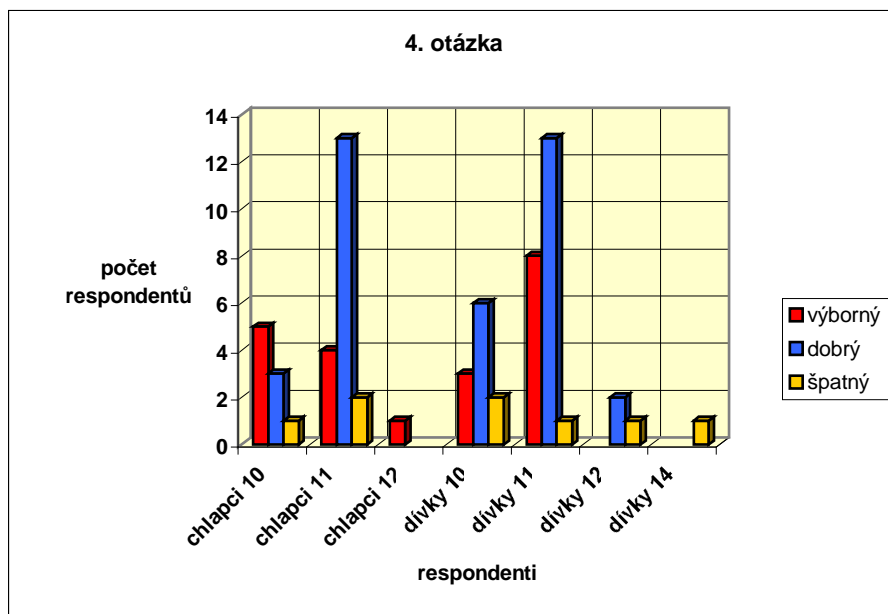
4/ Jak bys celkově označil svůj prospěch ve škole?

Zde si respondenti mohli vybrat pouze ze tří možností.

23,9% žáků hodnotilo svůj prospěch jako výborný

42% dětí ohodnotilo svůj prospěch jako dobrý

9,1% respondentů hodnotilo svůj prospěch jako špatný

5/ Odkud se nejčastěji dozvídáš o tom, co je pro tvé zdraví správné?

I zde mohli žáci zaškrtnout více odpovědí

52,5% dětí uvedlo, že se nejvíce dozvídá od rodičů

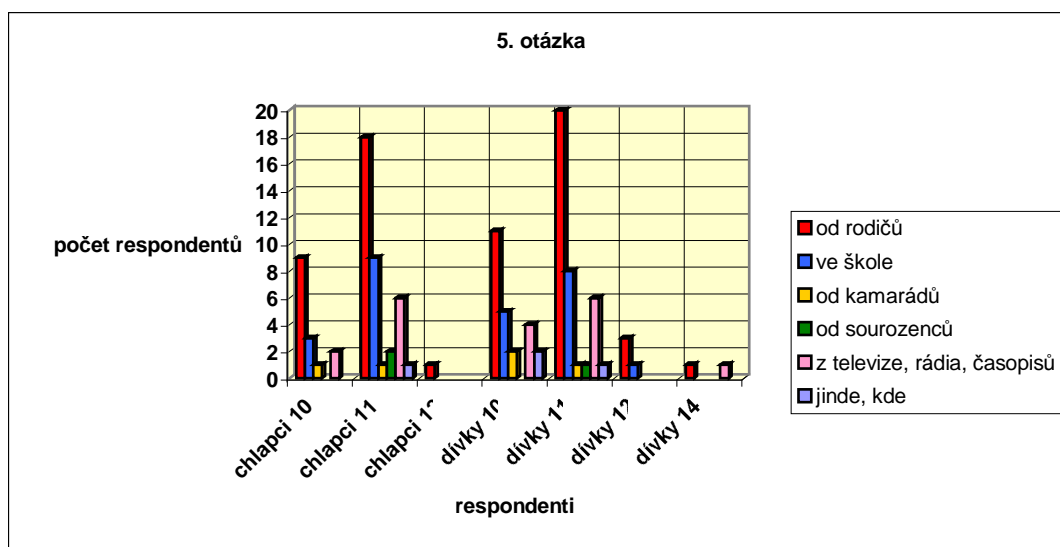
21,7% žáků uvádí, že nejvíce informací získává ve škole

4,2% dětí uvedlo, že získává informace od kamarádů

2,5% respondentů si zvolilo odpověď: od sourozenců

15,8% dětí uvedlo, že získává informace z rádia, televize, či časopisu

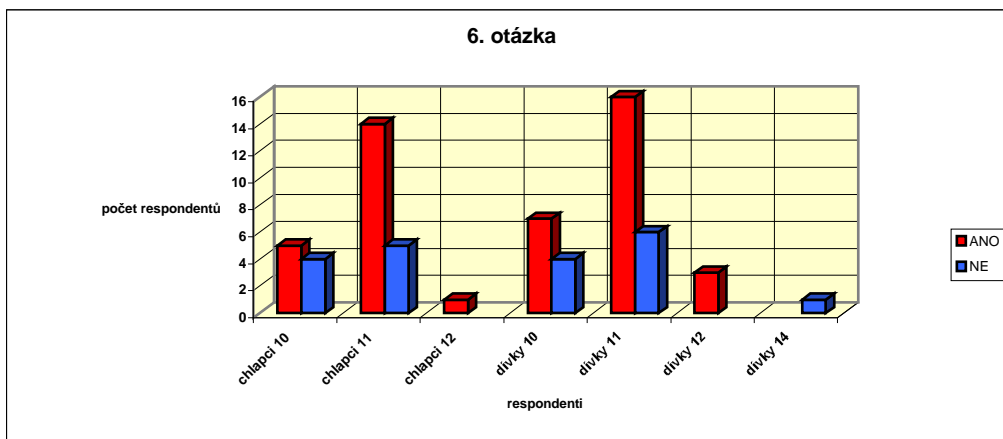
3,3% žáků napsalo, že získává informace z jiných zdrojů, a to:
od lékaře; od jiných příbuzných

6/ Je ve tvém okolí, někdo kdo kouří?

69,7% dětí zvolilo odpověď ano

30,3% dětí zvolilo odpověď ne

Pokud ano, kdo?

Zde mohly děti zaškrtnout více možností odpovědí

25,3% dětí zaškrtnulo odpověď maminka

32,2% žáků zvolilo odpověď tatínek

3,4% respondentů uvedlo, že v jeho okolí kouří sourozenec

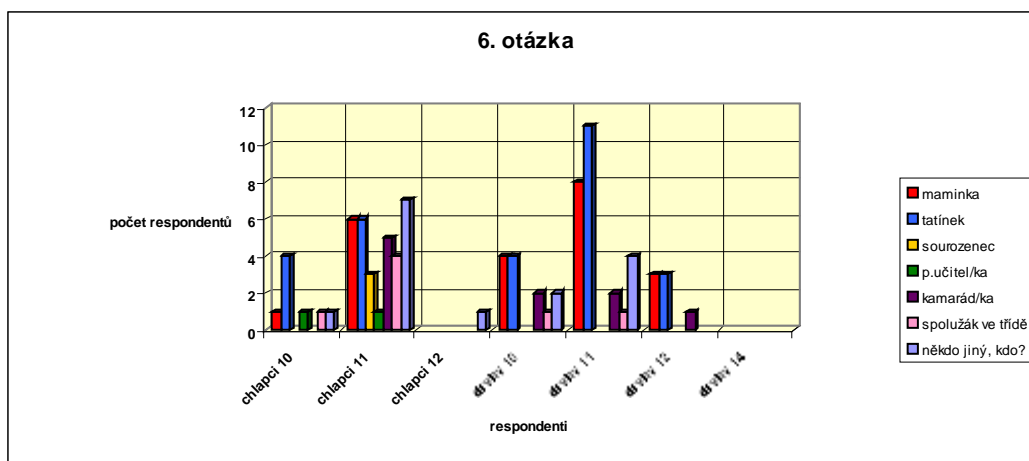
2,3% dotazovaných zvolilo odpověď paní učitelka

11,5% dětí zaškrtnulo odpověď kamarád/ka

8% dětí zvolilo odpověď spolužák ve třídě

17,2% žáků má ve svém okolí někoho jiného, kdo kouří, a to:

babička a děda; strýc a teta; ostatní příbuzní, jiní lidé v okolí dítěte

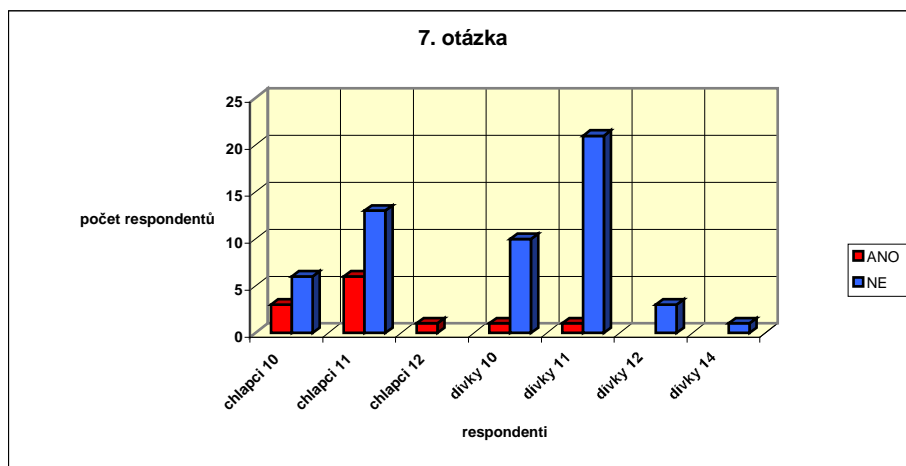

7/ Zkusil/a jsi někdy sám/sama kouřit cigarety?

18,2% dětí uvedlo , že ano

81,8% žáků uvedlo, že ne

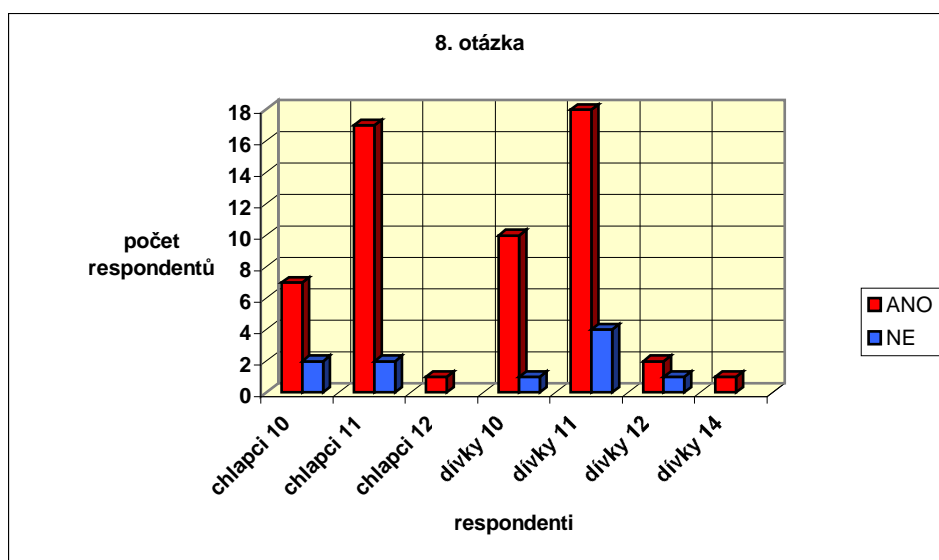
Věková škála dětí, které na otázku č. 7 odpověděly ano, se pohybuje od šesti až do jedenácti let.

8/ Je ve tvém okolí někdo, kdo pije alkohol?

84,8% dětí uvedlo, že ano

15,2% žáků uvedlo, že ne

Pokud ano, kdo?

Zde mohly děti zaškrtnout více možností odpovědí

34,4% dětí zaškrtnulo odpověď maminka

41,2% žáků zvolilo odpověď tatínek

6,1% respondentů uvedlo, že alkohol pije jejich sourozenec

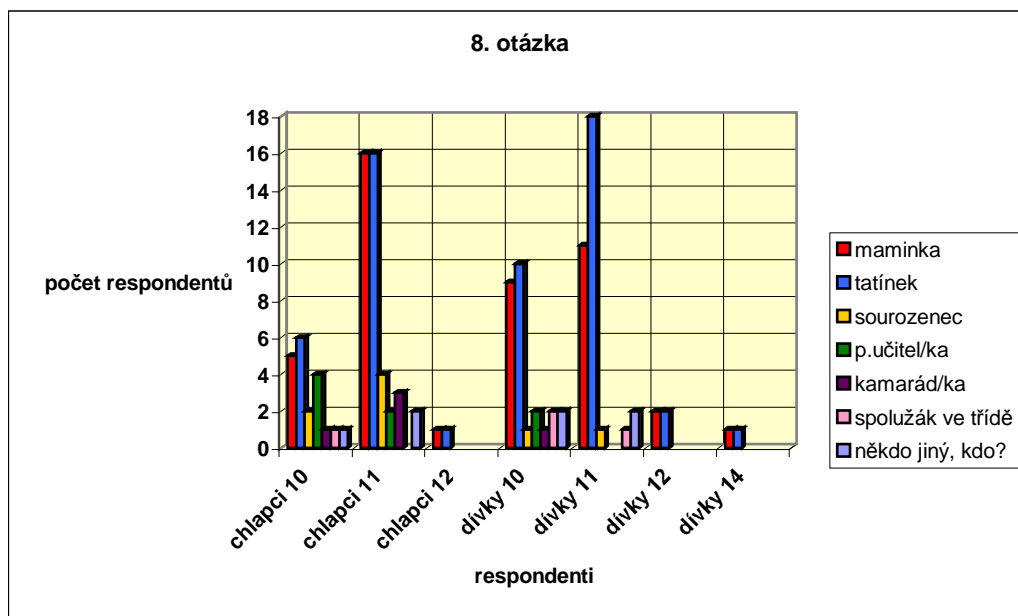
6,1% dětí zaškrtnulo odpověď paní učitelka

3,8% žáků uvedlo, že alkohol pije kamarád/ka

3,1% respondentů zvolilo odpověď spolužák ve třídě

5,3% dětí má ve svém okolí někoho jiného, kdo pije alkohol, a to:

babička a děda; vzdálení příbuzní

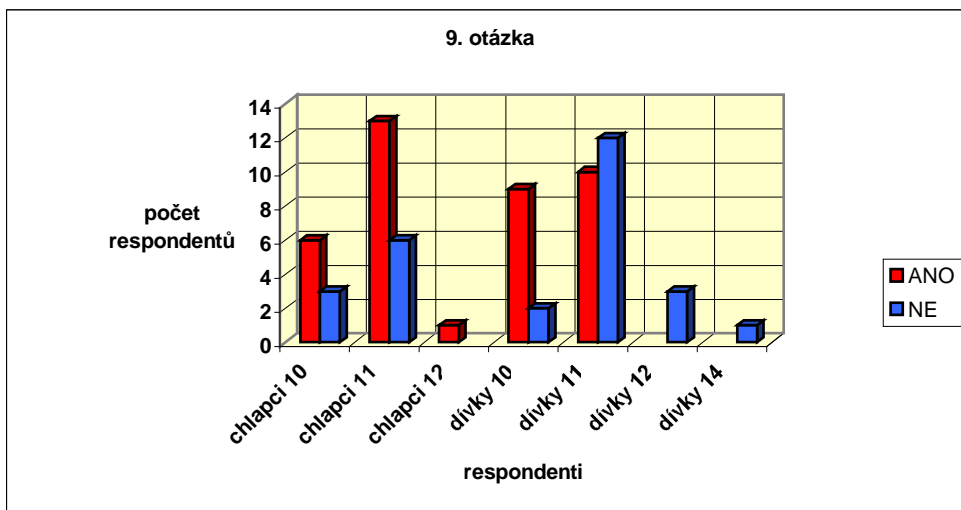

9/ Ochutnal/a jsi už někdy sám/sama alkohol?

59,1% žáků odpovědělo, že ano

40,9% dětí zvolilo odpověď ne

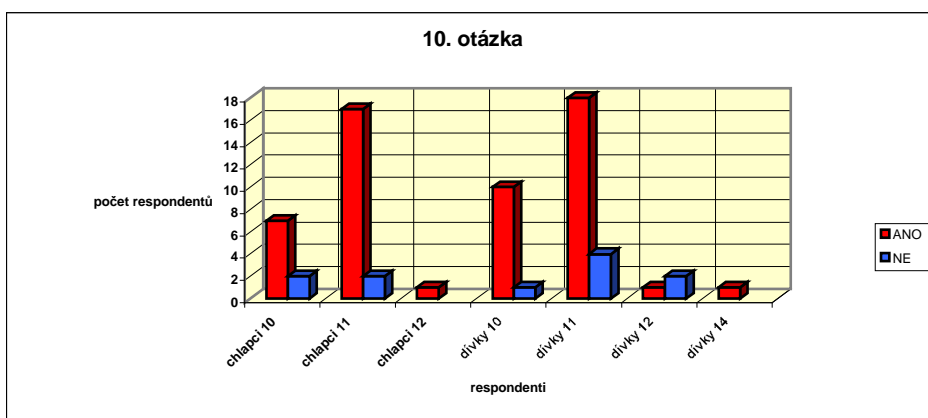
Věková škála dětí, které na otázku č. 8 odpověděly ano, se pohybuje od tří až do jedenácti let.

10/ Víš, co jsou to drogy?

83,3% dětí zaškrtno odpověď ano

16,7% žáků zvolilo odpověď ne

Pokud ano, odkud jsi se o nich dozvěděl/a a dozvídáš?

Zde mohly děti zaškrtnout více možností odpovědí

31,1% dětí získává informace od rodičů

18,5% žáků zvolilo odpověď škola

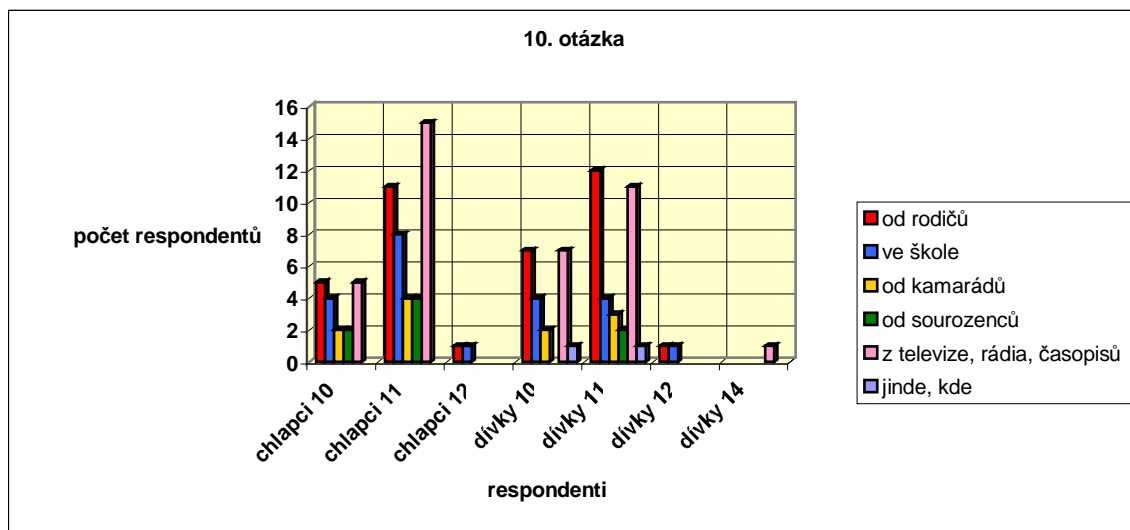
9,2% respondentů získává informace od kamarádů

6,7% dotázaných zvolilo odpověď od sourozenců

32,8% dětí uvedlo, že informace získává z televize, rádia a časopisů

1,7% žáků napsalo, že získává informace někde jinde, a to:

od tety a strýce; na internetu

11/ Označ prosím, jak jsou podle tebe nebezpečné tyto látky...

(přiřaď k jednotlivým látkám čísla od 1 do 5; 1- nejméně, 5- nejvíce, 0- neznám, neumím posoudit)

známkování dětí:

pivo

65,2% 1

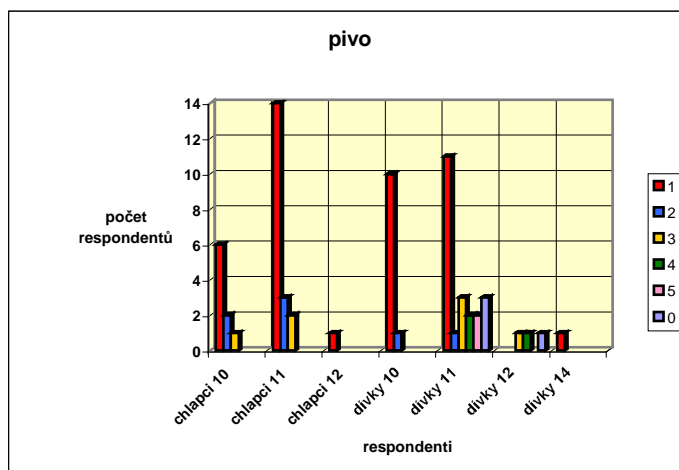
10,6% 2

10,6% 3

4,5% 4

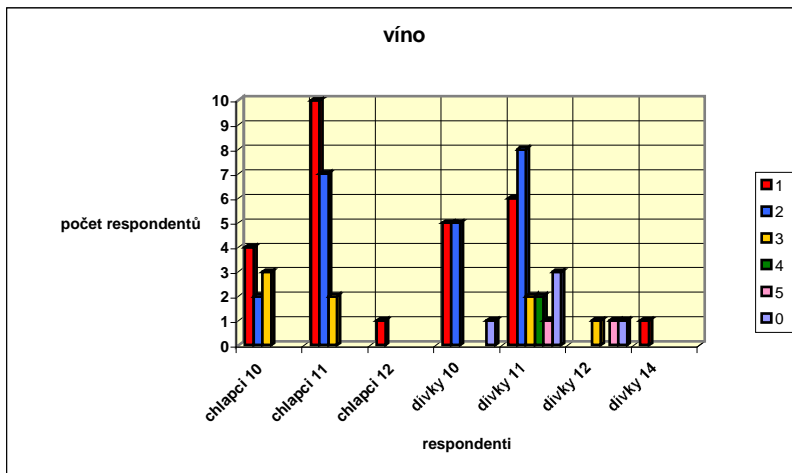
3% 5

6,1% 0

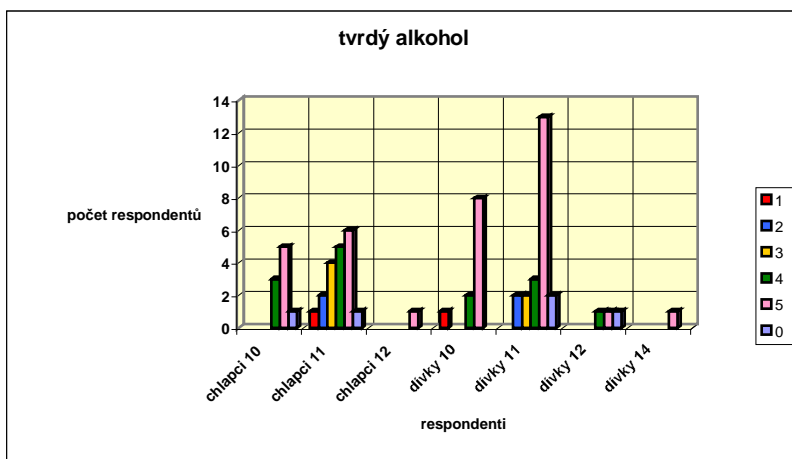
víno

40,9%	1
33,3%	2
12,1%	3
3%	4
3%	5
7,6%	0

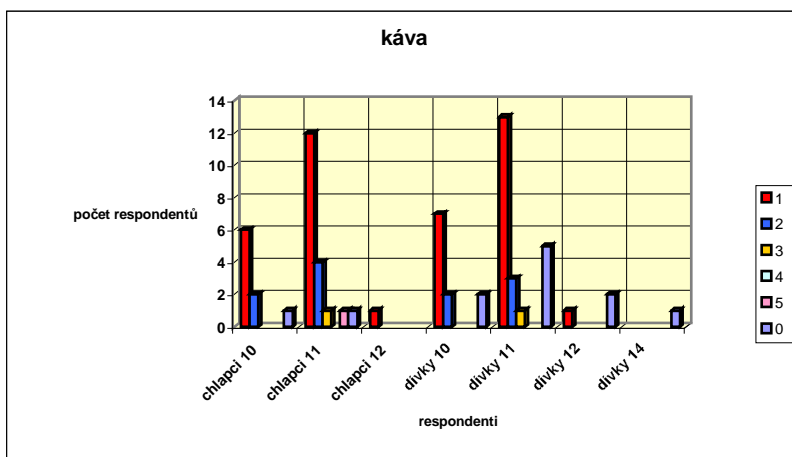
tvrdý alkohol

3%	1
6,1%	2
9,1%	3
21,2%	4
53%	5
7,6%	0

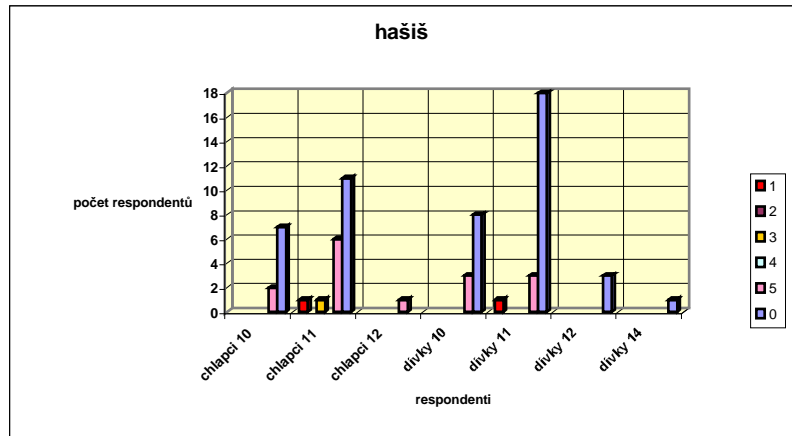
káva

60,6%	1
16,7%	2
3%	3
0%	4
1,5%	5
18,2%	0

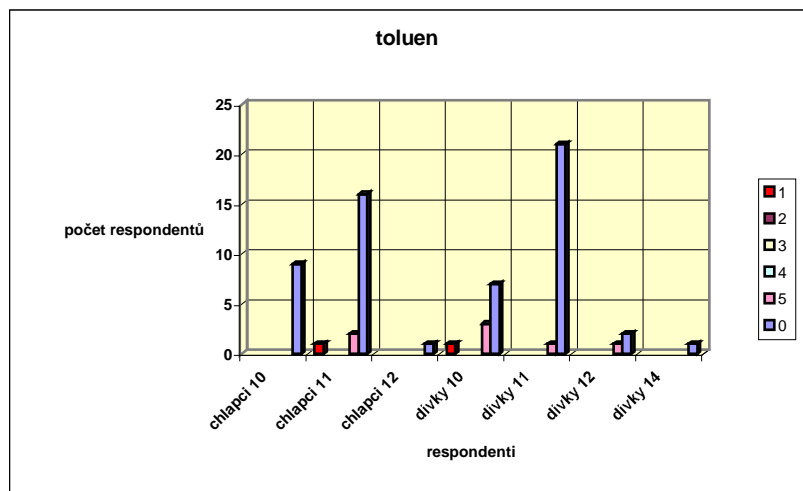
hašiš

0%	2 a 4
3%	1
1,5%	3
22,7%	5
72,7%	0

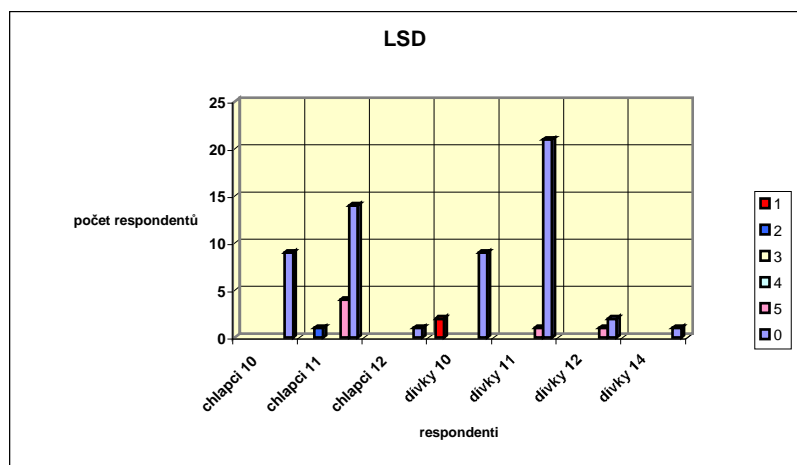
toluen

0%	2, 3 a 4
3%	1
10,6%	5
86,4%	0

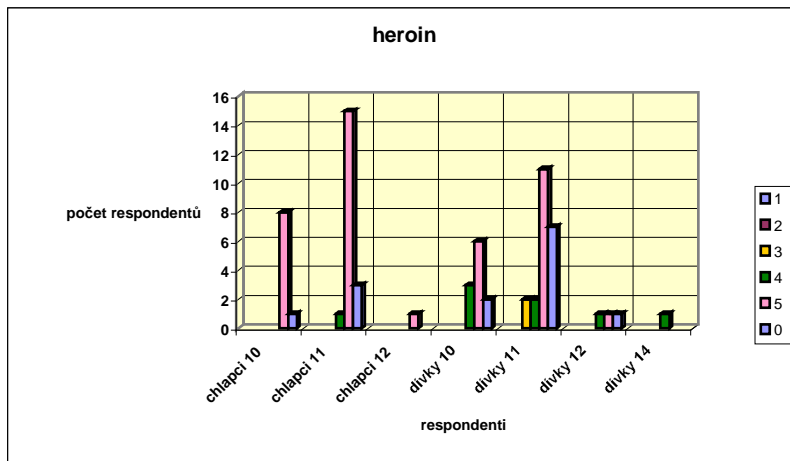
LSD

0%	3 a 4
3%	1
1,5%	2
9,1%	5
86,4%	0

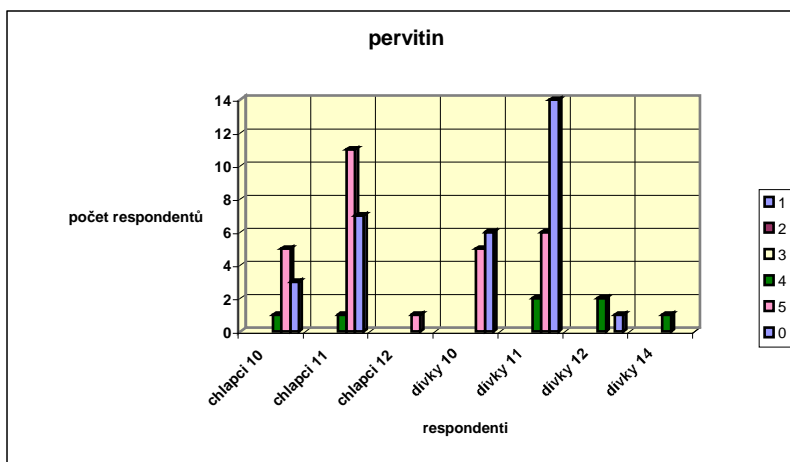
heroin

0%	1 a 2
3%	3
12,6%	4
63,6%	5
21,2%	0

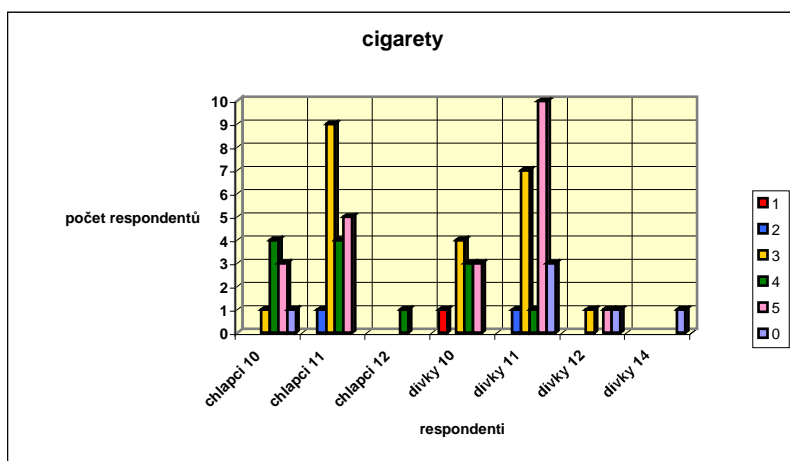
pervitin

0%	1, 2 a 3
10,6%	4
42,4%	5
47%	0

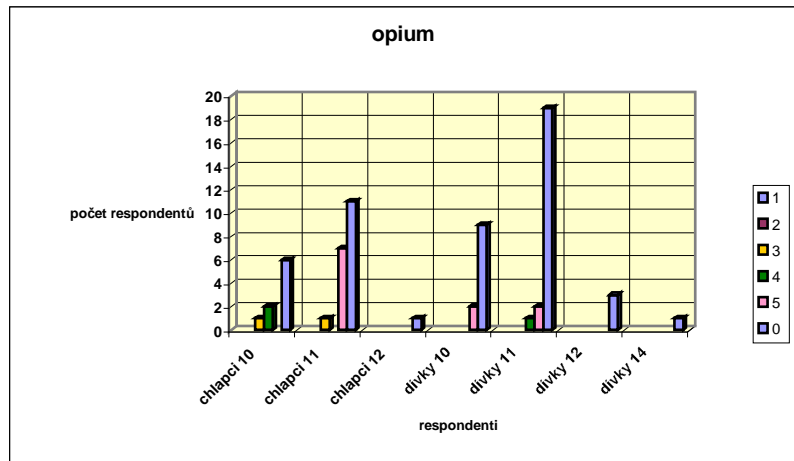
cigarety

1,5%	1
3%	2
33,3%	3
19,7%	4
33,3%	5
9,1%	0

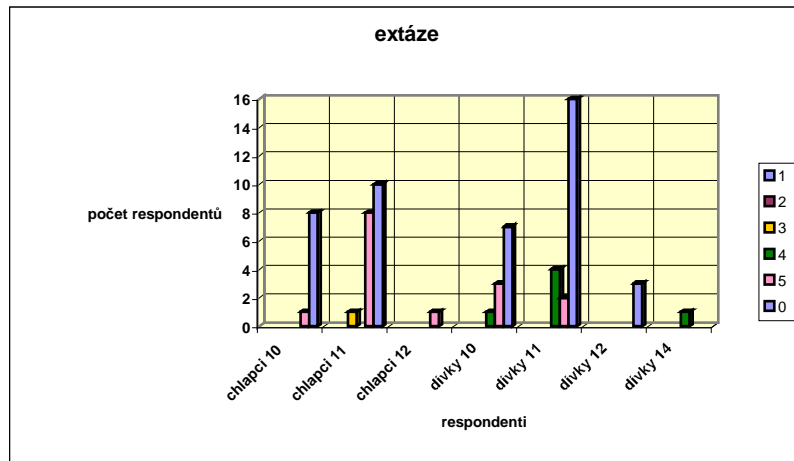
opium

0%	1 a 2
3%	3
4,5%	4
16,7%	5
75,8%	0

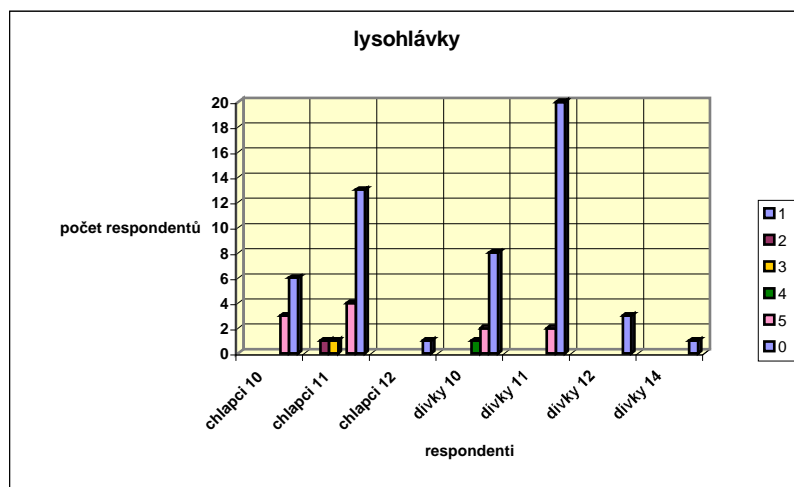
extáze

0%	1 a 2
1,5%	3
9,1%	4
22,7%	5
66,7%	0

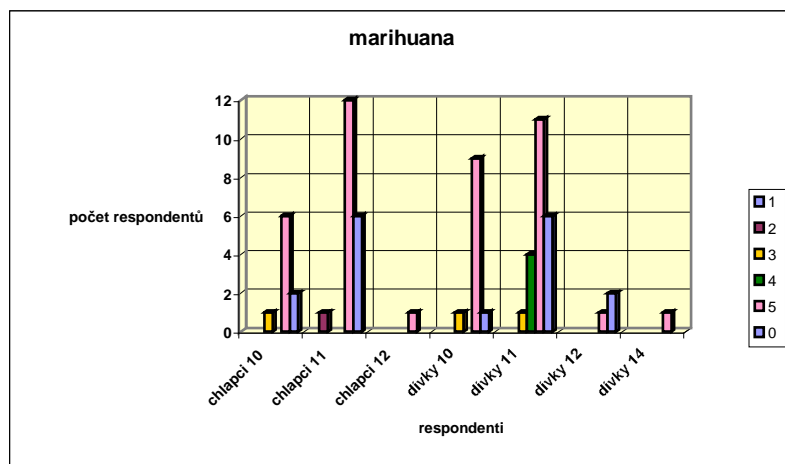
lysohlávky

0%	1
1,5%	2
1,5%	3
1,5%	4
16,7%	5
78,8%	0

marihuana

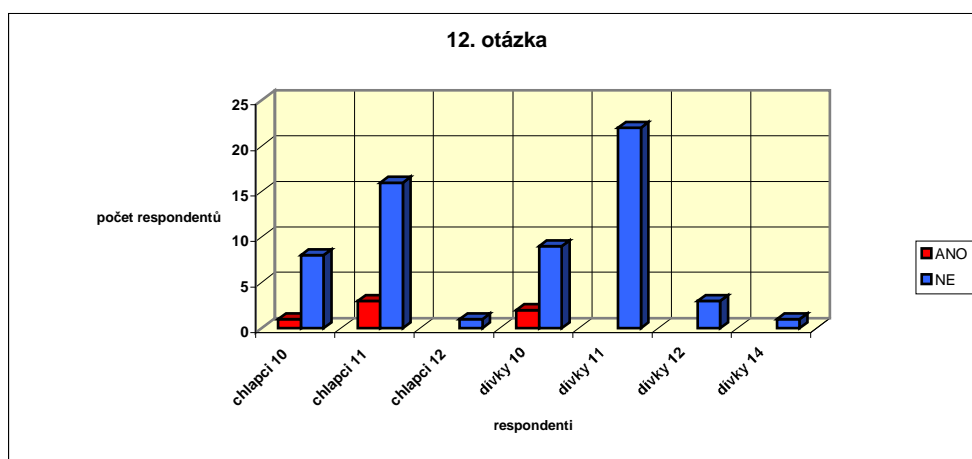
0%	1
1,5%	2
4,5%	3
6,1%	4
32,1%	5
25,8%	0

12/ Užívá (zkusil víckrát než jednou) někdo ve tvém okolí marihuanu?

9,1% respondentů uvedlo odpověď ano

90,9% dotázaných zaškrtnlo ne

13/ Ochutnal/a jsi už někdy sám/sama marihuanu?

1,5% tj. jeden chlapec odpověděl ano (*poprvé mu bylo 10 let*)

98,5% dětí odpovědělo ne

14/ Zkusil/a jsi někdy marihuanu opakovaně?

1,5% tj. jeden chlapec odpověděl ano

98,5% dětí odpovědělo ne

15/ Vyzkoušel/a jsi někdy nějakou jinou drogu?

100% dětí odpovědělo ne

16/ Přečti si prosím následující věty, přemýšlej o situaci, kterou označují a zaškrtni prosím jednu z nabízených možností řešení.

a) Když by ses dozvěděl/a, že někdo tvým spolužákům prodává drogy, tak...

13,6% žáků vybralo možnost: necháš si to pro sebe

16,7% dětí si zvolilo možnost: řekneš to mamince nebo tatínkovi

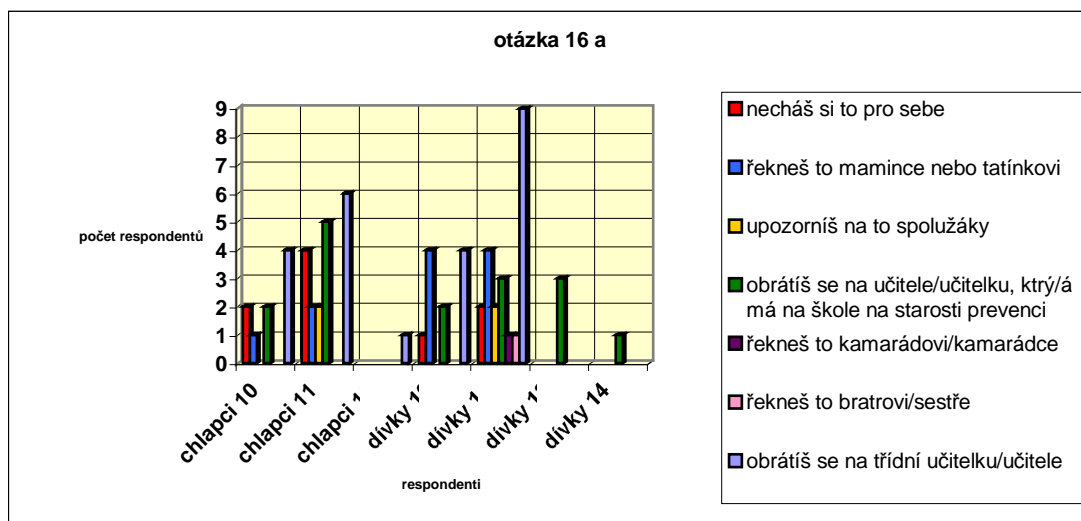
6,1% žáků by upozornilo spolužáky

24,2% žáků by se obrátilo na učitele, který má na starosti prevenci

1,5% žáků by se obrátilo na kamaráda/ku

1,5% dětí by poradilo se sourozencem

36,4% dětí by se poradilo s třídním učitelem

b) Když bys zjistil/a, že někdo šikanuje někoho ze tvých spolužáků, tak...

možnost: řekneš to kamarádovi/kamarádce, si nevolil nikdo.

3% žáků vybralo možnost: necháš si to pro sebe

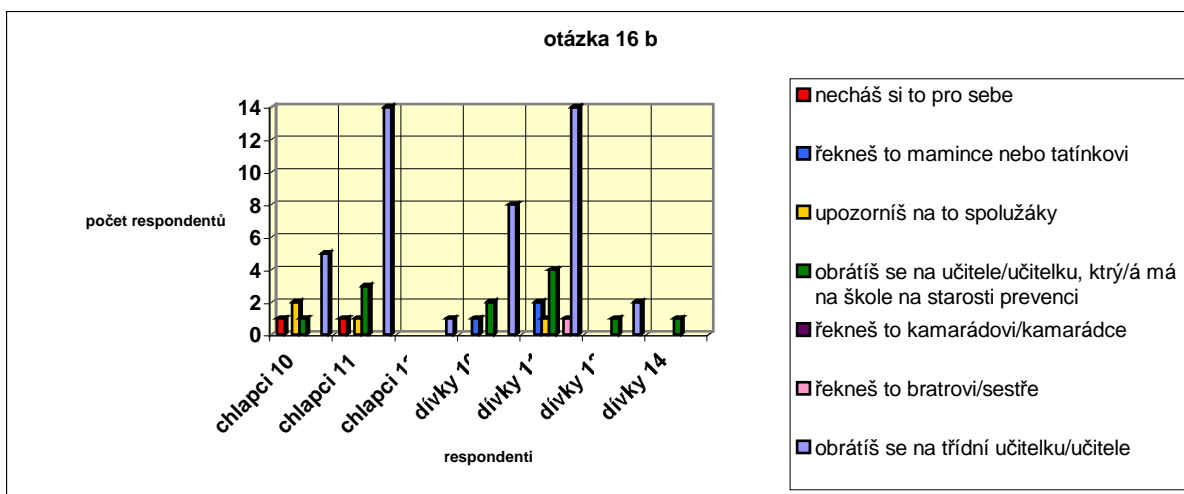
4,5% dětí uvedlo, že by se svěřilo mamince nebo tatínkovi

6,1% žáků zvolilo odpověď: upozorníš na to spolužáky

18,2% dětí uvedlo, že by se obrátilo na učitele prevence

1,5% respondentů zvolilo možnost: řekneš to bratrovi/sestře

66,7% dotázaných uvedlo, že by se poradilo s třídním učitelem

c) Když by ti někdo nabízel drogu a budeš se potřebovat rozhodnout a poradit, tak...

12,1% dotázaných uvedlo, že by si to nechalo pro sebe

48,5% dětí zvolilo odpověď: řekneš to mamince nebo tatínkovi

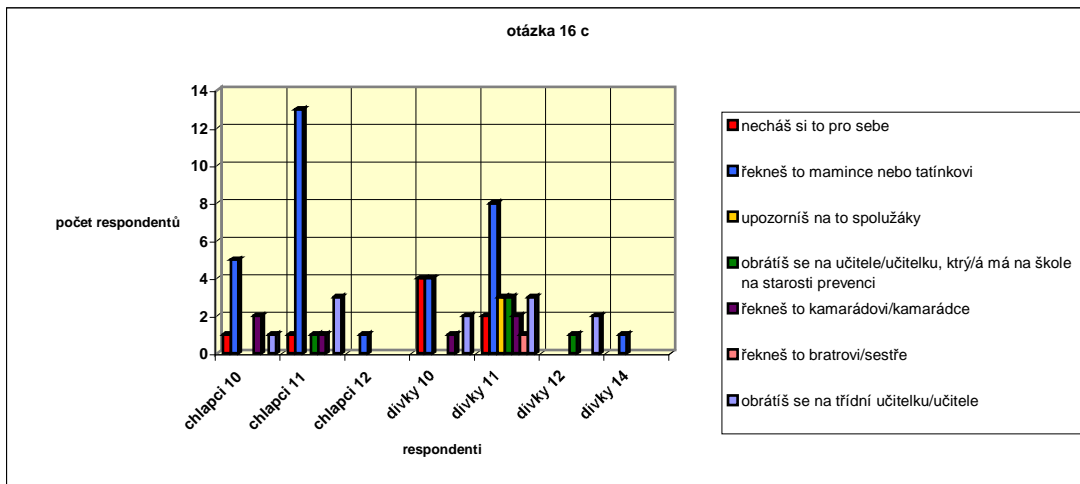
4,5% žákům byla nejbližší možnost: upozorníš na to spolužáky

7,6% dětí uvedlo, že by se poradilo s učitelem prevence

9,1% respondentů uvedlo, že by se obrátilo na kamarády

1,5% dotázaných napsalo, že by se poradilo se sourozenci

16,7% dětí uvedlo, že by se obrátilo na třídního učitele

d) Když by tě někdo ve škole ohrožoval šikanou, tak...

nikdo z dotázaných nezvolil odpovědi: upozorníš na to spolužáky, řekneš to kamarádovi/ kamarádce

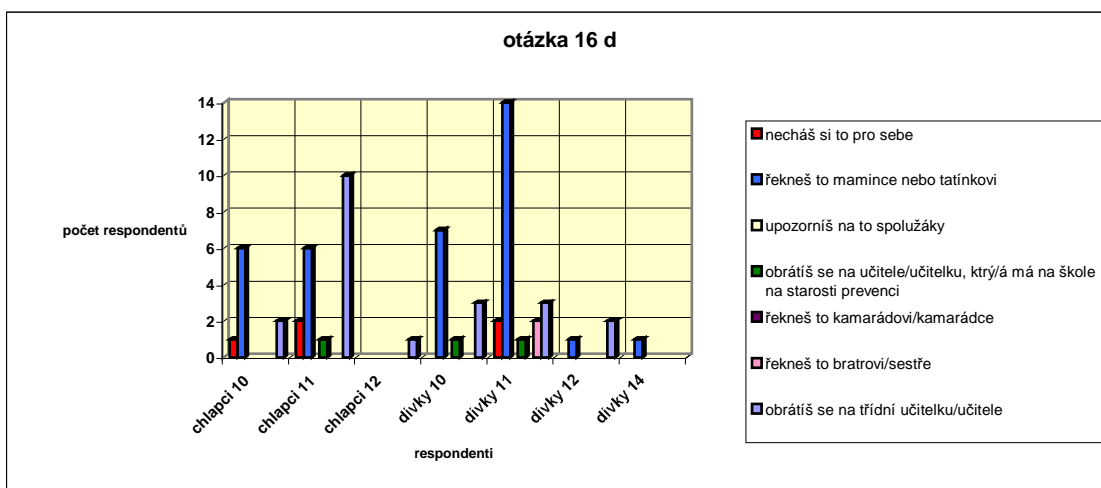
7,6% respondentů uvedlo, že by si to nechalo pro sebe

53% respondentů uvedlo, že by se svěřilo rodičům

4,5% dětí uvedlo, že by se obrátilo na učitele prevence

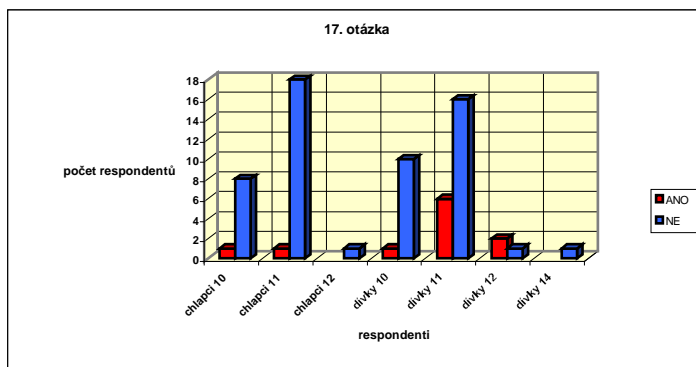
3% dětí by se svěřilo sourozenci

31,8% dětí uvedlo, že by vyhledalo pomoc u třídního učitele

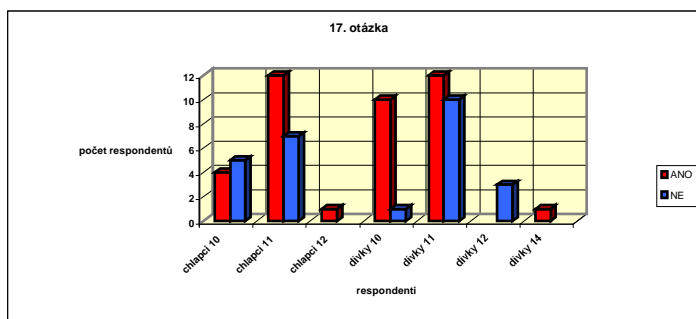
17/ Víš, kdo z učitelů má prevenci na starosti a uměl by ti poradit s tvými problémy?

16,7% dětí uvedlo, že ví
83,3% žáků napsalo, že neví

Obrátil by ses na něj v takovém případě o radu?

60,6% dětí uvedlo, že ano
39,4% žáků uvedlo, že ne

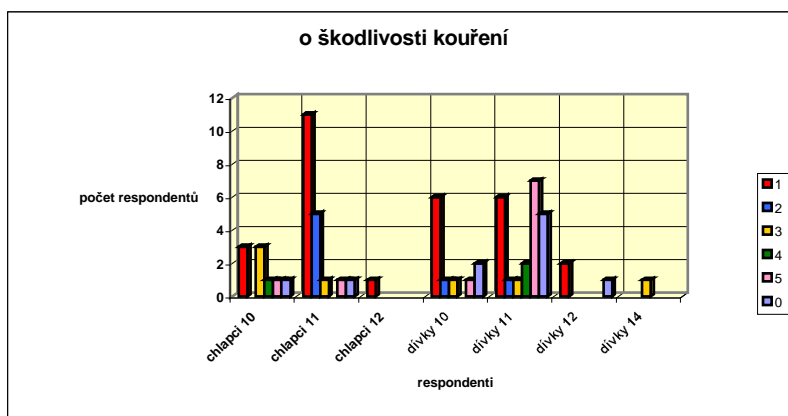

18/ Škola pořádá řadu preventivních programů pro děti, jsou to často přednášky nebo besedy s různými odborníky o věcech, které jsou kolem nás nebezpečné nebo se o tom dozvídáte v hodinách od pana učitele/paní učitelky. Prosím označ, o kterých jevech jsi se takto ve škole dozvěděl:

známkování dětí:

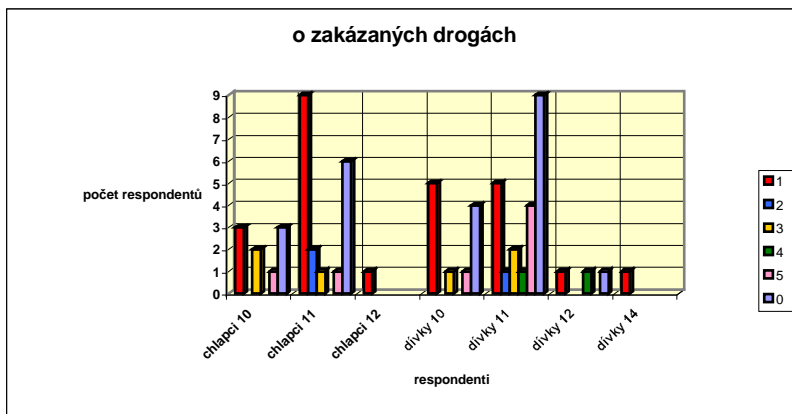
škodlivosti kouření

43,9% 1
10,6% 2
10,6% 3
4,5% 4
15,2% 5
15,2% 0

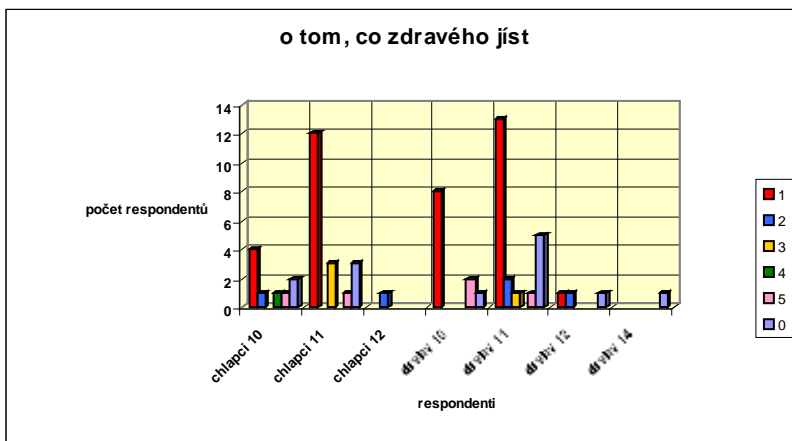
o zakázaných drogách

37,9%	1
4,5%	2
9,1%	3
3%	4
10,6%	5
34,8%	0

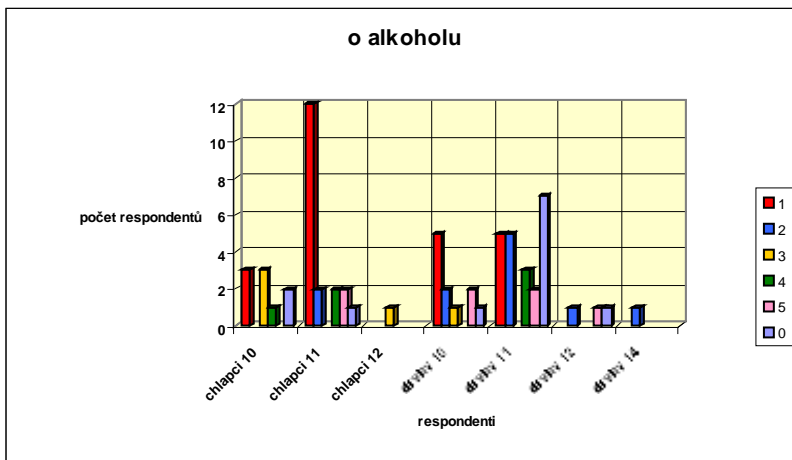
o tom, co zdravého jíst

57,6%	1
7,6%	2
6,1%	3
1,5%	4
7,6%	5
19,7%	0

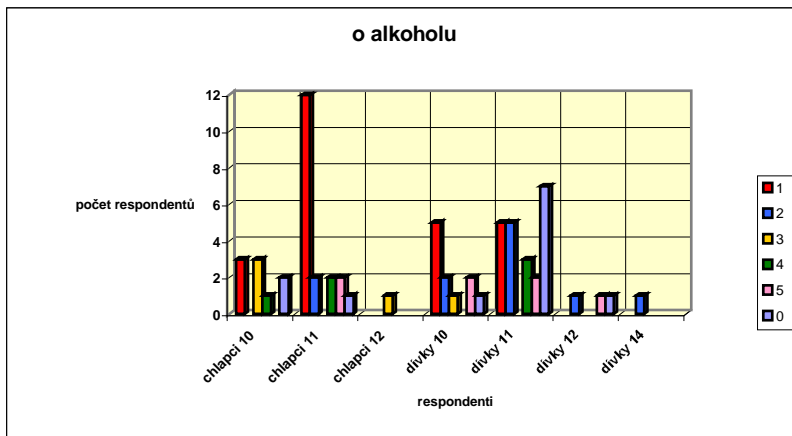
o tom, jak vycházet s dospělými

37,9%	1
16,7%	2
7,6%	3
9,1%	4
10,6%	5
18,2%	0

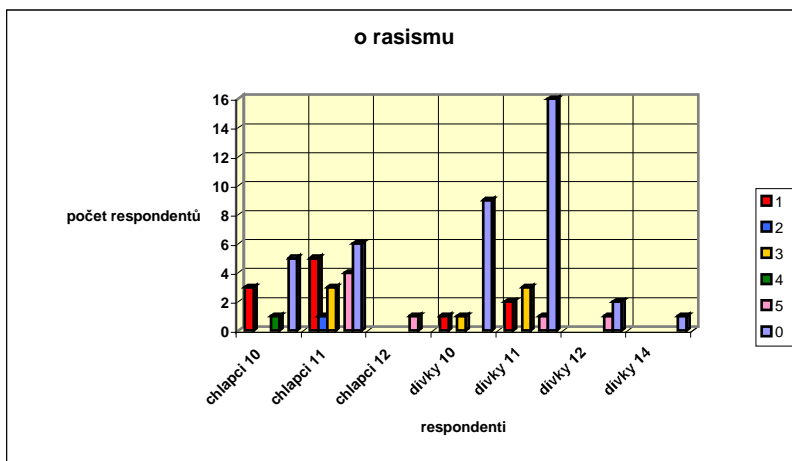
o alkoholu

37,9%	1
16,7%	2
7,6%	3
9,1%	4
10,6%	5
18,2%	0

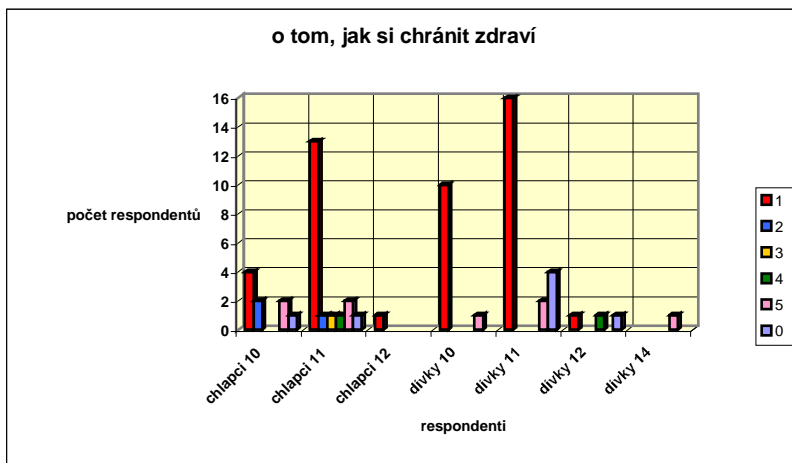
o rasismu

16,7%	1
1,5%	2
10,6%	3
1,5%	4
10,6%	5
59,1%	0

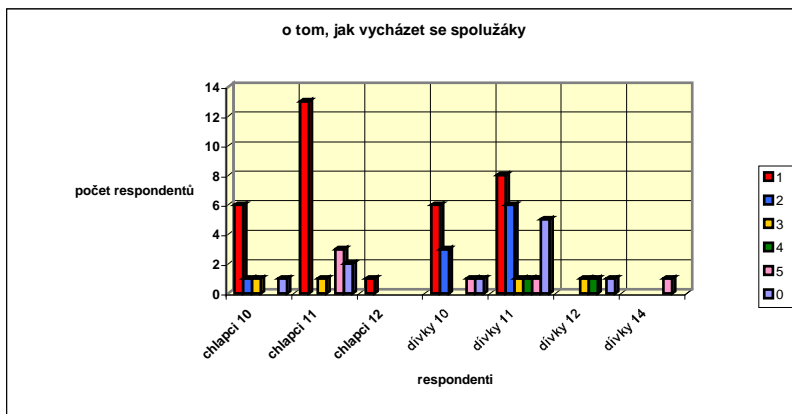
o tom, jak si chránit zdraví

68,2%	1
4,5%	2
1,5%	3
3%	4
12,1%	5
10,6%	0

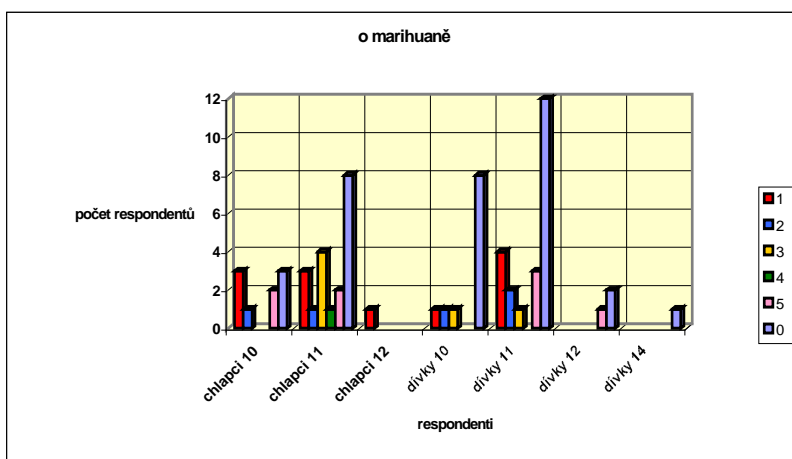
o tom, jak vycházet se spolužáky

51,5%	1
15,2%	2
6,1%	3
3%	4
9,1%	5
15,2%	0

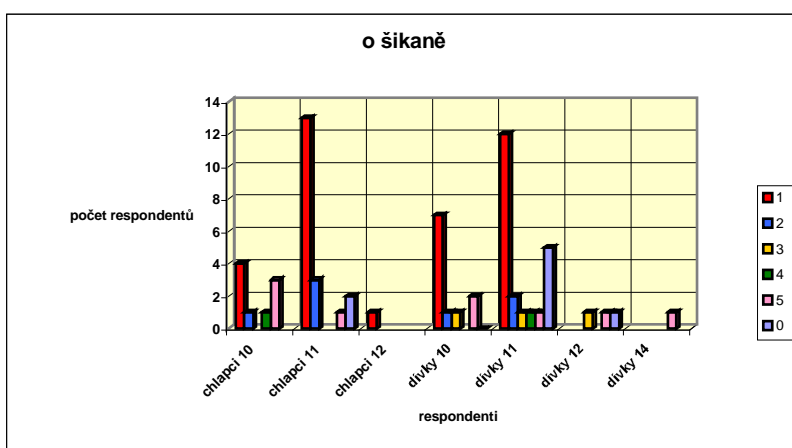
o marihuaně

18,2%	1
7,6%	2
9,1%	3
1,5%	4
12,1%	5
51,5%	0

o šikaně

56,1%	1
10,6%	2
4,5%	3
3%	4
13,6%	5
12,1%	0

7. Shrnutí výsledků výzkumu a závěr praktické části

1. **hypotéza-** na informovanosti žáků o soc. pat. jevech se z největší části podílí škola

Tato hypotéza se nepotvrdila. Z výzkumu (viz otázky 5. a 10.) vyplývá, že škola se sice z velké části podílí na informovanosti žáků, avšak nejčastěji se děti obrací na rodiče a jsou jejich nejobvyklejším zdrojem informací ohledně zdravého života. Další velice častou odpovědí bylo: Z televize, rádia a časopisů.

Z výzkumu nevyplývá, že by byl zásadní rozdíl mezi dětmi ze škol městských a maloměstských. Podle preventivních programů škol se školy více věnují žákům 2. stupně základní školy, což se ve výzkumu také projevilo.

2. **hypotéza-** kvalitní preventivní program pozitivně ovlivňuje informovanost dětí

Nedá se říci, zda kvalitní preventivní program pozitivně ovlivňuje informovanost dětí z toho důvodu, že jsme zkoumali pouze žáky 1. stupně a jak již bylo řečeno, programy se věnují spíše žákům druhého stupně. Žáci 1. stupně by se měli zabývat základními hygienickými, bezpečnostními a morálními zásadami. Také se škola spíše orientuje na zabavení žáků nejen 1. stupně mimo vyučování. To mají ve svém programu zahrnuto všechny čtyři školy, ani v tomto případě není rozdíl mezi školami městskými a maloměstskými nijak markantní.

3. **hypotéza-** děti z městských škol mají mnohem více možností mimoškolního vyžití, než děti ze škol maloměstských

Jak vyplývá ze srovnání preventivních programů z jednotlivých škol, všechny školy se snaží o bohatou mimoškolní zábavu dětí, organizují různé

mimoškolní akce, zajišťují kroužky s různou tematikou pro širokou věkovou skupinu dětí a starají se o to, kde se děti mimo výuku zdržují a jak využívají svého volného času. Nespornou výhodou městských škol je bohatost okolních podnětů. Ve městě je mnoho organizací, kromě školy, které se zabývají volným časem dětí. Na malém městě je tato činnost výhradně na škole.

4. **hypotéza-** vzhledem k větší dostupnosti mají děti z městských škol více zkušeností z některými drogami (marihuana, cigarety, alkohol)

Ani tato hypotéza se nepotvrdila. Z výzkumu vyplývá, že zřejmě nezáleží na prostředí, z jakého dítě pochází, zda je to město nebo spíše venkov. Ale dalším faktorem je výskyt sociálně patologických jevů v nejbližším okolí. Děti se již v raném věku setkávají s měkkými drogami, jako je alkohol, cigarety a marihuana. Dost příkladů mají ve svých sourozencích a kamarádech. Mnoho žáků uvedlo, že již vyzkoušelo kouření cigaret či pití alkoholu. Jeden žák z maloměstské základní školy uvedl, že má opakovanou zkušenost z marihuanou, což zásadně vyvrací tuto hypotézu, protože je jediným z dotazovaných, co na otázku ohledně kouření marihuany odpověděl kladně.

5. **hypotéza-** vzhledem k prostředí mají děti z maloměstských škol lepší rodinné zázemí (úplná rodina)

Ani tato hypotéza se nepotvrdila. Z výzkumu překvapivě vyplynulo podle odpovědí respondentů, že děti z měst častěji pochází z úplných rodin (viz. otázka 1.) a mnohem častěji žijí v rodině se sourozenci.

IV. ZÁVĚR

Výskyt sociálně patologických jevů (dále jen SPJ) v naší společnosti narůstá. Je to dáno i otevřením českých hranic v nedávné minulosti. Přímou úměrně se zvýšeným výskytem SPJ rostou i nároky na prevenci. Vzniklo sice mnoho státních organizací zabývajících se primární prevencí, ale přesto stále tato úloha náleží převážně základním institucím, jako je rodina a škola. Jelikož se stále častěji setkáváme s dětmi a mladistvými, kteří se již s patologickými jevy setkali, je primární prevence na školách nejen žádoucí, ale i nutná.

Školní prevence je zajišťována Minimálním preventivním programem (dále jen MPP), který si každá škola sestavuje sama podle vlastních možností a priorit. Vytvořením programu může být pověřen kterýkoli z učitelů, jenž je následně proškolen na školního metodika prevence. Samozřejmě není jediným, kdo se ve škole prevencí zabývá. Spolupracovat na vytvoření a realizaci MPP by měli i ostatní pracovníci školy tak, aby se zvýšila informovanost žáků a vytvořil se kladný vztah ke zdravému způsobu života.

Cílem této diplomové práce bylo seznámení se základními pojmy a se systémem prevence na základních školách v rovině teoretické, v rovině praktické je cílem zjištění a porovnání kvality MPP několika škol podle stanovených kritérií a dále pak vyvrácení či potvrzení stanovených hypotéz při vyhodnocování dotazníkového šetření provedeného na těchto školách. Stanovené cíle této práce se podařilo splnit.

Žáci základních škol se setkávají z množstvím negativních vlivů, které na ně působí z mnoha stran. Škola je jednou z institucí, která by je před nimi měla chránit nebo alespoň varovat. Účinným prostředkem je vytvoření takového školního prostředí, které bude poskytovat svým žákům oporu a dostatek informací a které napomáhá rozvoji kladných postojů ke svému zdraví i zdraví ostatních.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Campbell, R.: Tvoje dieťa a drogy. 1. vydání, Bratislava, Porta libri, 2003.
- Čepička, J.: Dětská psychiatrie pro speciální pedagogy. Praha, SPN 1981.
- Elliottová, M.: Jak ochránit své dítě. 1. vydání, Praha, Portál, 1995.
- Goodyer, P.: Drogy a teenageři. 1. vydání, Praha, Slovanský dům, 2001.
- Hroncová J.: Sociální patológia. Banská Bystrica, PF UMB, 2004.
- Kačáni, V., Višňovský L.: Psychológia a pedagogika pomáhajú škole. Bratislava, Iris, 2005.
- Klapilová, S.: Kapitoly ze sociální pedagogiky. Olomouc, Univerzita Palackého, 1996.
- Kolář, M.: Bolest šikanování. 1. vydání, Praha, Portál, 2001.
- Munková, G.: Sociální deviace. 1. vydání, Praha, Karolinum, 2001.
- Nešpor, K., Pernicová H., Csémy, L.: Jak zůstat fit a předejít závislostem. Praha, Portál, 1999.
- Nešpor, K., Provazníková, H.: Slovník prevence problémů působených návykovými látkami. 2. rozšířené vydání, Praha, Fortuna, 1997.
- Říčan, P.: Agresivita a šikana mezi dětmi. 1. vydání, Praha, Portál, 1995.
- Turček, K.: Psychopatologické a sociálně-patologické prejavy detí a mládeže. 2. přepracované a doplněné vydání, Bratislava, Iris, 2003.
- Vágnerová, M.: Psychopatologie pro pomáhající profese. 2. vydání, Praha, Portál, 2000.
- Vykopalová, H.: Sociálně patologické jevy v současné společnosti. Olomouc, Univerzita Palackého, 2001.

Internetové zdroje

Čech Tomáš: Nežádoucí sociálně patologické projevy školních dětí.
(Hubáčková Jitka, 17.8.2005 11:18 hod.).

<http://www.zkola.cz/zkedu/zaskolou/socialnepatologickejevyajejichprevence/socialnepatologickejevyajejichprevenceobecne/15367.aspx>

Objasnění vybraných pojmů (Hubáčková Jitka, 4.4.2005 09:17 hod.).

www.zkola.cz/zkedu/zaskolou/socialnepatologickejevyajejichprevence/socialnepatologickejevyajejichprevenceobecne/12342.aspx

MŠMT- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže.

http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/etodicky_pokyn_k_prevenci_socialne_patologickejevyajejichprevenceobecne/12342.aspx

MŠMT- Standardy odborné způsobilosti poskytovatelů programů primární prevence užívání návykových látek.

http://www.msmt.cz/uploads/soubory/h_tandardy_final.pdf

MŠMT- Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2001 – 2004.

http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/trategie_prevence_socialne_patologickejevyajejichprevenceobecne/12342.aspx

MŠMT- Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005 – 2008.

http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/2005_2008web.doc

Přílohy

Příloha č. 1

Základní škola a základní umělecká škola

Bezdrvská ul. č. 3 České
Budějovice PSČ 370 11

Minimální preventivní program

Postup škol a školských zařízení
v případě výskytu sociálně
patologických jevů včetně
výskytu drog upravují následující
předpisy:

- **Pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení č.j. 14 269/2001-26
čl.13**
**Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k
prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže č.j.: 14
514/2000-51 či IV, odst. 4, 5 Informace pro školské úřady, školy
a předškolní zařízení: Spolupráce škol a předškolních zařízení s
Policíí ČR při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a
kriminality na dětech a mládeži páchané č.j.: 14 144/98-22 -
oznamovací povinnost.**
- **Metodický pokyn k prevenci a řešení šikanování mezi žáky
škol a školských
zařízení čVj. 28 275/2000-22**

Ve všech případech se škola obrací na Policii ČR, která postupuje
podle zákonem stanovených podmínek.

V případech, kdy nespolupracují rodiče (zákonní zástupci), obrací se škola na
příslušný odbor sociálních věcí.

Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže představuje aktivity ve
všech oblastech prevence:

- drogových závislostí,
alkoholismu a kouření,
kriminality a delikvence,

- virtuálních drog (počítače,
televize a video)
patologického hráčství
(gambling),
- záškoláctví,
 - šikanování, vandalismu aj, forem násilného chování
 - xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu.

Cílovou skupinou jsou všichni žáci základní školy.

Charakteristika školy

ZS a **ZUŠ** Bezdrevská 3 v Č. Budějovicích je školou sídlištního typu.
ZŠ ve školním roce 2006-2007 navštěvuje 639 žáků rozdělených do 26 tříd,
z toho 12 tříd
jsou žáci I. stupně a 14 tříd žáci II. stupně ZS.
V **ZUŠ** je ve školním roce 2006-2007 zapojeno 310 žáků ve 13 třídách
hudebního nebo
dramatického oboru.
Z celkového počtu 639 žáků ZS jich 21% žije v neúplných rodinách a
asi 10% jeví problémové chování v průběhu vyučovacího procesu.
V zájmových útvarech ve škole i mimo školu je zapojeno 65% žáků.

Cíle programu

Hlavním cílem programu je omezit nebezpečí, které pro jedince i společnost představuje zneužívání návykových látek a ostatní sociálně patologické jevy. K tomu je nutné:

1. Zabránit problému s užíváním drog, nedopustit vzniku závislosti na drogách.
2. Zabránit distribuci drog ve škole.
3. Omezit poptávku po drogách, zvyšovat odolnost dětí a mládeže vzhledem k užívání drog,
ovlivňovat názory a postoje žáků k sociálně patologickým jevům.
4. Zvýšit informovanost pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
5. Zvýšit informovanost rodičů o poradenských možnostech školy i ostatních institucí.

Priority u jednotlivých kategorií žáků

1. -3. ročník

- včasné odhalování specifických poruch učení a chování (spolupráce s PPP)
- vytváření příznivého psychosociálního klimatu ve škole
- výchova ke zdravému životnímu stylu a základům etické a právní **výchovy**

4. a 5. ročník

- výchova ke zdravému životnímu stylu, rozvoj etického a právního vědomí, občanských postojů
 - vytvářet solidní podmínky pro žáky s poruchami učení a chování (zřizování spec. tříd)
 - všestranný rozvoj osobnosti žáka, vyloučení rizik, alkohol, kouření
 - včasná a důsledná spolupráce s rodiči
 - nabídka aktivit na volný čas

6. ročník

- zaměřit se na komunikační schopnosti, konflikty a jejich řešení
výchova ke zdravému životnímu stylu (škodlivost alkoholu a kouření)
rozvoj etického a právního vědomí, občanských postojů
 - vytvářet solidní podmínky pro žáky s poruchami učení a chování
 - včasná a důsledná spolupráce s rodiči
 - nabídka aktivit na volný čas

7. ročník

- vysvětlení pojmu droga, fyzická a psychická závislost, stadia závislosti
- důvody užívání drog, nebezpečí drog, zdravotní účinky
gamblerství
- šikana, vandalismus
využívání peer programů - z vlastních řad i z řad stredoškolačů

- řešení životních situací, konflikty a jejich řešení
- včasná a důsledná spolupráce s rodiči
- nabídka aktivit na volný čas

8. ročník

- zvýšenou pozornost věnovat rizikovým skupinám žáků
- vztah, droga - sex - AIDS - kriminalita
 - kontakt s drogou, její odmítání
 - drogy ve společnosti
- gamblerství
- šikana, vandalismus
- využívám peer programů
 - výchova k odpovědnosti za své zdraví i zdraví ostatních
 - vytváření eticky hodnotných postojů a způsobů chování
- včasná a důsledná spolupráce s rodiči
 - nabídka aktivit pro volný čas
 - důvěryhodné a dostupné poradenství

9. ročník

- orientace na kvalitu postojů a chování
 - šikana, vandalismus
 - xenofobie, rasismus, intolerance a antisemitismus
- v protidrogovém působení využívat vrstevníků
 - zvýšenou pozornost věnovat rizikovým skupinám žáků
 - besedy s Policií ČR a dalšími odborníky z oblasti prevence sociálně patologických jevů
 - využívání peer programů (využití bývalých žáků školy)
 - nabídka aktivit pro volný čas
 - systematická profesní příprava
- výchova k odpovědnosti za své zdraví i zdraví ostatních
- zvýšený důraz na spolupráci s rodiči
- dostupné poradenství

Prostředky a metody naplňování stanovených cílů (odpovědnost, měsíc konání, kontrola)

Organizační opatření

- věnovat individuální péči žákům s poruchami chování a učení	ZŘ	průběžně	Ř
- rozšiřovat nabídku oborů v ZUS (využití volného času žáků)	ved. ZUS	9.	Ř
- ve spoluprád's TJ Vltava rozšiřovat nabídku sportovních aktivit pro žáky	PKTv	9.	Ř
- rozšiřovat informační centrum (využití volného času žáků)	Nol, Da	průběžně	^v R
- předkládat žákům nabídky DDM	TU	průběžně	ZR
- upravit školní řád v souladu s ochranou zdraví žáků a zneužívání návyk, látek podle změny zákonů	Ř	9.	Ř
- zajištění poskytování školní poradenské služby	SMP	průběžně	ZRU
- aktualizovat „Minimální preventivní program“ a rozšiřovat jej podle potřeby	ŠMP	9.	^v R

Jednorázové preventivní akce

seznámit ped. pracovníky se základními informacemi o drogách, jejich účincích a projevech, seznámit se systémem postupu v jednotlivých případech sociálně patologických jevů; nové poznatky	ŠMP	11.	Ř
zájemce z řad pedagogů seznámit s novými formami práce - hry pro změnu postojů	ŠMP	dle zájmu	ZŘ
seznámit pedagogy s kriminalitou mládeže a aktuální drogovou situací, uskutečnit besedu s odborníky	ŠMP	2. pololetí	ZŘU

Systematická práce se žáky

zpracovat pro jednotlivé ročníky dlouhodobý program prevence sociálně patologických jevů a zajistit jeho plnění (dle výše uvedených priorit)	předs.MS, garanti za ročníky, předs.	10.-11.	Z ^v ZR
vhodné zařazování protidrogové tematiky do jednotlivých předmětů (součást učebních plánů)	MO + vyuč.	průběžně	Z ^ř ZR

Metodické pomůcky, informace, kontakty

informační centram doplnit o knihy a videopořady z oblasti drogové tematiky	Nol, Da, ŠMP	průběžně	-- „...“ Z ^ř U
zřízení informační tabule pro žáky (seznam organizací poskytujících pomoc, informační materiály, konzultační hodiny apod.)	ŠMP	9.	Z ^ř U
zřízení informační tabule pro učitele ve sborovně (informace interního charakteru, vnitřní postupy školy a mechanismy spolupráce zainteresovaných osob, změny* apod.)	ŠMP	9.	Ř

Monitorování stavu

důsledně sledovat absenci žáků, spolupracovat s rodiči, dělat pravidelné vyhodnocení	TU	průběžně	Z ^ř
sledovat zásadní změny v psychickém i fyzickém stavu (změna zájmů, kamarádů, oblékání, postojů k blízkým, hubnutí, zhoršení fyzické výkonnosti, záměrné zakrývání částí těla, únava, apatie apod.)	TU, uč. Tv	průběžně	Z ^ř
případě pozitivního zjištění na užívání nebo distribuci drog spolupracovat neprodleně se ŠMP a vedením školy	ped. pracovníci	průběžně	Z ^ř

Spolupráce s rodiči žáků

při potvrzení podezření z užívání drog zajistit okamžité jednání s rodiči	ŠMP	průběžně	Ř
důsledně informovat rodiče žáků o problematice kouření, alkoholu, drog a dalších sociálně patologických jevů (účinky, projevy)	ŠMP	průběžně	Ř
zajistit poradenství pro rodiče drogově závislých dětí	ŠMP	průběžně	Ř
nformovat rodiče o zařízeních zabývajících se prevencí a léčbou drogových závislostí	ŠMP	průběžně.	Ř

- uskutečnit pro rodiče žáků besedu s Policií ČR	SMP	2. pololetí	R
--	-----	-------------	---

Spolupráce s ostatními organizacemi a odborníky

využívat nabídky organizací a institucí k proškolení ŠMP a učitelů	dle nabídky	průběžně	Ř
spolupracovat s PK okresu, PPP, Policií ČR, zdravotnickými organizacemi v oblasti preventivních akcí i v případech pozitivních zjištění	ŠMP	prubezne	Ř
informovat radu SRPDS, získat jejich podporu, prosadit do rozpočtu SRPDŠ podporu protidrogových aktivit	Ř	9.	Ř

Metodické pomůcky, informace, kontakty

- knihovna, videotéka, CD k dané problematice	informační centrum
metodické a propagační materiály pro potřeby školy	ŠMP-kabinetě. 54
informace o institucích, organizacích a odbornících v oblasti prevence sociálně patologických jevů	ŠMP - kabinet č. 54

Konzultační hodiny ŠMP pro žáky - každé pondělí od 14h do 14:30h (v případě potřeby kdykoli) v kabinetě číslo 54 (p. B. Štenglová).

Vyhodnocování efektivity a plnění tohoto programu bude prováděno vždy 4 x ročně na jednání týmového vedení školy.

Zpracoval: **Mgr. Bohuslava Štenglová** - školní metodik prevence

Schválil: **Mgr. Pravoslav Němeček** - ředitel školy

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA

Bezdvorská 3 370 11 České Budějovice

Minimální preventivní program pro ZŠ L. Kuby, České

Budějovice

ZŠ L. Kuby se nachází v okrajové části Českých Budějovic - Rožnov. Patří mezi větší školy co se týče počtu dětí, který' stále stoupá. Celkový počet dětí je 556, z toho 262 chlapců a 294 dívek zařazených do 22 tříd. Na 1. stupni je 12 tříd s celkovým počtem 302 žáků a na 2. stupni je 254 žáků. Je zde také jedna sportovní třída se zaměřením na pozemní hokej. Průměrné počty žáků ve třídách se pohybují na 1. stupni kolem 25,1 a na 2. stupni 25,4.

Jelikož se jedná o okrajovou školu velké množství žáků do základní školy dojíždí a to přesně 162. Nejvíce dětí dojíždí ze Včelné a Boršova.

Ve škole se o žáky a jejich vzdělání stará 28 učitelů (26 uč. + zástupce, ředitel). Učitelský sbor se skládá ze 4 mužů a 24 žen.

Škola patří ke školám s minimálním množstvím případů řešených odborem sociální péče a ke školám s přiměřeným počtem problémových žáků. Nevyskytují se zde problémy mezi různými komunitami, ve třídách se neobjevují konflikty mezi žáky související s hrubou formou šikany. V několika případech se řešily problémy na úrovni učitel - rodiče, ale většinou převažuje úroveň učitel - žák.

Naprostá většina rodičů spolupracuje se školou a je ochotná řešit vzniklé problémy pouze na úrovni školy.

Škola se snaží zajistit žákům příjemné motivující prostředí pro jejich vzdělávání. Ke zkvalitnění výuky přispělo v minulém roce otevření nové počítačové učebny. Letos za přispění Rady rodičů se podařilo zakoupit dataprojektor, který je možné využívat ve všech předmětech.

Velkou snahou naší školy je zabezpečit v odpoledních hodinách volnočasovou aktivitu dětí, hlavně formou kroužků. Velký úspěch má kynologický kroužek, kde se děti učí odpovědnosti za výchovu svého čtyřnohého kamaráda a rozvíjejí své vztahy ke zvířatům. V letošním roce byl otevřen kroužek ROBOTRONIK, který spojuje zájem dětí o počítače s manuální zručností při sestavování robotů.

Cíl:

zprostředkovat více informací kolegům, získat je pro plnění minimálního preventivního programu (seznámit je se všemi oblastmi prevence sociálně patologických jevů, se sociálně právním minimem, aby věděli jak je možné vzniklé situace řešit)

zavést zápisy zjednání s rodiči při vzniklém kázeňském problému
zapojit co nejvíce dětí do volno časových aktivit
rozvíjet osobnost žáka, posilovat jeho pozitivní vlastnosti
diagnostikovat vztahy v problémových třídách a vhodnou formou
reagovat na jejich
vylepšení
zvýšit informovanost rodičů, zapojit je do problematiky prevence

Obsah:

Finanční a materiální zabezpečení programu:

vedení školy spolupracuje s organizacemi, které nabízejí využití volného času pro děti (DDM, M-TES, Soukromá škola sportu p. Bublíkové...)
zajišťuje finanční prostředky na nákup metodických pomůcek a literatury
odměňuje vedoucí zájmových kroužků
poskytuje potřebné prostory pro zájmovou činnost a besedy

škola reaguje na nabídky určené žákům školy v oblasti kulturní, vzdělávací, sportovní a to dle svého uvážení a zájmu dětí

Spolupráce s ředitelem, učiteli:

ředitel a metodik prevence seznamují kolegy s náplní minimálního preventivního programu a pokouší se je zaangažovat do jeho plnění
ředitel zajišťuje spolupráci s rodiči, Radou školy a SRPŠ v aktivitách v oblasti prevence soc. pat. jevů a snaží se získat jejich podporu, i finanční umožňuje účast na vzdělávacích kurzech a seminářích zajistí, aby v řádu školy byl uveden zákaz nošení, držení, distribuce a zneužívání návykových látek v areálu školy včetně sankcí, které z porušení tohoto zákazu vyplývají

- sleduje efektivitu jednotlivých preventivních aktivit, zajišťuje pravidelné vyhodnocování Minimálního preventivního programu a ze závěrů vyvozuje opatření pro další rok
metodik prevence informuje na poradách o situaci na škole a okrese v Českých Budějovicích poskytuje odborné informace z oblasti prevence (materiály - Přehled sociálně patologických jevů, Sociálně právní minimum.....)

informuje o vhodných preventivních aktivitách, které pořádají jiná odborná zařízení úzce spolupracuje s výchovným poradcem - paní Jandovou, radí se při řešení problémů

- spolupracuje s okresním metodikem prevence - si. Nýdlová, p. Vácha zajistí přednášku pro kolegy na téma: šikana (diagnostika, řešení...), Policie ČR, p. Neruda, p. Pavlica

učitelé: 1. stupeň: ve 3., 4. a 5. třídě - vedení dětí ke správným postojům k negativním návykům v životě lidí

jevy: alkoholismus, kouření, drogy - s ohledem na věk dítěte předměty nabízející vhodná témata: prvouka, přírodověda, vlastivěda, český jazyk (kapitoly - zdraví člověka, správná výživa a životospráva, mezilidské vztahy -jsou využívány učitelem pro nenásilnou informaci a orientaci)

- v těchto předmětech si učitel ponechá při tvoření uč. plánu časovou rezervu na možné rozšíření besedy
- učitel si sám může zvolit vhodnou formu, jak předá informace žákům

učitelé: 2. stupeň: daná tematika je začleněna do některých předmětů:

rodinná výchova: drogy, šikana, Aids, poruchy příjmu potravy, zdravá výživa, rozvoj

osobnosti, odmítnutí nabízené drogy, asertivita

p. uč. Ondřejova, Schwachová, Klomfarová, Vomáčková

přírodopis: zdravý životní styl, účinky kouření, alkoholu, Aids, pohlavně přenosné choroby

p. uč. Ondřejova, Schwachová, Klomfarová, Sekava

občanská výchova: práva dítěte, drogy, rasismus, intolerance, kriminalita

p. uč. Čajánková, Outlý

český jazyk: slohové práce na určité téma, větné rozbory z článků týkající se dané

problematiky

p. uč. Kopsová, Kyzourová, Čajánková, Švecová

výtvarná výchova: grafické zpracování vybraného tématu

p. uč. Kyzourová, Posedělová

tělesná výchova: snaha o získání dětí pro

pohybovou aktivitu p. uč. Ondřejova,

Swachová, Stejskal

Učitelé budou poskytovat zpětné informace o probraných tématech a reakcích žáků, o akcích ve třídě.

Volný čas:

- na škole pracují:
 - TJ Merkur - oddíl sportovní gymnastiky
 - Soukromá škola sportu a gymnastiky - paní Bublíková (zaměřena na moderní gymnastiku a aerobik, velký zájem u dětí z 1. stupně, velké úspěchy v republikových kolech v pódiových skladbách)
 - zájmové kroužky organizované školou - viz. příloha
 - zájmové kroužky a akce organizované DDM v Č. Budějovicích
 - zájmové kroužky a akce organizované M-TES v Č. Budějovicích
 - kynologický kroužek p.D. Fišerová
 - kroužek ROBOTRONIK vedený p. Szylarem
- dále škola umožňuje propagaci materiálů, které nabízejí zaměstnání dětí v jejich volném čase na nástěnce v prostorách šaten, kde se děti každý den pohybují

Materiální zabezpečení, metodické pomůcky:

ve sborovně je vytvořena knihovnička s protidrogovou tematikou
ve sborovně je k dispozici videotéka s protidrogovou tematikou
metodické pomůcky pro učitele na volno časové aktivity
přehled organizací a odborníků v oblasti prevence - „mapa“ institucí zabývajících se
problematikou sociálně patologických jevů
k půjčení materiály metodika prevence: „ Přehled sociálně patologických jevů“

„ Sociálně právní
minimum“
Metodický pokyn
MŠMT atd....

Aktivity směrem k rodičům:

získání Rady rodičů a rodičovské veřejnosti v dané problematice
organizování informativních besed pro rodiče
zajistit návaznost dalších institucí, které budou rodičům pomáhat a řešit (psycholog, OPPP, dětský lékař, K-CENTRUM, Středisko výchovné péče, Modrá spirála, Poradna drogové závislosti, atd viz. Příloha č.2)

Spolupráce s ostatními odborníky:

účast koordinátorky na pravidelných školeních
spolupráce s Krajským školním koordinátorem prevence - p. Dana Kováčova
spolupráce s Okresním metodikem prevence - si. Pavla Nýdlová
spolupráce s pedagogicko psychologickou poradnou - vyšetření problémových žáků,
diagnostika tříd s problémovými kolektivy, rozvoj osobnosti žáků
spolupráce s oddělením sociální prevence UM
spolupráce se sociálními kurátory
spolupráce s Policií ČR - p. Neruda, p. Pavlica

Propagace:

zřízení centrální nástěnky, kde je propagován zdravý životní styl člověka

jsou zde uvedeny i adresy odborných zařízení, kde se dostane dítěti odborné péče a pomoci
nástěnka je dle potřeby aktualizována, obměňována
zřízena i schránka důvěry

Odpovědný garant programu:

Mgr. Hana
Schwachová

Minimální preventivní program

Materiály potřebné pro školního metodika prevence (dále ŠMP) i ostatní pedagogické pracovníky jsou k dispozici v kabinetě chemie u p.uč. Bustové

- I. V respiriích 1. a 2.pavilonu se využívá prosklených nástěnek k informování žáků o sociálně patologických jevech a jejich prevenci. Informační tabule ke zveřejňování aktuálních informací o drogách a jejich účincích je umístěna v učebně chemie.
- II. V respiriích 1. a 2.pavilonu se využívá prosklených nástěnek k informování žáků o sociálně patologických jevech a jejich prevenci. Informační tabule ke zveřejňování aktuálních informací o drogách a jejich účincích je umístěna v učebně chemie.
- III. Ustavení týmu spolupracovníků ŠMP p.uč.Bustová
spolupracovníci
p. Pavlova p. Pexová p. Slípková p. Holínková p. Halová p. Stejskalová
p. Heidingerová p. Tupá, p. Princová
- IV. Nové informace pro pedagogické pracovníky o aktuální situaci v oblasti sociálně patologických jevů
-porada 7.11.2005
- V. Informace pro rodiče o aktivitách školy směřujících ke smysluplnému využití volného času žáků, o protidrogových záměrech školy, zkušenosti rodičů týkající se

rizika užívání

drog (převážně kouřem, alkohol) - třídní schůzkách 8.11.2005

VI. Uspořádání regionálních sportovních her za účasti žáků z Ledenic,
Borovan, Nových
Hradů. Horní Stropnice a Trhových Svinu - 2 x ročně (letos 21.10.2005
Borovany, jaro
2006 - Trh. Svinu)

VII. Besedy září 2005 8.ročníky Kouření marihuany
Mgr. Duchoňová
červen 2006 9.ročníky Přednáška s protidrogovou
tématikou

SMP

výchovný poradce vyučující občanské výchovy vyučující občanské výchovy
vyučující rodinné výchovy a přírodopisu vyučující přírodopisu vyučující
přírodopisu výchovný poradce pro I.st. vychovatelky ŠD.

VIII. Výchovně vzdělávací činnost školy v oblasti prevence sociálně
patologických jevů pro žáky I.stupně základní školy - využití těchto témat:

1.ročník - v prvouce: „Zdraví člověka“

2.ročník - v prvouce: „Co člověk potřebuje k životu“,
„Nemoci“, „První
pomoc“

3.ročník - v prvouce:
„Vývin člověka“

4.ročník - v přírodovědě: „Koničky - zájmová činnost“

5.ročník - v přírodovědě: „Celistvost lidského organismu“,
Tělesné a
psychické odlišnosti člověka“

Žákům 2.stupně se dostává informací převážně ve výuce občanské
výchovy, rodinné výchovy, chemie a přírodopisu.

6.ročník Informace o formách násilného chování

(šikanování, vandalismus)
Situace ohrožení zdraví -
toxikománie, prevence
Informace o schránce důvěry na
škole Informace o
volnočasových aktivitách

7.ročník

Problematika sociálně patologických jevů
Vliv návykových látek na zdraví -
soubor plakátů s protidrogovou
tématikou Výchova ke zdravému
životnímu stylu Informace o
volnočasových aktivitách

8.ročník
sexuální chování

Negativní vliv drog a alkoholu na
Projevy xenofobie a
rasismu ve škole
Řešení konfliktů
Informace o kriminalitě
žáků Informace o
volnočasových
aktivitách

9.ročník
látkami

Zdraví - narušení zdraví návykovými
Informace o záškoláctví a delikvenci na
naší škole -
právní rámec
Informace o patologickém hráčství
Informace o kontaktech na dostupná krizová, poradenská
a preventivní zařízení
Informace o volnočasových aktivitách

IX. Přehled zájmové činnosti pro žáky organizované školou -
viz.samostatná příloha

X. Zapojování žáků do školních soutěží - olympiády Čj, Nj, Aj, Ma, Př,
Ze, Dě, Tv

soutěže - Mladý zdravotník, Znáš
Novohradsko,

Dopravní soutěž, Coca-Cola
školský pohár, Soutěž mladých
modelářů

- XI. Půjčování knih zabývajících se protidrogovou tematikou (Já bývalý toxikoman. My děti ze stanice ZOO)
- XII. Ve vyučovacích hodinách využívat videokazet zabývajících se sociálně patologickými jevy (doporučení vhodných filmů nebo programu v televizním vysílání)
- XIII. Dvakrát za rok provádět monitoring sociálně patologických jevů ve třídě (listopad, květen-o výsledcích informovat žáky, popř. rodiče)
- XIV. Spolupracovat s Městskou policií - kontroly rizikových míst v našem městě.

V Trhových Svinech 3.10. 2005

Zpracovala:

Mgr.Ludmila Bustová
školní metodik prevence

Mgr. Jan Mikeš
ředitel školy
37401 Trhové Sviny Školní 713

Rozvrh zájmových kroužků školního klubu

šk.r.2005/2006

DEN	NÁZEV KROUŽKU	HODINA	MÍSTO	VEDOUČÍ
pondělí	Německý jazyk 2.roč.	11.50-12.35	SK	Tupá D.
	Zdravotnický kroužek	13.45-14.30	CH	Bustová L.
	Výuka na počítači	13.45-15.15	Po5.1	Valenz M.
	Klub Šikulka	14.10-15:30	SK	Tupá D.
	Rybářský kroužek	15.00-16.30	Tv-ZŠ	Bířd O.
	Sportovní gymnastika	16.00-18.00	Tv-ZS	Záhorková L.
úterý	Nohejbal	18.00-19.00	Tv-ZS	Sviták A.
	Německý jazyk I.roč.	11.50-12.20	ŠK	Tupá D.
	Veselé pohybové hry	14.10-14.55	Tv-ZŠ	Tupá D.
	Odbíjená	15.00-16.30	Tv-ZŠ	Kunzová H.
	Lehká atletika	17.30-19.00	Tv-ZŠ	Záhorková J.
	středa	Anglický jazyk I.roč.	11.50-12.50	1.A
Německý jazyk 3.roč.		11.50-12.35	ŠK	Tupá D.
Modelářský kroužek		12.30-16.30	Svazarm	Duda, Rošek
Veselé malování		13.00-14.00	3.B	Vobrová J.
Dívčí klub		14.10-15.20	ŠK	Tupá D.
Sportovní gymnastika		17.00-19.00	Sport, hala	Halová M.
čtvrtek	Pozemní hokej	17.00-18.30	Tv-ZŠ *	Štojdl Č.
	Německý jazyk I.roč.	11.50-12.20	ŠK	Tupá D.
	Anglický jazyk 2.roč.	13.15-14.45	2.A	Černohorská T.
	Anglický jazyk 3.roč.	13.45-15.15	4.B.	Salcerová P.
	Stolní tenis	15.30-17.00	Tv-ZŠ	LevýR.
	Lehká atletika	17.00-19.00	Tv-ZS	Záhorková J.
pátek	Německý jazyk 2.roč.	11.50-12.35	ŠK	Tupá D.
	Německý jazyk 3.roč.	14.10-14.55	SK	Tupá D.
	Aerobic	16.30-17.30	Tv-ZŠ	Švepešová P.
	Sportovní gymnastika	17.00-19.00	Tv-ZŠ	Halová M.

Minimální preventivní program pro rok 2006 - 2007

Základní škola a Mateřská škola Horní
Stropnice

Ředitel školy: PaedDr.
Jaroslav Baláš **Metodik
prevence:** Mgr. Jan Franc

Východiska

Charakteristika školy:

ZŠ v Horní Stropnici je právní subjekt se součástmi MŠ, ZŠ, ŠJ a ŠD v každém ročníku je po jedné třídě do školy chodí nejen místní děti, ale dojíždějí i děti ze sousedních osad, autobusové spojení je přiměřené.

Rizika oblasti:

v místě sídla školy je v provozu velká diskotéka (pátek, sobota)
v roce 2002 byl v rámci monitoringu firmy Casri zaznamenán zvýšený zájem o experimentální kouření marihuany, alkohol a kouření tabákových výrobků u žáků druhého stupně
málo pozitivních příťažlivých vzorů mezi populací 15-18 letých
projevuje se malá informovanost rodičovské veřejnosti v oblasti prevence zneužívání návykových látek a naopak relativně vysoká tolerance ke kouření a požívání alkoholu mladistvými.

Cílové skupiny:

- I. stupeň
- VI. a VII. třída

- VIII. a IX. třída
- Rodiče a veřejnost
- Učitelé ZŠ

Cíle programu:

žákům nabídnout dostatek volnočasových aktivit a vést je k aktivnímu přístupu k zdravému životnímu stylu, spolupráci a potírání projevů šikany
 předat žákům pravdivé informace o nebezpečí plynoucím ze zneužívání alkoholu, cigaret a nelegálních drog
 zvýšit kompetence vyučujících v oblasti prevence šikany a zneužívání drog
 zvýšit informovanost rodičů v oblasti problematiky zneužívání drog dětmi, zapojit je do včasné primární prevence

V rámci působení školy

při výuce: I. stupeň

Hlavní pozornost věnovat rozvoji správných zdravotních a hygienických návyků - využít

námětů z projektu Zdravá škola.

Věnovat pozornost dětem s vadou řeči - logopedický kroužek.

Sledovat projevy SVP - pracovat s dětmi v dyslektických kroužcích , využívat možností

PPP pro diagnostiku problémů ve výuce a chování.

Rozvíjet spolupráci s rodiči jako partnery při výchově dětí.

Podporovat ohleduplné chování, vést děti k toleranci a pomoci druhým.

Podporovat zapojení do činnosti ŠD, ZUŠ a kroužků organizovaných školou i jinými subjekty.

Vést děti k přesvědčení, že každý problém lze vyřešit. Velké problémy je lepší řešit

s pomocí odborníků - znalost možností použít schránku důvěry ve škole, linku důvěry na

telefonu, e-mailovou adresu pomoc@zshstropnice.cz, rozhovor s třídním učitelem,
výchovným poradcem, metodikem prevence.

VI. a VII. třída

- Velkou pozornost věnovat přechodu žáků na II. stupeň.
 - Budovat systém zapojení do mimoškolní činnosti - využití kroužků pořádaných školou i jinými subjekty.
 - Umožnit žákům trávení volné hodiny mezi dopoledním a odpoledním vyučováním hrou stolního tenisu, pobytem v počítačové učebně nebo četbou časopisů a knih v určené třídě při splnění kritéria slušného chování a zodpovědnosti.
 - V případě podezření na závady v chování žáků využít dostupných sociometrických metod stanovit sociologický profil třídy a její rizika. Na základě zjištěných poznatků upravit postupy ve vedení třídy.
- Podporovat spolupráci a toleranci mezi žáky různých ročníků.
- Vytvářet příznivé klima třídy a celé školy

VIII. a IX. třída

S využitím dostupných sociometrických metod stanovit sociologický profil třídy, stanovit rizika sociálně patologických jevů ve třídě a pozitivně ovlivňovat dění ve skupině ve spolupráci s výchovným poradcem a třídními učiteli.
Zaměřit se zejména na posun v postojích a hodnotových systémech.
Umožnit žákům trávení volné hodiny mezi dopoledním a odpoledním vyučováním hrou stolního tenisu, pobytem v počítačové učebně nebo četbou časopisů a knih v určené třídě při splnění kritéria slušného chování a zodpovědnosti.

Schválení programu:

Minimální preventivní program pro rok 2005 Základní školy Horní Stropnice, okres České Budějovice zpracovala Mgr. Jan Franc, metodik prevence.

10. září 2005

Mgr. Franc

Minimální preventivní program pro rok 2005 Základní školy Horní Stropnice, okres České Budějovice schválil PaedDr. Jaroslav Baláš, ředitel školy.

23. září 2005

PaedDr. Baláš

Seznam dostupných volnočasových aktivit ve školním roce

2006-2007

KROUŽKY A NEPOVINNÉ PŘEDMĚTY

1. ZUŠ - obor hudební, výuka probíhá v ZŠ Horní Stropnice (rodiče žáků školy ze sociálně slabého prostředí mají možnost požádat OU H. Stropnice o příspěvek na školné)
2. ZUŠ - obor výtvarný, výuka probíhá v ZUŠ N. Hrady
3. Sborový zpěv - nepovinný předmět, probíhá v budově ZŠ Horní Stropnice,
4. Výuka angličtiny - nepovinný předmět, výuka probíhá v ZŠ Horní Stropnice
5. Informatika - nepovinný předmět, výuka probíhá v ZŠ Horní Stropnice
6. Náboženství - nepovinný předmět, výuka probíhá v ZŠ Horní Stropnice
7. Hasičský kroužek - mladší i starší žáci
8. Aerobik - pro žákyně I. stupně a žáky i žákyně 7. třídy
9. Rybářský kroužek, MO ČRS N. Hrady
10. Myslivecký kroužek
11. Sportovní kroužek - pro žáky I. a II. stupně se zaměřením na odbíjenou
12. Dramatický kroužek - zájmový útvar v rámci ZŠ Horní Stropnice
13. Logopedie v rámci ZŠ Horní Stropnice
14. Florbalový kroužek - zájmový útvar v rámci ZŠ Horní Stropnice
15. Kroužek hry na kytaru

DLOUHODOBÉ A TRADIČNÍ AKTIVITY

1. Fotbal - mladší a starší žáci - TJ Horní Stropnice
2. Karate - TJ Nové Hrady
3. Přístup do počítačové učebny na internet v době před zahájením vyučování a po skončení výuky -dle dohody se správcem učebny
4. Možnost hrát stolní tenis v době polední přestávky a po vyučování
5. Dlouhodobý turnaj ve stolním tenisu pro žáky ZŠ Horní Stropnice
6. Nabídka sobotních turistických výšlapů

7. 8. Každoročně pořádané akce školou:
Go - program pro IX. třídy
Den Země, jehož součástí je sběrová akce
Vánoční hrátky
9. Outdoorové aktivity „Hurá do kopců“
10. Exkurze do K - centra
11. Konzultační hodiny pro rodiče

Podporovat zájem o mimoškolní aktivity - sport, zájmová činnost, účast na jednorázových akcích pořádaných školou i jinými subjekty.
Rozvíjet komunikační schopnosti žáků, vést je k samostatnému rozhodování, akceptování nedostatků druhých lidí a správné toleranci vůči těmto nedostatkům
Podporovat spolupráci a toleranci mezi žáky různých ročníků.
Vytvářet příznivé klima třídy a celé školy.

Rodiče a veřejnost

V rámci školy umožnit rodičům kontakt se školním metodikem prevence, výchovným poradcem a třídním učitelem podle aktuální potřeby.
Zprostředkovat rodičům kontakty s odborníky v PPP, Kontaktním a krizovém centru, Středisku výchovné péče atd.

Učitelé

- Podpořit další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti komunikace, prevence šikanování a dalších sociálně patologických jevů
- Realizovat zážitkový seminář věnovaný rozvoji komunikace, navození pozitivního klimatu ve třídě a relaxaci pro většinu pedagogických pracovníků školy

Ahoj,

mám na tebe malou prosbu, zda bys mi pomohl/a a vyplnil/a tento dotazník. Je zcela anonymní, nikde ho nepodepisuješ a proto, prosím, odpověz popravdě na zde uvedené otázky. Za vyplnění dotazníku ti předem děkuji a přeji hezký a úspěšný den.

Správnou odpověď označ křížkem nebo doplň správný údaj.

Jsi: chlapec dívka Kolik ti je let?

1) S kým bydlíš v domácnosti?

s tatínkem, maminkou a sourozenci jen s tatínkem
s tatínkem a maminkou s nevlastními rodiči
jen s maminkou s někým jiným, s kým

2) Co nejčastěji děláš ve svém volném čase?

sport kamarádi televize kroužek četba
hudba počítač jiná činnost, jaká.....

3) Jaký vztah máš ke škole? Baví tě?

ano hodně vůbec ne
1 2 3 4 5

4) Jak bys celkově označil svůj prospěch ve škole?

výborný dobrý špatný

5) Odkud se nejčastěji dozvídáš o tom, co je pro tvé zdraví správné?

od rodičů od kamarádů z televize, rádia, časopisů
ve škole od sourozenců jinde, kde

6) Je ve tvém okolí někdo kdo kouří?

ANO NE

Pokud ano, kdo?

maminka tatínek sourozenec p.učitel/ka kamarád/ka
spolužák ve třídě někdo jiný, kdo?

7) Zkusil/a jsi někdy sám/sama kouřit cigarety? ANO NE
Pokud ano, kolik ti bylo let?

8) Je ve tvém okolí někdo, kdo pije alkohol? ANO NE
Pokud ano, kdo?
maminka tatínek sourozenec p.učitel/ka kamarád/ka
spolužák ve třídě někdo jiný, kdo?

9) Ochutnal/a jsi už někdy sám/sama alkohol? ANO NE
Pokud ano, kolik ti bylo let?

10) Víš, co jsou to drogy? ANO NE
Pokud ano, odkud jsi se o nich dozvěděl/a a dozvídáš?
od rodičů od kamarádů z televize, rádia, časopisů
ve škole od sourozenců jinde, kde

11) Označ, prosím, jak jsou podle tebe nebezpečné tyto látky...
(přiřaď k jednotlivým látkám čísla od 1 do 5: 1- nejméně, 5- nejvíce, 0-
neznám, neumím posoudit)

- pivo	- káva	- LSD	cigarety
- víno	- hašiš	- heroin	opium
- tvrdý alkohol	- toluen	- pervitin	extáze
- lysohlávky	- marihuana		

12) Užívá (zkusil víckrát, než jednou) někdo ve tvém okolí marihuanu?
ANO NE
Pokud ano, napiš kdo

13) Ochutnal/a jsi už někdy sám/sama marihuanu? ANO NE
Pokud ano, kolik ti bylo let?

14) Zkusil/a jsi marihuanu opakovaně? ANO NE

15) Vyzkoušel jsi někdy jinou drogu? ANO NE
Pokud ano, jakou?

16) Přečti si prosím následující věty, přemýšlej o situaci, kterou označují a zaškrtni prosím jednu z nabízených možností řešení:

a) Když by ses dozvěděl/a, že někdo tvým spolužákům prodává drogy, tak...

necháš si to pro sebe řekneš to kamarádovi/kamarádce
řekneš to mamince nebo tatínkovi řekneš to bratrovi/sestře
upozorníš na to spolužáky obrátíš se na třídní učitelku/učitele
obrátiš se na učitele/učitelku, který/á má na škole na starosti prevenci

b) Když bys zjistil/a, že někdo šikanuje někoho ze tvých spolužáků, tak...

necháš si to pro sebe řekneš to kamarádovi/kamarádce
řekneš to mamince nebo tatínkovi řekneš to bratrovi/sestře
upozorníš na to spolužáky obrátíš se na třídní učitelku/učitele
obrátiš se na učitele/učitelku, který/á má na škole na starosti prevenci

c) Když by ti někdo nabízel drogu a budeš se potřebovat rozhodnout a poradit, tak...

necháš si to pro sebe řekneš to kamarádovi/kamarádce
řekneš to mamince nebo tatínkovi řekneš to bratrovi/sestře
upozorníš na to spolužáky obrátíš se na třídní učitelku/učitele
obrátiš se na učitele/učitelku, který/á má na škole na starosti prevenci

d) Když by tě někdo ve škole ohrožoval šikanou, tak...

necháš si to pro sebe řekneš to kamarádovi/kamarádce
řekneš to mamince nebo tatínkovi řekneš to bratrovi/sestře
upozorníš na to spolužáky obrátíš se na třídní učitelku/učitele
obrátiš se na učitele/učitelku, který/á má na škole na starosti prevenci

17) Víš, kdo z učitelů má prevenci na starosti a uměl by ti poradit s tvými problémy?

ANO

NE

Obrátil by ses na něj v takovém případě o radu?

ANO

NE

18) Škola pořádá řadu preventivních programů pro děti, jsou to často přednášky nebo besedy s různými odborníky o věcech, které jsou kolem nás nebezpečné nebo se o tom dovídáte v hodinách od pana učitele/paní učitelky. Prosím označ, o kterých jevech jsi se takto ve škole dozvěděl:

(Přiřaď k jednotlivým jevům čísla jako ve škole při známkování, podle toho, kolik informací jste dostali: **1- dostali jsme hodně informací > 5- dostali jsme málo informací, 0- vůbec jsme to ve škole neřešili!**)

- o škodlivosti kouření
- o alkoholu
- o marihuaně
- o zakázaných drogách
- o tom, jak vycházet se spolužáky
- o tom, co zdravého jíst
- o tom, jak si chránit zdraví
- o tom, jak vycházet s dospělými.....
- o šikaně
- o rasismu.....

Děkuji ti za vyplnění dotazníku a za pomoc, kterou jsi mi poskytl/a. Přeji ti krásný den

Příloha č. 3

Městské školy

1) S kým bydlíš v domácnosti

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
s tatínkem, maminkou a sourozenci	9	15	1	1	18	21	65
s tatínkem a maminkou	2	2			2	2	8
jen s maminkou	3	4			2	3	12
jen s tatínkem						1	1
s nevlastními rodiči							0
s někým jiným, s kým		1				1	2

2) Co nejčastěji děláš ve svém volném čase?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
sport	15	22		1	14	17	69
četba	8	6			9	13	36
kamarádi	10	13	1		16	23	63
hudba	3	5			8	10	26
televize	8	12	1		12	17	50
počítač	8	15			9	17	49
kroužek	5	6			12	14	37
jiná činnost, jaká	2	3			7	7	19

3) Jaký vztah máš ke škole, baví tě?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1	1	3			7	4	15
2	5	10			8	11	34
3	7	5	1		6	12	31
4	1	2		1		1	5
5		2			1		3

4) Jak bys celkově označil svůj prospěch ve škole?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
výborný		4			3	4	11
dobrý	12	12	1		17	20	62
špatný	2	6		1	2	4	15

5) Odkud se nejčastěji dozvídáš o tom, co je pro tvé zdraví správné?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
od rodičů	11	19	1	1	22	24	78
ve škole	8	12	1		4	11	36
od kamarádů	1	4			3	4	12
od sourozenců	2	3			1	3	9
z televize, rádia, časopisů	3	11			7	7	28
jinde, kde	1					4	5

6) Je ve tvém okolí někdo, kdo kouří?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
ANO	10	14	1	1	15	23	64
NE	4	8			7	5	24

Pokud ano, kdo?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
maminka	5	7		1	6	9	28
tatínek	5	6	1	1	8	13	34
sourozenec	1					2	3
p.učitel/ka	1	2					3
kamarád/ka	2	4		1		2	9
spolužák ve třídě	2	3			3	2	10
někdo jiný, kdo?	3	3			8	4	18

7) Zkusil/a jsi někdy sám/sama kouřit cigarety?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
ANO	4	4		1	1		10
NE	10	18	1		21	28	78

8) Je ve tvém okolí někdo, kdo pije alkohol?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
ANO	14	17	1	1	20	23	76
NE		5			2	5	12

Pokud ano, kdo?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
maminka	12	13	1		13	18	57
tatínek	11	16	1	1	18	21	68
sourozenec	2	1			4	7	14
p.učitel/ka	2	6			8	12	28
kamarád/ka	1	3		1		1	6
spolužák ve třídě		3			1	2	6
někdo jiný, kdo?	2	2			7	1	12

9) Ochutnal/a jsi už někdy sám/sama alkohol?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
ANO	9	12		1	10	15	47
NE	5	10	1		12	13	41

10) Víš, co jsou to drogy?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
ANO	12	18	1	1	18	25	75
NE	2	4			4	3	13

Pokud ano, od koho?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
od rodičů	7	11			13	12	43
ve škole	7	6	1		5	9	28
od kamarádů	3	2		1	3	3	12
od sourozenců	2	3			1	3	9
z televize, rádia, časopisů	10	15		1	12	16	54
jinde, kde					1	2	3

11) Označ, prosím, jak jsou podle tebe nebezpečné tyto látky (přičiř k jednotlivým látkám čísla od 1 do 5: 1- nejméně, 5- nejvíce, 0- neznám neumím posoudit)

pivo

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1	5	7	1		9	11	33
2	6	7		1	10	7	31
3	2	5			1	6	14
4					2	1	3
5		1				2	3
0	1	2				1	4

víno

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1	4	5	1		6	10	26
2	3	7		1	9	5	25
3	6	3			4	7	20
4		3			3	3	9
5		2				1	3
0	1	2				2	5

tvrdý alkohol

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1					1	1	2
2		2			1	1	4
3		2		1	7	6	16
4	10	5			4	4	23
5	3	9	1		8	12	33
0	1	4			1	4	10

káva

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1	9	17		1	15	19	61
2	2	2	1		6	5	16
3	1	1				2	4
4							0
5							0
0	2	2			1	2	7

hašiš

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1		1					1
2		1					1
3	1	2			1	1	5
4	1				2	3	6
5	2	2			3	3	10
0	10	16	1	1	16	21	65

toluen

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1		1					1
2				1			1
3		2				1	3
4	2				1		3
5	4	3				3	10
0	8	16	1		21	24	70

LSD

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1							0
2							0
3		3			1		4
4	1					1	2
5	2	4				2	8
0	11	15	1	1	21	25	74

heroin

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1							0
2							0
3							0
4	2	3		1	2	3	11
5	10	15	1		14	18	58
0	2	4			6	7	19

pervitin

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1				1			1
2							0
3	1	1			1	1	4
4	2	1			2	5	10
5	5	12			6	11	34
0	6	8	1		13	11	39

cigarety

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1		1					1
2	1	2				1	4
3	5	5	1		8	4	23
4	2	3		1	6	9	21
5	5	8			8	13	34
0	1	3				1	5

opium

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1					1		1
2	1						1
3		1				1	2
4	3	1			1	2	7
5	2	6			1	1	10
0	8	14	1	1	19	24	67

extáze

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1							0
2		3				1	4
3	1	3			1	1	6
4		1			2	2	5
5	3	5	1		6	6	21
0	10	10		1	13	18	52

lysohlávky

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1							0
2						1	1
3		2					2
4	1	4			3	2	10
5	2	2		1	1	2	8
0	11	14	1		18	23	67

marihuana

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1		1					1
2	2	1				1	4
3						1	1
4	3	3	1		4	7	18
5	8	15		1	17	17	58
0	1	2			1	2	6

12) Užívá (zkusil víckrát, než jednou) někdo ve tvém okolí marihuanu?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
ANO	3	1		1	1	2	8
NE	11	21	1		21	26	80

16) Přečti si prosím následující věty, přemýšlej o situaci, kterou označují a zaškrtni prosím jednu z nabízených možností řešení.

a) Když by ses dozvěděl/a, že někdo tvým spolužákům prodává drogy, tak...

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
necháš si to pro sebe		1			1		2
řekneš to mamince nebo tatínkovi	3	3			4	5	15
upozorníš na to spolužáky	1				1		2
obrátiš se na učitele/učitelku, který/á má na škole na starosti prevenci	3	9			2	7	21
řekneš to kamarádovi/kamarádce	1				1		2
řekneš to bratrovi/sestře				1		1	2
obrátiš se na třídní učitelku/učitele	6	9	1		13	15	44

b) Když bys zjistil/a, že někdo šikanuje někoho ze tvých spolužáků, tak...

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
necháš si to pro sebe							0
řekneš to mamince nebo tatínkovi		4			3	1	8
upozorníš na to spolužáky	1	1			2		4
obrátiš se na učitele/učitelku, který/á má na škole na starosti prevenci	2	5			2	4	13
řekneš to kamarádovi/kamarádce		1					1
řekneš to bratrovi/sestře							0
obrátiš se na třídní učitelku/učitele	11	11	1	1	15	23	62

c) Když by ti někdo nabízel drogu a budeš se potřebovat rozhodnout a poradit,
tak...

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
necháš si to pro sebe	1	2			4	1	8
řekneš to mamince nebo tatínkovi	8	11	1		17	20	57
upozorníš na to spolužáky	1						1
obrátiš se na učitele/učitelku, který/á má na škole na starosti prevenci	3	4				2	9
řekneš to kamarádovi/kamarádce		4		1	1	1	7
řekneš to bratrovi/sestře						1	1
obrátiš se na třídní učitelku/učitele	1	1				3	5

d) Když by tě někdo ve škole ohrožoval šikanou, tak...

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
necháš si to pro sebe	1	1				2	4
řekneš to mamince nebo tatínkovi	7	8			16	20	51
upozorníš na to spolužáky					1	1	2
obrátiš se na učitele/učitelku, který/á má na škole na starosti prevenci	3	3			1		7
řekneš to kamarádovi/kamarádce					1	1	2
řekneš to bratrovi/sestře		1					1
obrátiš se na třídní učitelku/učitele	3	9	1	1	3	4	21

17) Víš, kdo z učitelů má prevenci na starosti a uměl by ti poradit s tvými problémy?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
ANO	5	9		1	5	11	31
NE	9	13	1		17	17	57

Obrátil by ses na něj v takovém případě o radu?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
ANO	10	17	1		10	17	55
NE	4	5		1	12	11	33

18) Škola pořádá řadu preventivních programů pro děti, jsou to často přednášky nebo besedy s různými odborníky o věcech, které jsou kolem nás nebezpečné nebo se o tom dozvídáte v hodinách od pana učitele/paní učitelky. Prosím označ, o kterých jevech jsi se takto ve škole dozvěděl:

o škodlivosti kouření

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1	5	8			7	16	36
2	2	2			4	3	11
3	2	2		1	3	1	9
4	1	2			1	3	7
5	2	6			2	2	12
0	2	2	1		5	3	13

o zakázaných drogách

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1	5	8	1		5	14	33
2	1				1	2	4
3	1	2			3	1	7
4		2			3	2	7
5	5	5		1	1	2	14
0	2	5			9	7	23

o tom, co zdravého jíst

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1	5	9	1	1	7	12	35
2	3	5			3	4	15
3	2				4	3	9
4						3	3
5	3	3			3	3	12
0	1	5			5	3	14

o tom, jak vycházet s dospělými

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1	3	8	1	1	5	6	24
2	2	2			3	6	13
3	2	1				2	5
4		1			2		3
5	3	6			4	5	18
0	4	4			8	9	25

o alkoholu

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1	5	9			8	10	32
2	1	2	1		2	5	11
3	4	1		1	2	2	10
4	1	2				1	4
5	1	5			3	4	13
0	2	3			7	6	18

o rasismu

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1	3	2			3	6	14
2	2	1		1		3	7
3	2	3				3	8
4	1	2	1		2	3	9
5	1	4			2	2	9
0	5	10			15	11	41

o tom, jak si chránit zdraví

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1	6	13	1		10	12	42
2	3			1	2	4	10
3	1	2			3	5	11
4		1			2	1	4
5	3	3			3	4	13
0	1	3			2	2	8

o tom, jak vycházet se spolužáky

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1	6	15	1	1	10	18	51
2	2	1			2	1	6
3	2				3	2	7
4	1	1			2	1	5
5	1	3			4	3	11
0	2	2			1	3	8

o marihuaně

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1	2	3	1		5	4	15
2		2			1	1	4
3					1	5	6
4	2	2			3	2	9
5	4	6		1	3	3	17
0	6	9			9	13	37

o šikaně

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	chlapci 13	dívky 10	dívky 11	celkem
1	3	11	1		6	7	28
2	2	3				3	8
3	3	2			7	2	14
4					2	1	3
5	5	4		1	2	10	22
0	1	2			5	5	13

Maloměstské školy

1) S kým bydlíš v domácnosti

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
s tatínkem, maminkou a sourozenci	7	12	1	6	16	2	1	45
s tatínkem a maminkou	2	1		2	3	1		9
jen s maminkou		6		2	2			10
jen s tatínkem								0
s nevlastními rodiči								0
s někým jiným, s kým				1	1			2

2) Co nejčastěji děláš ve svém volném čase?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
sport	7	12	1	9	7	1	1	38
četba	3	6		5	9	1	1	25
kamarádi	7	13	1	10	17	3	1	52
hudba	2	6		7	7	1		23
televize	5	11		5	12	1	1	35
počítač	7	14		9	13	2		45
kroužek	2	4		5	3		1	15
jiná činnost, jaká	1	5		4	2	1	1	14

3) Jaký vztah máš ke škole, baví tě?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1	5	2	1	3	6	1		18
2	2	9		7	11	2	1	32
3	2	7		1	5			15
4								0
5		1						1

4) Jak bys celkově označil svůj prospěch ve škole?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
výborný	5	4	1	3	8			21
dobry	3	13		6	13	2		37
špatný	1	2		2	1	1	1	8

5) Odkud se nejčastěji dozvídáš o tom, co je pro tvé zdraví správné?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
od rodičů	9	18	1	11	20	3	1	63
ve škole	3	9		5	8	1		26
od kamarádů	1	1		2	1			5
od sourozenců		2			1			3
z televize, rádia, časopisů	2	6		4	6		1	19
jinde, kde		1		2	1			4

6) Je ve tvém okolí někdo, kdo kouří?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
ANO	5	14	1	7	16	3		46
NE	4	5		4	6		1	20

Pokud ano, kdo?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
maminka	1	6		4	8	3		22
tatínek	4	6		4	11	3		28
sourozenec		3						3
p.učitel/ka	1	1						2
kamarád/ka		5		2	2	1		10
spolužák ve třídě	1	4		1	1			7
někdo jiný, kdo?	1	7	1	2	4			15

7) Zkusil/a jsi někdy sám/sama kouřit cigarety?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
ANO	3	6	1	1	1			12
NE	6	13		10	21	3	1	54

8) Je ve tvém okolí někdo, kdo pije alkohol?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
ANO	7	17	1	10	18	2	1	56
NE	2	2		1	4	1		10

Pokud ano, kdo?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
maminka	5	16	1	9	11	2	1	45
tatínek	6	16	1	10	18	2	1	54
sourozenec	2	4		1	1			8
p.učitel/ka	4	2		2				8
kamarád/ka	1	3		1				5
spolužák ve třídě	1			2	1			4
někdo jiný, kdo?	1	2		2	2			7

9) Ochutnal/a jsi už někdy sám/sama alkohol?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
ANO	6	13	1	9	10			39
NE	3	6		2	12	3	1	27

10) Víš, co jsou to drogy?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
ANO	7	17	1	10	18	1	1	55
NE	2	2		1	4	2		11

Pokud ano, od koho?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
od rodičů	5	11	1	7	12	1		37
ve škole	4	8	1	4	4	1		22
od kamarádů	2	4		2	3			11
od sourozenců	2	4			2			8
z televize, rádia, časopisů	5	15		7	11		1	39
jinde, kde				1	1			2

11) Označ, prosím, jak jsou podle tebe nebezpečné tyto látky (přiřaď k jednotlivým látkám čísla od 1 do 5: 1- nejméně, 5- nejvíce, 0- neznám neumím posoudit)

pivo

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1	6	14	1	10	11		1	43
2	2	3		1	1			7
3	1	2			3	1		7
4					2	1		3
5					2			2
0					3	1		4

víno

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1	4	10	1	5	6		1	27
2	2	7		5	8			22
3	3	2			2	1		8
4					2			2
5					1	1		2
0				1	3	1		5

tvrdý alkohol

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1		1		1				2
2		2			2			4
3		4			2			6
4	3	5		2	3	1		14
5	5	6	1	8	13	1	1	35
0	1	1			2	1		5

káva

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1	6	12	1	7	13	1		40
2	2	4		2	3			11
3		1			1			2
4								0
5		1						1
0	1	1		2	5	2	1	12

hašiš

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1		1			1			2
2								0
3		1						1
4								0
5	2	6	1	3	3			15
0	7	11		8	18	3	1	48

toluen

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1		1		1				2
2								0
3								0
4								0
5		2		3	1	1		7
0	9	16	1	7	21	2	1	57

LSD

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1				2				2
2		1						1
3								0
4								0
5		4			1	1		6
0	9	14	1	9	21	2	1	57

heroin

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1								0
2								0
3					2			2
4		1		3	2	1	1	8
5	8	15	1	6	11	1		42
0	1	3		2	7	1		14

pervitin

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1								0
2								0
3								0
4	1	1			2	2	1	7
5	5	11	1	5	6			28
0	3	7		6	14	1		31

cigarety

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1				1				1
2		1			1			2
3	1	9		4	7	1		22
4	4	4	1	3	1			13
5	3	5		3	10	1		22
0	1				3	1	1	6

opium

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1								0
2								0
3	1	1						2
4	2				1			3
5		7		2	2			11
0	6	11	1	9	19	3	1	50

extáze

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1								0
2								0
3		1						1
4				1	4		1	6
5	1	8	1	3	2			15
0	8	10		7	16	3		44

lysohlávky

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1								0
2		1						1
3		1						1
4				1				1
5	3	4		2	2			11
0	6	13	1	8	20	3	1	52

marihuana

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1								0
2		1						1
3	1			1	1			3
4					4			4
5	6	12	1	9	11	1	1	41
0	2	6		1	6	2		17

12) Užívá (zkusil víckrát, než jednou) někdo ve tvém okolí marihuanu?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
ANO	1	3		2				6
NE	8	16	1	9	22	3	1	60

16) Přečti si prosím následující věty, přemýšlej o situaci, kterou označují a zaškrtni prosím jednu z nabízených možností řešení.

a) Když by ses dozvěděl/a, že někdo tvým spolužákům prodává drogy, tak...

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
necháš si to pro sebe	2	4		1	2			9
řekneš to mamince nebo tatínkovi	1	2		4	4			11
upozorníš na to spolužáky		2			2			4
obrátiš se na učitele/učitelku, který/á má na škole na starosti prevenci	2	5		2	3	3	1	16
řekneš to kamarádovi/kamarádce					1			1
řekneš to bratrovi/sestře					1			1
obrátiš se na třídní učitelku/učitele	4	6	1	4	9			24

b) Když bys zjistil/a, že někdo šikanuje někoho ze tvých spolužáků, tak...

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
necháš si to pro sebe	1	1						2
řekneš to mamince nebo tatínkovi				1	2			3
upozorníš na to spolužáky	2	1			1			4
obráteš se na učitele/učitelku, který/á má na škole na starosti prevenci	1	3		2	4	1	1	12
řekneš to kamarádovi/kamarádce								0
řekneš to bratrovi/sestře					1			1
obráteš se na třídní učitelku/učitele	5	14	1	8	14	2		44

c) Když by ti někdo nabízel drogu a budeš se potřebovat rozhodnout a poradit,
tak...

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
necháš si to pro sebe	1	1		4	2			8
řekneš to mamince nebo tatínkovi	5	13	1	4	8		1	32
upozorníš na to spolužáky					3			3
obráteš se na učitele/učitelku, který/á má na škole na starosti prevenci		1			3	1		5
řekneš to kamarádovi/kamarádce	2	1		1	2			6
řekneš to bratrovi/sestře					1			1
obráteš se na třídní učitelku/učitele	1	3		2	3	2		11

d) Když by tě někdo ve škole ohrožoval šikanou, tak...

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
necháš si to pro sebe	1	2			2			5
řekneš to mamince nebo tatínkovi	6	6		7	14	1	1	35
upozorníš na to spolužáky								0
obráteš se na učitele/učitelku, který/á má na škole na starosti prevenci		1		1	1			3
řekneš to kamarádovi/kamarádce								0
řekneš to bratrovi/sestře					2			2
obráteš se na třídní učitelku/učitele	2	10	1	3	3	2		21

17) Víš, kdo z učitelů má prevenci na starosti a uměl by ti poradit s tvými problémy?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
ANO	1	1		1	6	2		11
NE	8	18	1	10	16	1	1	55

Obrátil by ses na něj v takovém případě o radu?

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
ANO	4	12	1	10	12		1	40
NE	5	7		1	10	3		26

18) Škola pořádá řadu preventivních programů pro děti, jsou to často přednášky nebo besedy s různými odborníky o věcech, které jsou kolem nás nebezpečné nebo se o tom dozvídáte v hodinách od pana učitele/paní učitelky. Prosím označ, o kterých jevech jsi se takto ve škole dozvěděl:

o škodlivosti kouření

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1	3	11	1	6	6	2		29
2		5		1	1			7
3	3	1		1	1		1	7
4	1				2			3
5	1	1		1	7			10
0	1	1		2	5	1		10

o zakázaných drogách

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1	3	9	1	5	5	1	1	25
2		2			1			3
3	2	1		1	2			6
4					1	1		2
5	1	1		1	4			7
0	3	6		4	9	1		23

o tom, co zdravého jíst

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1	4	12		8	13	1		38
2	1		1		2	1		5
3		3			1			4
4	1							1
5	1	1		2	1			5
0	2	3		1	5	1	1	13

o tom, jak vycházet s dospělými

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1	6	10	1	3	6			26
2				1	3	1		5
3	1			1	2	1		5
4		1			1			2
5		4		2	1			7
0	2	4		4	9	1	1	21

o alkoholu

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1	3	12		5	5			25
2		2		2	5	1	1	11
3	3		1	1				5
4	1	2			3			6
5		2		2	2	1		7
0	2	1		1	7	1		12

o rasismu

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1	3	5		1	2			11
2		1						1
3		3		1	3			7
4	1							1
5		4	1		1	1		7
0	5	6		9	16	2	1	39

o tom, jak si chránit zdraví

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1	4	13	1	10	16	1		45
2	2	1						3
3		1						1
4		1				1		2
5	2	2		1	2		1	8
0	1	1			4	1		7

o tom, jak vycházet se spolužáky

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1	6	13	1	6	8			34
2	1			3	6			10
3	1	1			1	1		4
4					1	1		2
5		3		1	1		1	6
0	1	2		1	5	1		10

o marihuaně

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1	3	3	1	1	4			12
2	1	1		1	2			5
3		4		1	1			6
4		1						1
5	2	2			3	1		8
0	3	8		8	12	2	1	34

o šikaně

	chlapci 10	chlapci 11	chlapci 12	dívky 10	dívky 11	dívky 12	dívky 14	celkem
1	4	13	1	7	12			37
2	1	3		1	2			7
3				1	1	1		3
4	1				1			2
5	3	1		2	1	1	1	9
0		2		0	5	1		8